Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

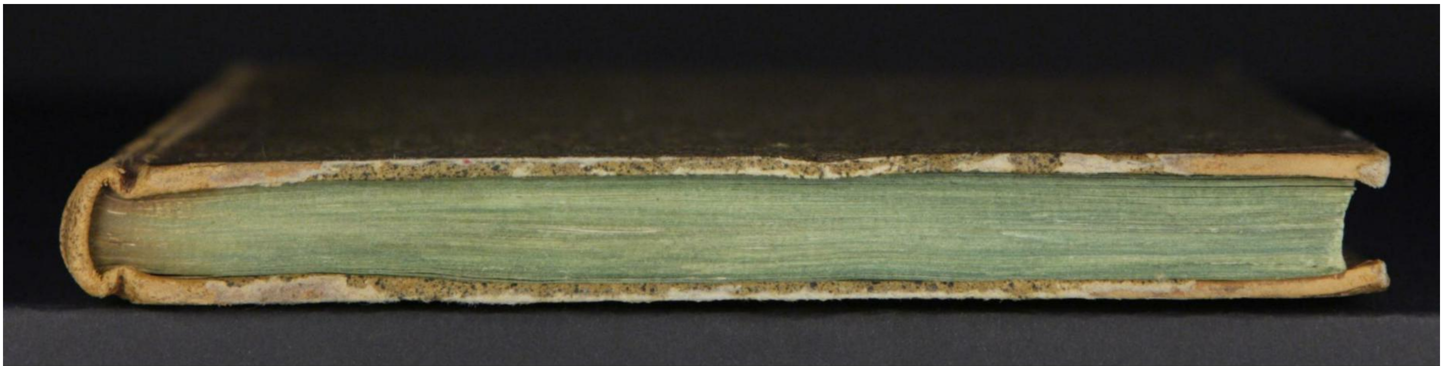

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

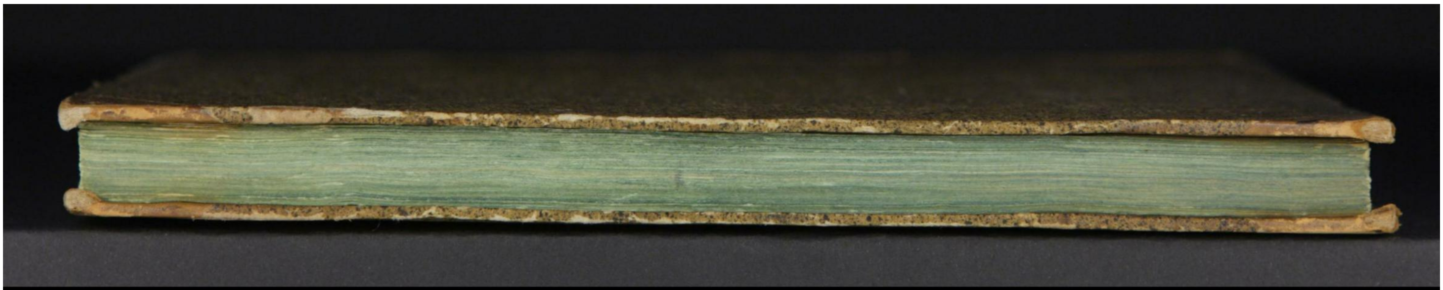
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

40¹,-392.
4°
DA BOX
(LN bis 327)
BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

BIBLIOTHECA REGIA HAVNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

DESCRIPTIO

Bredenbergæ Holſaticæ ſiue *Cimbricæ in Stormaria arcis, conditæ primum à magnanimo* Heroe D. IOHANNE RANTZOVIO nunc ab eius filio HENRICO regis Danorum conſiliario, & in ducatibus Holſatiæ, Sleſuicenſi atq; Ditmarſiæ vicario nouis ædificijs, plurimiſq; verſibus & ſententijs, lectu cum frugiferis, tum iucundis ſic expolitæ, vt Martem cum Minerua in hac ornanda, amicè coniuraſſe lector deprehendere poſsit.

AVTORE

GEORGIO CRVSIO HANNOVERENSI.

ADIECTA EST BREVIS NARRATIO, VNA CVM EPIſtolis & Epitaphijs nonnullis de vita, præcipuis rebus *geſtis, & obitu nobilis ac ſtrenui viri,* DANIELIS RANZOVII, *copiarum ſereniſsimi Regis Danorum Friderici* II. *in Suecos primarij ductoris.*

ANNO

M D. LXIX.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

NOBILI EQVITI HOLSATO HEINRICO RANTZOVIO, REGIS DANORVM FRIDERICI II. IN DVcatibus *Holſatico, Sleſuicenſi, & Ditmarſiæ Vicario conſiliarioq́; Bedenbergæ, Rantzouisholmiæ, Vandesburgi & Tuſculabecani Domino, Patrono & Mecœnati ſuo obſeruandiſsimo, S. D.*

D*Ictum, Patrone optime, in mul*torum eſt ore: Quem ingratitudinis reum feceris, eum merito omnium vitiorum inſimulabis. Nam ſicut gratitudo duabus præſtantiſſimis virtutibus, veritate & iuſtitia, quibus homines DEO proximi fiunt, conſtat: Ita ingratitudinem ex turpiſsimis vitijs, Mendatio & Iniuſtitia, quibus ἀρχιψεύστου Sathanæ ſimillimi ſumus, conflari neceſſe eſt: ex quibus, ſi non pullularet velut ex radicibus tota vitiorum arbor, virtutum tamen adnata, ſi quæ eſſe poſſent, ceu taxi præſentiſsima vmbra, infuſcarentur & dedecorarentur.

Etenim ſtatuæ virgineæ affaberrimè factæ, vel ipſi etiam Pandoræ ocelli exculpantur, labella vtraq; detruncentur, quid artis, quid pulchritudinis reliquo corporis trunco erit? Euellatur pectori gratitudo, virtutum lumen & præco, filia iuſtitiæ & veritatis, quid boni amabò remanebit, quid inhoneſtius, tetrius, deteſtabilius ap-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

parebit? Summis itaq; viribus omnibus enitendum, ne virtutum decus veneno ingratitudinis inficiatur, conſpurcetur, funditusúe eradicetur. Quanquam verò ego ab ingratitudinis humo, me quoq; tollere, vt decet, cupio, quia tua amplitudo, Domine humaniſsime, me nullo non genere beneficiorum obruit (quod, ne in os laudantis exiſtimetur, oro:) Tamen cum te, cum meas vires, cum inæqualitatem retalionis æqua lance trutino, totus horreo, tremoq;, atq; animi religio triplici hoc ariete labefactata cadit. Equidem video meliora, proboq;, ſed ipſam gratitudinem præſtare re,

Hoc opus, hic labor eſt, pauci, quos æquus amauit
Iupiter, aut culto verſu exornauit Apollo,
Eſſe queunt verè grati.

Quis enim ego ſum, Vicarie Regie, vir ampliſsime, quæ ingenioli noſtri literis paululum tincti, copia, vt te virum nobilem, prudentem, ingenuis artibus expolitum, quæ inter nobiles in tua patria (abſit inuidia dicto) rariores ſunt nigro cygno, interpellare meis ſcriptis in animum inducere poſsim, imò, ſi Dijs placet, gratiam referre? Egregia ſcilicet recompenſatio ἀντι χρημάτων ἀσκὸς ῥημάτων, nec quidem omnium domi noſtræ natorum. Nihil ferè hîc non tuum, nihil non ex tui ipſius Muſæi viridario decerptum: nihil propemodum meum, niſi labor colligendi, arcemq; vtcunq; adumbrandi.

Quapropter niſi tua magnificentia animi grati ſtudium, aut, ſi ita mauis, gratitudinem mancam æqui boniq; fecerit, me in ære tuo, nec ſoluendo eſſe, nec tuis in me ampliſsimis beneficijs poſſe aliud ſpecimen gratitudinis

dinis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

dinis dare, cogor fateri. Attamen ſpectatiſsime Domine, vt tua beneficia dignitate longè præcellunt, ita remunerandi vicem non repoſcunt à priuato, ſed contenta voluntate erunt, nec tàm loquentem parcè, quàm ſentientem largiſsimè ſpectabunt. Non diſplicet Deo pauper, qui cum nullo modo poſsit hecatombas immolare, voluntatem optimam offert illi. Equidem vt cogito, conſuetos ſuccos nō tàm nauſeam mouere interdum, quàm palatum diſſuauiari: Sic non æquè gratum, nouum fœtum ſemper obtrudere, quàm emblemata, gnomas, verſusq; notos in arce tua, hortoq; hinc inde diſperſos, vna quaſi lance tibi proponere intuendos.

Nam cum minimum tempus ſis domi tuæ, plurimum te negotia publica diſtringant, te rex Daniæ, te duces Holſatiæ, te patria, comitiaq;, amiciq; hinc auocent, te ſuum quisq; ſibi ſoli perpetuò expetat, mirum non fuerit, te deſiderio tuorum verſuum, quibus æra, tabulæ, parietes, lapides, ipſa quoq; ſpecularia feneſtrarum ſcatent, teneri, & nomenclatorem, qui in memoriam redigat, exoptare. Non opus habeo dicere, quæ ſit in lectores hinc redundatura vtilitas. Quippe heroum vita verſibus hîc deſcripta breuiter delectat & docet: Quemadmodum etiam diuerſæ ſententiæ ex varijs autoribus decerptæ, & paſsim parietibus cubiculorum tuorum aſcriptæ, normam viuendi oculis ſubijciunt: Ad quam rem non parum etiam adfert momenti votum illud tuū, quod nuperrimè ad imitationem Xenophontis (quem domi foriſq; in ipſa iactatione itinerum, ceu alter Aphricanus Scipio, inexhauſta cupiditate legendi conteris) à te eſt factum. Nam quale etiam de te verſibusq; tuis clariſsimus vir D. Ioachimus Camerarius in græca & latina lingua eximiè doctus, fecerit iudicium, ſubſequens

Epiſtola, quam perlectis tuis verſibus ad doctiſsimum virum Eraſmum Kirſtenium Iuriſconſultum perſcripſit, teſtatur. Quamobrem here & Mecœnas optime, patere obſecro, me tibi de me optimè merito gratum de tuo præbere, nam de meo haud poſſum, vt quocunq; modo licet, abominabile ingratitudinis vitium effugiam: patere, ſi ita videtur, fragmenta, quibus arcem tuam cibaſti, etiam in peregrinos me erogare, mattamq; meam ſcirpeam, donec quis mappam ſericam ſubſtituat, eis ſubſternere, vt quem locum, quæq; verſuum fercula in arce tua ſibi vendicent, lector cupidus ſcire queat. Vale Patrone optime, & me tui obſeruantiſsimum, qui contuli me in fidem, clientelamq; tuam, amare & tueri, quod facis, deſinere noli. Datæ in arce tua Bredenberga, Anno ab orbe redempto ſexageſimo octauo, ſupra ſeſquimilleſimum. 4. Id: Nouembris.

FRIDERICI tuæ præſt: filij Præceptor

Georgius Cruſius Hannouerenſis.

IOACH.

IOACHIMVS CAMERARIVS D. ERASMO KIRSTENIO IVRISconſulto clariſsimo, S. D.

PEllegenti mihi ſtudioſè & magna cum voluptate propter tam elegantiam, quam varietatem, verſus nuper abs te mihi traditos, in mentem venit, autorē verè poſſe de ſe vſurpare ἀρχιλόχειον iſtud:

εἰμὶ δ᾽ ἐγὼ θεράπων μὲν ἐνυαλίοιο ἄνακτος
καὶ μουσέων ἐρατὸν δῶρον ἐπιστάμενος.

Atque coniungi aliquando hæc, ſicut ſecundum Platonem potentiam interdum & ſapientiam, ſtatuendum, ſed copulatio iſta admodum rara, & ideo præclarior eſt. Lectionem modo hæ, modo illæ interpellationes impediuère. Notaui σφάλματα quædam γραφικὰ remittoq́; ſcriptum tibi fortaſſe ſerius quam debui. Sed tua humanitas moram iſtam boni conſulet. Aſsignatum munus tibi feliciter euenire ex animo cupio. De libellis autem vt gratias verbis meis, ei qui donauit, meo nomine officioſè agas, abs tua humanitate peto.

VALE.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

DESCRIPTIO BREDENBERGÆ.

SI quid eſſet in me ingenioli, lectores candidi, aut ſi quis vſus, exercitatióue quippiam deſcribendi, aut ſi ſcientia aliqua à ſtudijs ingenuarum artiũ profecta, earum rerum omnium vel inprimis arx Bredenberga fructum iure ſuo ex me ferret. Nam cùm ex hac certatim proſiliunt Mecœnates & alumni Muſarũ, tùm verò ego in ea, ceu Alcyonio nido, delitui hactenus, nepotesq́; conditoris nobiliſsimi herois, quod potui, literis, moribus, & pietate inſtitui, doctrinæq́; precium, præter alia, fauorem viri principis Holſatici & fero & tuli. Quod ſi caſulæ interdum, quæ vos pluuia & nocte ingruente, excepit, honorificam facitis mentionem, quibus verbis arci, quæ me diutius fouet, honores habendos, gratiasq́; referendas cenſetis?

Etſi equidem nihil in me eiuſmodi eſſe video, quo pro meo in arcem animo, proq́; eius in me merito, verbis perſoluere mercedem beneficij poſsim, nedum illuſtrare: Tamen quemadmodum ſpero, & quæſo à vobis, inopi qui gratiam referre non poteſt, veniam dabitis, ſi habere & agere vel balbutiens nitatur. Etenim aiunt boni, ſi optio detur, ſe malle fidem grati animi inepte dicendo acquirere, quam dicendo malè audire. Quod ſi autoritas eorum, vt par eſt, valebit, ad gratiam mihi tribuendam, beneuolentiamq́; impertiemini, efficiam profectò, vt quanquam arx dicendo oculis ſubijci

à me

à me nequeat, tamen ſitum, firmitatem, gratiamq́ eius quaſi per tranſennã, prætereuntes ſtrictim aſpiciatis, dignamq́ iudicetis, quæ nõ hac mea ſtridenti ſtipula diſperdatur, ſed ab ingenioſiore quopiam, quod faxit Deus quàm primum, tuba decantetur, & cum illa ſimul memoria conditoris æternitati conſecretur. Bene enim de ſua patria meretur, qui eam munit ædificijs & exornat.

Non minus autem delinquunt, qui non accuſant vaſtatores patriæ, quàm qui nõ laudant eam excolentes, quo vterq́ præmium ſuum, ille ignominiam, hic honorem reportet. Id ego quoq́ ſi tentare, & fortaſſe productius in conditoris laudem excurrere interdum videbor, etiam atq́ etiam exiſtimetis, me non iniuria, operis autorem cum opere ipſo ſociare. Arx autem, vt initium noſtræ narrationis inde naſcatur, eſt ſita in ea Tranſalbinę & Citerioris Cimbricæ Cherſoneſi parte, cui Idiomate Holſatorum Incolarum Stormariæ eſt nomen, ad occidentem pagi Bredenbergæ oram, inter Storam fluuium & Vellulam ſyluam, in cliuo, quem perperam montem appellitant, ita leuiter & ſenſim conſurgente, vt cùm te aſcendere non putes, ſentias aſcendiſſe. Aequata agri planies circum circa eſſet, vſquequà proſpectus ferè patet, niſi foſsis interciſa hiarent arua. Veriſimile autem videtur, hunc cliuum non multis ab hinc ſæculis Storam maritimo æſtu exundantem eructaſſe.

Nam cum foſſa arcis duceretur, caudices querni ex alto ſolo ſunt eruti: Diſpoſitio etiam ſilicei clibani, nec non alia obrutarum domuum veſtigia à notis mihi & fide dignis viris ſunt viſa, decennio antè ab hinc, cum tumulum, qui circa arcem erat, deprimere in altitudi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

nem non longè imparem alueo Storæ, conarentur, vt ag-
gere tormentis rupto, ſpumeus amnis exiret, hoſtiq; ad arcem aditum præcluderet. Ad hæc accolæ mentionem faciunt inundationis ſalſæ, & quam vocant S. Galli, ſed quæ egeſſerit cliuum, liquidò ſciri non poteſt.

Vt vt ſit, id conſtat, eas furenter cumulo per arua latas eſſe, cum ſtabulis armenta traxiſſe, omnia confudiſſe & vaſtaſſe: hunc verò cliuum arcis, nec antiquitate, nec naturali munitione, nec elegantia, ſed conſilio, induſtria, atq; opere incomparabilis Herois Iohannis Rantzouij primum anno à nato redemptore ſeſquimilleſimo ſupra trigeſimum innotuiſſe, nobilitatum & munitum eſſe, ſic vt illi tertias, inter Holſatica munimenta hi nunc deferant, qui oppugnationum non imperiti habentur. Quanquam me non fugit, vt cætera pleraq;, ſic arcem plurimùm ſpectari ex autore, eumq; illi famam præclaram conficere: Tamen ex ipſo artificio & firmitate non minimo æſtimatur. Etenim foſſa profunda circumcirca eſt ducta, octogenos quinos lata pedes, in cuius ferè medium demiſſus arrectus ordo vallorum præacutorum, inter ſe tranſuerſarijs coniunctorum, qui nō amplius duobus cubitis ex aqua eminent, vt qui tranſilire eos pararit, vbi tranauerit, ſe ipſe ijs induat, ſit neceſſe.

Tranſitus foſſæ, ad æquinoctialem exortum ſpectans, ponte ſublicio eſt coniunctus, interciſus alijs duobus ponticulis penſilibus, quorum anguſtior pedibus, latior curru vel equo tranſmittitur, vterq; ſubductus portarum munus obit: Vnde ſubductiles licebit voces. Mœnia autem lateribus deunce longis ſunt exſtructa, quadrata, ſicut & vallum, cui prætenduntur paribus late-

ribus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

ribus, eorum ſingula pedes habent quadringentos, ſexagenos quaternos. Circuitus itaq; tenet paſſus trecentos ſeptuaginta vnum. Etſi quidem prudentiſsimum virum Rantzouium nō latuit, directum, quadratumq; opus ob excurrentes angulos, facilius à machinis diſsipari, rodundationes ad centrum adigi: quadratam tamē mœniorum formā vtiliorem hoc loco eſſe iudicauit. Nihilominus tamen curauit, vt rotundæ turres proijcerentur in exteriores partes angulorū duorum: Vna ad orientem hybernum, vnde vulturnus, quem Græci Euronotum vocant, ſpirat, altera ad Caurum, qui ab occaſus æſtiui ſolſtitialis meta, inter Fauonium & Septentrionarium volat. Huius turris diameter eſt ſexagenûm ternûm pedum. Peripheria itaq; habet centum, nonaginta octo pedes. Ambitus enim extremus circuli, ter continet dimetientem ſuam, & dimetientis paulò minus ſeptimam partem.

His turribus ſeu propugnaculis loco oportunis id eſt conſecutus, vt ſingula bina latera, dextrumq; læuūq; commodiſsimè tutentur. Nam globi ex tormentis æneis per feneſtras emiſsi, arceant ſubiens agmen, abripiantq; multos ordinatim, eſt neceſſe. Itur omnino ad turres haſce deorſum verſum cryptoporticibus porrectis ſubter vallum centenos & ſexagenos cubitus: quorum vbi centenos fueris emenſus, occurrunt foriculæ, ſingulos duntaxat viros ſimul admittentes, quarum egregius eſt vſus, cum poſt mœnia ex tuto quid moliendum. Porro ad dexteram eius teſtudinis, ad turrim, quam diximus iacere ad Caurum, ædificatus eſt nefariorum ſcelerum coërcitor & vindex carcer. Ei vero, quæ ad Euronotum vergit, vt alia omittam, fornicata domuncula eſt contigua, in qua vaſculis, quas cucurbitas à forma vocant, in ahenum feruentis aquæ demiſsis, atq; coopertis

roſtratis galeis,ab Arabibus Alembicis dictis,herbarum ſtillaticij humores eliciuntur, & ad medicum familiæ, ſubditorumq́ꝫ pauperum vſum,diligenter aſſeruantur.

In ipſa vero turri fonticulus ſcatet mirè fœcundus,ſic tamen occultè temperatus,ne labia lateritia impleantur,& redundent, & ſolo perpetuum madefacto turris vitium faciat. Sed in eiuſmodi recenſendis magnum ſtudium, multamq́ꝫ operam conferre, nec videtur operæprecium, nec noſtri eſt inſtituti. Itaqꝫ ordinem,quem tenere inſtituimus,vrgeamus. Mœnibus proxima eſt validiſsima totius arcis munitio, vallum, quod orgyijs paulo plus nouem altum, circiter pedes quinquaginta eſt latum, obſitum per interualla duobus ſæpibus viuis, ex ruborum & ſentum caninarum plantis in ordinem diſpoſitis. Id ſæpium genus, præterquam quod naturalibus ſpiculis aduerſus hoſtiles inſultus eſt munitum, facem non timet,& ne tantula poſſeſſoris impenſa eget. Sed & pulueris nitrati mola truſatilis, nec non Oporothece excitata ſunt in vallo ad Orientem ſuper ipſa porta. Præterea ſuper quemlibet valli angulum poſita eſt domus,qua famulis excubias agentibus, ibidemq́ꝫ dormientibus, magis opportunior eſſe nulla poteſt, quod ſubter ſe ſubiectam planitiem habeant, nec aures penè vllus, quantumuis exilis ſtrepitus ſubterfugiat.

Deniqꝫ in meridionali parte valli, armamentarium omni genere apparatus bellici refertum conſpicitur, præcipuè tormentis æreis,quæ, quòd veteribus ignota fuerint, nouè dicuntur bombardæ, & pro magnitudine & vſu diuerſum ſortiuntur nomen, curules, colubrinæ, falcones,ferreæ quinquipedæ,ſclopetti,manuales, & alia horri-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

horridioris ſoni. Copia item magna pulueris pyrij, quem nitratum appellitant, pilarumq́ꝫ ſulphureorumqꝫ globorum, canabinorumq́ꝫ ſertorum pice illitorum hîc eſt repoſita. In tabulato autem aſſeruantur, cataphracti, loricæ, thoraces, galeæ, haſtilia, lanceæ, enſes, tympana, vexilla & χειρόμυλα ferrea, ingenioſè nunc primum inuenta, quibus & in acie pro malleis præacutis vtaris, & ſi res ita ferat, in obſidione, quotidie ſeſquimodium molas. Quo autem loco fixa erant arma D. Iohannis Rantzouij, quorum portionem Heinricus, quæ ad ſe redibat, fratri Paulo dedit, ei loco ſequens Epigramma eſt ſuffectum.

Diuidere arma patris cum vellent bellica nati,
Corpore quæ proprio geſſerat ipſe ſuo:
Mars clypeum abiecit, dixitq́ꝫ ô parcite, nati
Parcite, in his aliquid Mars quoq́ꝫ iuris habet.
Quæ toties genitor defendit ab hoſtibus arma,
Turpe, ea ſi natis diripiantur, erit.
Integra, dante Deo, poſt triſtia fata manebunt,
Vt ſacra dum vixit, tutaq́ꝫ ſemper erant.
Ergo dedit Paulo, fraterni pignus amoris
Heinricus partem, Marte monente, ſuam.
Exoptatq́ꝫ armis cum laude vtatur ijſdem,
His vſus genitor qualiter ante fuit.

Et in armamentarij foribus Heinrici Rantzouij hi verſus conſpiciuntur:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

LOnga domus belli capit inſtrumenta cruenti,
Dum bona, tranquillæ tempora pacis eunt.
Grandia ſtant illic vteris tormenta cauatis,
Et nunc ceu placido preſſa ſopore tacent:
At ſubeant hoſtes, mox longa ſilentia rumpent,
Et piceas flammas ore pilasq; voment.
Sydera pulſabit ſonus alta, remugiet æther,
Et gemitum tellus, mota fragore, dabit.
Sulphureosq; globos procul eiaculata cauernis,
Turbine proſternent obuia quæq; ſolo.

Hactenus ſum proſecutus, vt potui, ea quæ ambiunt domos arcis, easq; tanquam galeæ capita tegunt & obarmant: nunc intrò per portam rectà eo. Surgit hæc arcuata teſtudine, paſsibus quindecim longa, non directa, ſcæua, ita tamen vt radios ferè orientis æquinoctialis Solis elegantiſsimè tranſmittat, occidentis non excluſura, ni domus interueniret. Vtrinq; etiam deauratis verſibus in æs ſculptis radiat, exterius inſignibus D. Heinrici Rantzouij & coniugis, interitus tetraſticho hoc ſanè non indocto:

Si nihil ædificas, qui ſpectas noſtra viator,
Aut mea ne carpas, aut meliora ſtruas.
Si meliora tenes, id Diuos poſcito mecum,
Ne, quod vterq; tenet, faſcinet inuidia.

Sub

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

SVB INSIGNIBVS
HEINRICI RANTZOVII.

CAndida pars vna eſt clypei, pars vna colore
Purpureo, caſsis cornua bina tenet.
A gentilitÿs generoſo ſtemmate natus
HEINRICVS RANTZOV *talia ſigna gerit.*

SVB INSIGNIBVS CHRISTINÆ AB HALLE CONiugis eius.

VErtice pennato galea eſt, clypeusq́ lacertum
Suſtinet armatum, tres quoq́ ſigna roſas:
HEINRICI *coniunx* CHRISTINA *inſignibus iſtis*
Egregios ortus, concelebratq́ genus.

Ingreſſos portam excipit area quadrata, ſilicibus ſtrata eleganter, munda, molliter ad cloacas pluuiam in foſſam euomentes deuexa, vtrinq;, atq; à fronte ædificÿs, à tergo vero incluſa muris, per interualla fornicatis, propter tabulas ducum, quos poſt dicemus, inſertas: ita fit, vt cauædÿ formam ferè videatur referre. Etenim ad dextram directa ambulatio, quatuordecim Ionicis gracilioribus columnis ſuffulta tollitur, cuius intercolumnia pectore tenus cancellatim pluteis ſepta ſunt, quibus inambulando feſsi nitantur.

Eſt autem hæc porticus æquinoctiali Meridionali aduerſa, quod in ea ponenda Architecti diligenter obſeruant

ſeruant, reciperetq; hyeme multum, æſtate paululum Solis, niſi voluptatem hanc domus obiecta ei inuideret. Ereptam tamen aliquantulum Hyemalis Solis vſuram, ſorte eiuſmodi reſarcit, vt iubar à Sole fenorari totum diem ei libitum non fuiſſe videatur. Quippe luculentæ imagines magni nominis heroum inibi depictorum, latè rutilant, atq; omnes, niſi Tireſia ſint cœciores, blanda venuſtate ac regio decore alliciunt & trahunt: geſta quoq; ſua ipſæ decaſtichis, tetraſtichiſq; decantant, quæ, quod eorum commodior ratio haberi nequit, huc inſeram.

IN ALIQVOT HEROAS TOTO ORBE TERRARVM CLARISSIMOS, *qui in porticu Bredenbergenſi viſuntur, Ad ſpectatorem Heinricus Rantzouius.*

Scipio cum Romæ ſtatuas ſpectaret auorum,
Hæc ad virtutem ſunt mihi calcar, ait:
Hos quoq; quis ſpectet referentes inclyta facta,
Seq; aliquo tangi laudis amore neget?
Sint licet abſtractis procul in regionibus orti,
Omnes æternum promeruêre decus.

IOSVA DVX POPVLI ISRAELITICI, H. R.

Aſpice, Nunnides ego ſum, qui maximus armis
Pro populo geſſi bella cruenta meo.

Pro-

Promiſſamq́ diu, cæſis cultoribus enſe,
Diſtribui iacta ſorte, dediq́ plagam.
Triginta numero Reges, quis credat? & vnum,
Hæc mea diuina dextera fudit ope.
Et mihi Iordanis, tacitis immobilis vndis,
Et mihi tardatis, Sol ſtetit altus, equis.
Eſſe typum Chriſti factis & nomine quisquis
Me putat, errorem quo tueatur, habet.

ALITER H. R.

IOſua ter denos Reges vnumq́ peremi
Occupo promiſsi, dum fera regna, ſoli.
Sol quoq́ biſſenis lucens immobilis horis
In medio cœli, me cupiente, ſtetit.

DAVID REX ISRAELITICVS H. R.

PAruus eram, pecudumq́ gregē per rura ſequebar,
Extulit ad regni, de grege, ſceptra Deus.
Et leo prædator, violentus & vnguibus vrſus
Occiſi manibus, procubuêre meis.
Ore Philiſtæus terram indignante momordit,
Immanem letho quem mea funda dedit.
Laberis in crimen, quiſquis malè prouidus, ingens,
Ne venia culpam, crede carere, tuam.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Me quoq; mens in grande ſcelus cæca impulit, at non
Gratia lugenti, ſacra negata fuit.

ALITER H. R.

SVm Dauid quondam caulæ, nunc arbiter aulæ
Proq; pedo vili regia ſceptra gero.
Gathiten funda ſterno ſtridente Goliam,
Bis quino fermè qui pede longus erat.

IVDAS MACHABÆVS
DVX IVDAICVS H. R.

VT leo conſpectum ruit iracundus in hoſtem,
Et ferus illata vulnera ſtrage facit:
Sic ego commotis in prælia viribus ibam
Pro patriæ, capiens, legibus, arma meæ.
Excidiumq; vrbi ſacræ, gentiq; minantes
Sæpè trucidaui, Marte fauente, viros.
Pulchrius eſt viſum, paucos opponere multis,
Vertere quàm turpi, terga pudenda, fuga.
Sic me conieci medios moriturus in hoſtes,
Et mihi mors voto digna reperta meo eſt.

ALITER H. R.

EN ego ſum Iudas, Machabææ gloria ſtirpis,
Qui nullis vnquam terga pudenda dedi.

Pro

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Pro grege, proq́ ſacris pulchram per vulnera mortem
Oppetij, inde virûm cuncta per ora volo.

HECTOR DVX TROIANVS.

ARgolicis terror ducibus, dum fata ſinebant,
Proq́ meis murus ciuibus, Hector eram.
In decimo primùm, quod concidit Ilion anno,
Nemo negat factum viribus eſſe meis.
Phylacides per me, Antilochusq́ Menœtiadesq́
Præterea multi procubuêre duces.
Quid querar? vnius peruenit crimen ad omnes,
Et caput oppreſſit publica pœna meum.
Fraude locum captans vita ſpoliauit Achilles,
Et rapidis, circum mœnia traxit, equis.

ALITER H. R.

MVrus ego patriæ pereuntis aheneus Hector,
Dimico pro Troia per duo luſtra, mea.
Vulnifica multos transfigo cuſpide Graios,
Fortis at à forti victus Achille cado.

ALEXANDER REX MACEDO H: R.

AT quis Alexandrum? quis facta perennia neſcit,
Orbe quibus toto notus ad aſtra feror?

Nomine ſicut eram magnus, ſic maximus armis,
Terga fugæ nunquam, victus ab hoſte, dedi.
Imperium extendi, quà decolor Indus oberrat,
Et quà Riphæas verberat aura niues.
Perſide ſe victa, totus mihi ſubdidit orbis,
Sed mihi tunc orbis non ſatis vnus erat.
Mors ſatis vna fuit, luctu faſtuq; tumentem
Quæ me ſub terras abſtulit ante diem.

ALITER H. R.

DIcor Alexander factis & nomine Magnus,
Cui iuueni totus ſubditus orbis erat,
Par mihi nemo foret, modicè ſi vina bibiſſem.
Interitu luxum diſce cauere meo.

CAIVS IVLIVS CÆSAR MONARCHA ROMANVS H. R.

NOn ego ſum duris tantum ſpectatus in armis,
Et mea doctrinæ nomine fama viget.
Sequana quis bello fuerim, Rhenuſq; fatentur,
Et mihi cum toto ſubditus orbe Tybris:
Quis fuerim ſcriptis, monumenta relicta loquuntur.
Quæq; manu geſſi bella, legenda dedi.
Nec ſatis hoc: etiam cœlum ſcrutabar & aſtra,
Hinc meus æternùm permanet annus, opus.

Imme-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Immemores tellus homines producit vbiq;,
Hoc queror, hæc fati cauſa, neciſq; meæ.

ALITER H. R.

QVinquagena inij collatis prælia ſignis,
Autor Romani Iulius imperij.
Queîs vitam dederam, ſæua me morte trucidant,
Pro meritis reddunt ſic mala facta meis.

HARMINIVS DVX CHERVSCORVM H. R.

NEc ducibus virtute minor, nec fortibus armis,
Græcia quos iactat, magnaq; Roma, fui.
Quod nimis impenſum eſt illis, mihi defuit vni,
Nullaq; de factis edita ſcripta meis.
Vnicus inuentus Tacitus, qui noſtra tacere
Noluit, hunc de me conſule, certus eris.
Hic tibi narrabit, per me Germania victrix,
Vt ſit depulſo libera facta iugo.
Et duce cum Varo, ſtratis legionibus, illa
In quanto fuerit Martia Roma metu.

ALITER H. R.

HArminius Latias, deleui ego Saxo cateruas,
Vix vbi prima mihi barba reſecta fuit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Me metuens Cæſar, Vare, ô Vare ocyus inquit,
Redde aquilas, Romæ robora, redde aquilas.

ARTVRVS REX BRITANNIÆ H. R.

QVi vocor Arturus, me Gallia nominat Artum:
Paruit imperio terra Britanna meo.
Non me ſceptra tulit quiſquam præſtantior illic,
Egregius belli laude togæq; fui.
Nomina quæ monſtrat procerum virtute potentum,
Hæc, eſt inuentum, menſa rotunda meum.
Saxonas & Dacos domui, Romanaq; fudi
Agmina, quæ regno damna dedêre meo.
Optima prima cadunt, ſic firmus & integer annis
Occido, me, regni ſceptra, cadente, ruunt.

ALITER H. R.

BArbariem obiectat cum Graijs, Roma, ſuperbis,
Barbariem præ ſe num mea facta ferunt?
Sum pius Arturus, nulli pietate ſecundum
Dixeris, in bello ſum Leo, pace Pater.

CAROLVS MAGNVS PRIMVS IMPERATOR GERMANICVS H. R.

Quis

QVis me iure, neget, Magni cognomen adeptum?
Quin titulus factis eſt minor ipſe meis.
Floruit optata, ſub me duce, Gallia pace,
Pannonijs fuſus concidit Hunnus agris.
Itala ſublatis, tellus pacata Tyrannis,
Pulſus & eſt oris hoſtis, Ibere, tuis.
Imperij, per me, ſedes Germania facta,
Saxonis, eſt Chriſti, terra, profeſſa fidem.
Me quoq; neglectis, duce, reddita gloria Muſis,
Ipſe repurgatæ nec rudis artis eram.

ALITER H. R.

TE quater octonos, de bello Carolus, annos,
Vt celebres viuum, maſcule Saxo Deum.
Hic ſcopus, hæc regum belli ſit norma mouendi,
Proq; gerant aris prælia, proq; focis.

CANVTVS MAGNVS REX DANIÆ, SVECIÆ, NORVEGIÆ, ANGLIÆ, ET NORMANNIÆ H. R.

DEſine mirari, quos garrula laudibus effert
Græcia, quos iactat Roma ſuperba, duces.
Danica me nulli veterum virtute ſecundum,
Edidit Hyberno, terra propinqua freto.
Facta mihi, Magni, pepererunt inclyta nomen,
Quinq; ſub imperio regna fuêre meo.

Me

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Me ſibi delegit ſocerum, qui tertius orbis,
Arbiter, HEINRICVS nomine, ſceptra tulit.
Iuſtitia præclarus eram, Regeſq; potentes
Subiectos docui legibus eſſe ſuis.

ALITER H. R.

IVſtitiæ, belliue prius mireris honorem,
Addubites, certè par in vtroq; fui.
Ipſe mihi, latæ legis reus, irrogo mulctam,
Imperijs ſubdo quinaq; regna meis.

GODEFRIDVS BILIO-

NÆVS H. R.

OMnibus Europæ lectis heröibus oris
Nobile ſuſcepi, Iaſonis inſtar, iter.
At mihi non Colchis, non diues velleris auri,
Terra fuit votis ſancta petita meis.
Hanc validis armis, Solymamq; recepimus vrbem,
Quæ fuerat diro capta ſub hoſte diu.
Mœnibus inſilui primus ſublimibus vrbis,
Hinc data, cum regno, fulua corona mihi eſt.
Vrbe, ſed hanc, auro, Solyma geſtare negaui,
Qua tulit occiſus ſpinea ſerta Deus.

ALITER H. R.

Qui

QVi vexit fulgens ex Colchide vellus Iaſon,
Æternum Græco carmine nomen habet:
Qui pepuli è Solymis, procul agmina Turcica regnis,
An non Godfridus laude vehendus ero?

CAROLVS V. ROMANORVM IMPERATOR H. R.

NOn ego quod virtute minor, ſed in ordine vitæ
Quod ſequor, extremum ſpector habere locum.
Nam neq; ſuſcepit me ſceptra potentior vllus,
Hoſte nec ex victo plura trophæa tulit.
Africa, quæ ſemper ſitiens, Europaq; vidit,
Auriferoq; recens terra reperta ſolo.
Sic mihi perpetuo fortuna ſecunda tenore
Adfuit, & cœptis fauit amica meis:
Aßiduis donec curis confectus, & æuo
Inualidus, fratri ſceptra relinquo meo.

ALITER H. R.

CArolus vnanimi, mundum cum fratre gubernãs
Romanum cogo vincula ferre patrem.
Franciſcus capitur Ticinum Gallus ad amnem,
A me, deuictus dat quoq; Turca fugam.

CHRISTIANVS EIVS NOMINIS III. DANIÆ ATQVE Noruegiæ Rex H. R.

SI mihi, quod faciunt alij, memorare liberet,
Quæ fuerit bello gloria parta mihi:
Oppreſſos regni motus armiſq́ referrem
Cum duce te fractam, clara Lubeca, meis
At mea laus maior, non tantum Marte feroci,
Sed præſtans etiam quod pietate fui.
Vix, princeps, ego quo vixi, me iuſtior, æuo,
Aut pius aut clemens, aut magis æquus erat.
Sic placida ſeruans populos in pace regebam,
Fama volat mundo, ſpiritus aſtra tenet.

ALITER H. R.

PAcis amans, pietate vigens, fera bella peroſus,
Et vita talis, nomine qualis eram.
Ergò Deus pugnans pro me, malè perdidit hoſtes:
Felix quem ducit, curat, amatq́ Deus.

FRIDERICVS II. DANIÆ, NORVEGIÆ ETC. REX H. R.

QVid iuuat & prodeſt populis imponere leges,
Claraq́ per latas ſceptra tenere plagas,

Si flu-

Si fluit ignauum, tempus teriturq́ quiete,
Vita voluptatis quid pigra ferre poteſt?
Hoc ſtudium, hæc cura eſt, factis efferre ſub aſtra,
Et ſupra proauos, tollere auosq́ caput.
Ditmarſi domiti bello, & cum Suecus in annum
Iam ſextum, arma malo ferret amara ſuo,
Fractus multiplici ſubit horrida vincula clade:
Præmia iuſta, licet ſera, Tyrannis habet.

ALITER H. R.

AD EVNDEM APOSTROPHE.

MActe animo, & virtute noua, & victricibus ar-
Dilecte ô anima plus Friderice mea: (mis,
Munere diuino vt ſupplex Ditmarſia venit,
Sic Sueci pacem te petiêre tuam.

IOHANNES PISCATOR

HEINRICI RANTZOVII.

QVod me, pictoris, magnis heroibus illis,
Docta manus iunxit, non ratione caret.
Hi velut in terris quærunt diſtantibus hoſtes,
In fluuijs hoſtes ſic ego quæro meos.
Et capio inſidijs & aperto Marte trucido,
Inuigilans ſtudio nocte dieq́ meo.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Si quis erit noſtras penitus cognoſcere laudes,
Qui cupit, has vnum diſtichon illud habet:
Squamigeros vndis reti velut extraho piſces,
Pocula ſic pleno gutture ſicco bibens.

ALITER.

εἰμὶ πηχυναῖος πάντως εἰκ' οὔγε τρίπηχυς,
οὐκ ἔρα τὶς φθονέῃ τῷ τόπῳ ἐρχιπότῃ.
οὗτοι μὲν μακρόβωμοι, ἐγὼ δὲ μικρὸς μεγαλουργὸς,
ἥρωες πολεμεῖν λῶστοι, ἐγὼ δὲ πίειν.

HOC EST.

TRes cubitos vix dat ſtatura, tricongius hauſtus
Eſt meus: hac ſola dux ego Rexq́; via.
Magna, illi magni fecêre, ego magna puſillus,
Illi pugnantes ſæpe, ego ſæpe bibens.

HAec ita Herões picti in porticu de ſe ipſi lectoribus ingerunt. Verum paradoxon & friuolum tibi lector non videatur, quod piſcator ſit heroibus mixtus, & velut anſer inter argutos olores ſtrepat. Quia, quod is occupauit ſpacium non eſt, vt reliqua, capax lineamentorum iuſtæ & virilis ſtaturæ, quæ cæteris propter decorum eſt attributa: Proinde quàm vacuum pictoris arte relinqueretur, maluit D. HEINRICVS RANTZOVIVS id ſuo piſcatori, longê infra communem hominum ſtaturam poſito dicare. Nam quod attinet ad Carolum & Chriſtianum, præterquam, quod

non

non extremas inter celeberrimos Reges ferunt, etiam gratitudinis declarandæ cauſa, hîc ab hero ſunt aſcripti.

Etenim hic vicarium Holſatiæ & Sleſuici ducatuum herum elegit, in illius verò aula vnà cum Illuſtriſsimo Holſatiæ duce Adolpho, ſexennium vixit & ciuilia negotia & bellica facta cernere, & imitari aſſueuit. Ad hanc porticum ſolarium à M. Hieronymo Cypræo eſt deſcriptum, annexo tetraſticho:

Vmbra horas Phœbi deſignat climate noſtro,
Nodus quod ſignum Sol tenet, arte docet.
Oſtenditq́; domus, quæ ſit ſua cuiq; Planetæ,
Et quotus & menſis, ſit quoq; quanta dies.

Sed & Galactothece adiacet ambulationi, albario opere polita, quam fas haud erat à limine, vt dicunt, tantummodo ſalutaſſe, niſi concinniora reſtarent, quæ properantem de hac facere verba non ferrent. Nam maiorem gratiam habent ſuperiora, tablinum eorum, qui hero ſunt ab epiſtolis, conclauia, dormitoria tria, & ambulatiuncula, quæ verſibus ſententijsq; varijs, fortunæ inconſtantiam & viciſsitudinem in rebus humanis depingentibus collucet. Earum elegantiores pleraſq; mox ſubſcribemus. Hæc Adolphæo cubiculo eſt contigua, quod tibi, tuoq; nomine Illuſtriſsime Holſatorum dux Adolphe, heros magnanime dicatum, & ſponda artificioſè tornata, nec non aulæis ſericis magnificè eſt adornatum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

SENTENTIÆ ET VERSVS VARIORVM AVTHORVM.

CICERO IN OFFICIIS.

ILLud magni ingenij eſt, cogitatione percipere, & antè conſtituere, quid euenire poſsit, & quid agendum ſit, cum euenerit.

SENECA AD LVCILLIVM EPISTOLA IIII.

ADuerſus omnia, quæ accidere poſſunt, te adhortare & indura. Neminem enim eò fortuna prouexit, vt non tantum illi minaretur, quantum promiſerat. Noli huic tranquillitati confidere, momento mare concutitur.

TERENT: IN PHORM:

OMnes, cum ſecundæ res ſunt maximè, tum maximè meditari ſecum oportet, quo pacto aduerſam ęrumnam ferant, vt ne quid animo ſit nouum, ſi quid præter ſpem euenerit.

DION.

NIhil in rebus humanis fixum ac perpetuum, ſed & ij, qui florent maximè, & ij, qui humiles & abiecti ſunt, exitus incertos habent, ac pariter pro fortuna ipſorum, laude, vituperio, honore & ignominia afficiuntur.

ANTONINVS EX EVRIPIDE.

MVltæ ſunt rerum fatalium formæ, Dijq; multa præter ſpem conficiunt, minimeq; facta ſunt ab his, quæ ſpera-

ſperata fuerant, & tamen Deus deſperatis & inopinatis rebus, exitum inuenit.

INCERTI CVIVSDAM
AVTHORIS.

VBi Mars ſæuit maximè, ibi fortuna & plurimum dominatur, & facillimè fallit. +

M. TVLLII IN RHETO.

SOla virtus in poteſtate ſua eſt, omnia præter eam, ſub fortunæ ſubiecta ſunt dominatione. Errant autem qui in proſperis rebus, omnes impetus fortunæ fugiſſe ſe putant, ſapienter autem cogitant, qui in temporibus ſecundis aduerſa reformidant.

HILDEBERTVS.

HEu mihi nulla fides, nulla eſt conſtantia rebus
Ipſaq́; ſors, quid ſit, mobilitate docet.
Res hominum, atq; homines leuis alea verſat in horas,
Et venit à ſummo ſumma ruina gradu.
Cuncta ideo ancipiti pendent mortalia caſu,
Et ſpondent propria mobilitate fugam.
Quicquid habes hodie, cras te fortaſſe relinquet,
Aut modò, dum loqueris, deſinit eſſe tuum.
Has ludit fortuna vices, Regeſq́; ſuperbos,
Aut ſeruos humiles non ſinit eſſe diu.

Illa

Illa doloſa comes, ſola leuitate fidelis,
Non impune fauet, nec ſine fine premit.

OVIDIVS.

CRede mihi, miſeros prudentia prima relinquit,
Et ſenſus cum re, conſiliumq́ fugit.

DION IN EANDEM SENTENTIAM.

MEtus tempore ratio omnis & conſilium deeſt: quibus rebus ſi quis ante animum ſuum præmunierit, metum omnem ſuperare, egregiè poteſt: Sin minus, facile vinci, vt nec conſilium vllum oportunum, aut ſpem firmam in periculis habere poſsit.

ISOCRATES.

PVta rerum humanarum nihil eſſe firmum: Ita nec in proſperis lætitia geſties, nec in aduerſis dolore concides.

HEINRICVS RANTZOVIVS.

CEdunt fata Deo, precibus Deus ipſe piorum.

HActenus curſim, lector candide, percurri, ea quæ ſunt ad dextrã intra vallum, & mihi viſa ſunt digniora relatu, nunc iter ad læuam deflecto, ante tamen puteum, qui prior eſt loco, audiamus. Is octo angulis & tecto gib-

cto gibboſo, ſcandulis pictis veſtito, ſurgit altitudine ad cubitos vicenos: aquam duo ſituli, ferreis catenis ab axe truſatili & binis trochleis ſuſpenſi, alternatim in ſummum efferunt, vbi vncis hamis retenti ſe ipſi inuertunt, & id aquæ, quod extulerunt, in caſtellum effundunt: Vnde ſiphunculis obuerſis, cum voles, emanat, aut alnis in tubos cauatis ad hypogeium cereuiſiarum deducitur. Hic aqua fit Hippocrene, Cerere ei incocta, & ſpiritu Poetas pota afflat. Quin & ipſe puteus D. Heinrico Rantzouio docente, affatim ſcatet numeris, quos ſi nunc commemorare hic velim, quam non communi vena ſint tornati, quamq́; pij, verè equidem poſsim, niſi te ex ipſis id magis cognoſcere aueam.

Fons ego communem ſcateo fecundus in vſum,
Tota domus de me commoda multa capit.
Nec precium poſco, nec egenti denego cuiquam,
Gratuitas ex me quilibet haurit aquas,
Vtq́; queam ſemper dare, nunquam copia dandi
Deficit, & damnis augeor ipſe meis.
Cum prior egeritur, ſemper noua proſilit vnda,
Dum ſucceſſuræ cedat & illa locum.
Si licitum eſt magnas, paruis componere rebus,
Hi domini mores, qui meus author erat.
Is patriæ talis, (fas eſt laudare ſepultum)
Extitit, & multis munera larga dedit.
Eius erat domus, vt portus communis, habebat
Hic ſibi ſperatam, quisquis egebat, opem.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Vt faceret, vires & opes fortuna merenti
Contulit, & larga præbuit vſa manu.
Sic patriæ, dum vita fuit, ſeruiuit amatæ,
Ereptam multis aſſeruitq́ malis.
Nec mercede caret, nunquam licet ipſe petiuit,
Gloria defunctum ſponte ſecuta manet.
Ad patris exemplum ſeſe componere natus,
Hunc qui me cultum iuſsit habere, ſtudet.
Sed mihi viuentem pudor eſt extollere verbis:
Qui legis hæc, illi fauſta precare, vale.

VIdes opinor elegantiam putei, qui ipſi fonti caballino fortaſſe non admodum ceſſerit. Ad ſiniſtram, vt promiſi, accedendum. Hîc officina eſt fabri ferrarij ante annum ædificata primùm, quæ præterquam quod ſuperbior eſt, ac oportuit, & epigrammate exornatur huiuſmodi:

NOn opus eſt, quis ſit locus hic, exponere verbis,
Ipſa graui produnt verbera clara ſono.
Haud ſecus Ætneo, quàm cum Cyclopes in antro
Informant manibus fulmina ſæua Ioui.
Nec ſatis hoc, quoſuis quod præmollitur in vſus,
Inq; omnes ferrum cogitur ire modos.
Et validi ſubiguntur equi, vinctiq́ catenis,
Seſſori præbent crura tenenda ſuo.
Vt ſoleis ferro plantas armentur opertas,
Aſpera per duros ne via lædat agros,

At

At nihil hoc mirũ: quid nunc homo linquit inauſum?
Illius ingenio, quicquid in orbe, ſubeſt.

AD hanc etiam eſt Andronitis, tectorio inducta & à plaſte imagunculis lepidis exornata, vbi Mecœnatis mei, hoſpitumq; famuli confluunt. In eius parietibus hexaſtichon hoc eſt pictum:

QVi nouus hîc noſtris ſuccedis ſedibus hoſpes,
Eſto bonus, menſam conſulitoq; boni.
Craterem de more lubens philoteſion hauri,
Ad litem moueas ebrietate, caue.
Pocula amicitiam faciunt, & pocula ſoluunt:
Si bibis, vt valeant menſq; pedeſq;, ſapis.

REliqua pars huius lateris vſibus macerandi & torrefaciendi hordei, vnde Zythum coquunt, & tribus dormitorijs hoſpitum cubiculis detinetur. Quemadmodum vero Reges fama celebratiſsimi, in porticu ad dextram ſunt depicti: Ita ad ſiniſtram duces, memoria patrum atq; noſtra bellicoſiſsimi habiti, conſpiciuntur, vt arx, cum temporis acti, tum præſentis laudatrix, non immeritò poſsit videri. Murus interior, qui ad pedem valli eſt excitatus, & aream, qua ędificia diſcontigua ſunt, cingit: is, vt ſupra attigi, per interualla arcubus fornicatur, in quibus exemtiles tabulæ ducum, luculentis imaginibus & Elegijs pictæ, ſuſpenduntur. Quantopere autem hæ imagines blandiantur voluptati oculorum, vix narrari poteſt. Ego quoties Martiorum virorum arma, quaſi flammas vomentia, & hinc inde coruſcantia

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

medius intueor, ceu Gorgone viſa hæreo, expleri & nequeo, atq; oculos per ſingula voluo. Cuius voluptatis & imaginum te lector mi, participem lubens reddiderim: At quando in manu mea non eſt, vt illas videas, vt audias, quæ de ſe loquuntur, faxim.

IN NOBILISSIMOS BELLICA VIRTVTE EODEM FERE TEMpore duces H. R.

QVos hîc ſtare vides ſua fortia facta loquentes,
Indomito clari Marte fuêre duces.
Vna tulit noſtris ætas vicinior annis,
Clarior hac armis vix prius vlla fuit.
Non ſatis eſt ipſos virtute extollere Reges,
Et fortes illic expedit eſſe duces.

CONSALVVS FERDINANDVS CORDVBA COGNOMENTO MAGNVS, Ferdinandi Hiſpaniarum Regis dux. H. R.

QVod gero præclarũ cognomen ob inclyta facta,
Hoc mihi concordi eſt militis ore datum.
Bella meo victor confeci ingentia Regi,
Terra ſub imperio cuius Ibera fuit.
Effrenes domui Mauros, armisq; ſubegi,
Quâ rigat Heſperios flumine Bætis agros.

Adic-

Adieciq́ nouum regnum, quà mænia cultæ
Parthenopes ſalſum verberat alta fretum.
Quæ non inuidiæ virtus patet? vltima fecit,
Hæc me priuato ſub lare fata pati.

ALITER H. R.

Magnus ego vero Conſaluus nomine dicor,
Hoc pater, aſt illud ſtrenua dextra dedit.
Exegi Gaditana feros trans æquora Mauros,
Aſſerui regi Bœtica regna meo.

MAXIMILIANVS COMES BVRENSIS CAROLI V. IM-*peratoris dux* H. R.

Vir grauis armorumq́ fui ſpectatus in vſu,
Nec virtute minus, conſilioq́ potens.
Vt fuit eiectis erepta Bolonia Gallis,
Anglia, quam tenuit, dux ego regis eram.
Hinc tibi belligerans ſemper victricia ſigna
Auſpicijs duxi, Carole Quinte, tuis.
Cumq́ ingens gereres bellum per Teutonis oram,
Inferiorq́ tuo viribus hoſte fores:
Agmina traducens Rhenum, tibi Belgica iunxi,
Nec fuit abſq́ opera palma parata mea.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

ALITER H. R.

EXpugnata fuit captis Bolonia Gallis,
Cum ferrem auxilium flaue Britanne tibi.
Heſſus, & inuicto ſeptemuir pectore Saxo,
Me duce dant palmam Carole diue tibi.

GEORGIVS FRONSPERGIVS SVEVVS EIVSDEM CAroli V. dux H. R.

COrporis vt præſtans ſuperabam viribus hoſtes:
Sic animi pollens robore ductor eram.
Militiam didici teneris perductus ab annis,
Armaq; ſub magno Cæſare prima tuli:
Quo ſene defuncto, ſectanti caſtra nepotis,
Vix quiſquam belli par mihi laude fuit.
Prælia iuſta manu promtus ter quinq; ſubiui,
Bis decies pugnas ſuſtinuiq; leues.
In patria morbo morior ſerpente per artus,
Dum petitur ſignis Martia Roma meis.

ALITER H. R.

PRomtus eram, nulli veterum virtute ſecundus,
Seu res conſilio, ſeu peragenda manu.
Stans ego equum potui frenis inhibere volantem:
In valido tantum corpore robur erat.

Odettus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

ODETTVS FVSIVS LOTRECHIVS COPIARVM GALLICArum in Italia Imperator.

NOn habuit virtute parem mihi Gallia quenquam,
Quo data ſunt vitæ, tempore, fata meæ.
Horror eram Latio, fama notiſsima cœlo
Oppida ſunt armis multa ſubacta meis.
Hinc nomen, quod Rex meruit Demetrius olim,
Mira expugnatis vrbibus arte, tuli.
Qui bellis inuictus eram, me ſæua ſubegit
Acriter inſurgens per mea caſtra lues.
Et cineres fortuna meos afflixit iniqua,
Dum tumuli expertes bis duo luſtra iacent.

ALITER.

SVnt quia capta meo quàm plurima mœnia ductu,
Expugnatorem me vocitare ſolent.
Claruit hac olim Macedo Demetrius arte,
Participem laudis nunc habet ille tuæ.

MARTINVS ROSHEIMIVS GELDRENSIS, PRIMO GALLIARVM REGIS, deinde Caroli V. dux H. R.

QVis fuerim, longo non eſt opus edere verſu,
Quod ſubit, hoc vno carmine ſcire potes.

Fulmen

Fulmen eram belli, ferro graſſabar & igni,
Oppida militibus diripienda dabam.
Id ſatis eſt: teſtes Belgæ, Moriniq́ remoti,
In mare, quà Scalde, Dilia, Moſa, fluunt,
Illa viris, opibusq́ potens Antuerpia teſtis,
Quæ mihi victrici pænè ſubacta manu eſt.
At ſibi me ſicut tunc Gallia ſenſit amicum,
Sic eadem clades me tulit hoſte graues.

ALITER

CÆſareis inhians opibus ſpe diuite Gallus,
Me duce pænè ſuis excidit ipſe bonis.
Argentoratum petit hic, Campania per me,
Vulcano paßim, Marteq́ damna facit.

ANTONIVS LEVA, DVX CAROLI V. H. R.

NOn leue momentum eſt magno didiciſſe magiſtro,
Militiæ leges & graue Martis opus.
At mihi cum nemo belli præceperit artes,
Plurima naturæ dona fuêre meæ.
Nec me vlla indecorem ventura redarguet ætas,
Maxima ſunt ductu bella peracta meo.
Meq́ ideo Inſubrum præfecit Carolus oræ,
Propugnata manu fortiter illa mihi eſt.

Quod

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Quod niſi fregiſſet vires, dolor artubus hærens,
Eſſem magnorum gloria magna ducum.

ALITER H. R.

Aſtutus, ſapiens, felix, belliq; peritus,
Impiger, intrepido pectore Leua fui.
Et licet æger eram articulos vaſtante podagra,
Nullam aciem fugi, munia nulla ducis.

ANDREAS AVRIAS CÆSAREÆ CLASSIS PRÆFECTVS H. R.

En ego, quem ſpectas, Latiæ fama inclyta terræ,
Et Ligurum quondam lausq; decusq; fui.
Quis pelago geſſit me, bella, peritior alto?
Quis patriæ adduxit commoda plura ſuæ?
Vt mare purgaui prædonibus, & mihi claſſem
Ducenti ſemper terga dedêre Scythæ:
Sic patriam aſſerui, pulſis ſine cæde Tyrannis,
Et ſtabilem iuſſi legibus eſſe ſuis.
Hinc ſtatuam patriæ patri mihi grata locauit,
Hæc mihi virtutis poſthuma teſtis erit.

ALITER H. R.

Qui mihi marmoreũ Ligures poſuêre Coloſſum,
Me patriæ patrem voce, manuq; colunt,

Et terris, & nota mari ſpectataq́; virtus,
Cum Mahometigenas claſſe fatigo Scythas.

SEBASTIANVS SCHERTE-LINVS VRBIS AVGVSTÆ VINdelicorum belli dux H. R.

VIndelicis inſignis agris belloq́; togaq́;,
At melior valido dux ego Marte fui.
Cum celebres, iunctis ſociarent vrbibus arma,
Pro defendenda relligione duces,
Agmina præfectus duxi, vicinaq́; celſo
Alpibus arx cliuo, me duce, capta fuit.
Victor ob id mutare ſolum me Cæſar adegit,
Præmia decernens in caput ampla meum.
Obtinuit generoſa locum clementia tandem,
Et pius ignouit, reſtituitq́; meis.

ALITER

CÆſari vbi iuſſus feci ſocio agmine bellum,
Quod tum Auguſtanæ relligionis erat,
Capta Fieſſe mihi eſt Alpini ad flumina Læchi,
Aërioq́; iacens arx Ereberga loco.

SEVERINVS A NORBV CHRISTIERNI II. DANORVM REGIS in Scandia præfectus H. R.

Rex

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

REx licet effugit meus, & turbante tumultu,
In loca quæſitum tuta receßit opem,
Non ego proieci tamen arma, ſed impiger hoſti,
Conſeui, euentum Marte negante, manus. conſerui
Indulſit veniam virtutis in hoſte probator,
Inq; fidem accepit victor, amore fouens,
O mihi ſi tantùm libuiſſet fallere nunquam,
Nec tua trans Alpes, Carole, caſtra ſequi.
Liber ab hac eſſem macula, nec morte luiſſem
Perfidiæ pœnas, dum tua ſigna ſequor.

ALITER.

VT tuear valido fugientem milite Regem
Vendo domos, vendo quicquid vbiq; meũ eſt.
At Deus exoſus ſaturatum cæde Tyrannum,
Non ſiuit noſtram pondus habere fidem.

GVLIELMVS THVMSERNVS
PROTESTANTIVM BELLO DVX.

QVid terrore carens, docui, conſtantia poßit,
Inuictoq; malum pectore poſſe pati.
Vt ſtetit infenſo victoria triſtis ab hoſte,
Maxima pars victos deſeruêre metu.
At mihi fœda fuit res viſa relinquere fœdus,
Et victas vna tendere clade manus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Arma recollegi ſubito diſcrimine belli,
Mœnia quæ Bremæ lata Viſurgis adit.
Nec pius euentum cauſæ Deus abnuit illi,
Fortunæq́ meæ victor in hoſte fui.

ALITER.

CVm quateres validæ tormentis mœnia Bremæ,
Vt coleret Latij dogmata ſpreta Papæ,
Piſcoſum tranas deſertus Erice Viſurgim,
Victori palmam porrigis atq́ mihi.

IOHANNES RANTZOVIVS TRIVM DANIÆ REGVM, FRIDERICI I. CHRISTIANI III. & Friderici II. ſummus conſiliarius & bellorum dux, huiusq́ arcis fundator.

NOn ſine re magnis Heroïbus inſeror illis,
Quos volui tantos hoc ego ſtare loco.
Nam nec eram virtute minor, nec fortibus auſis,
Siue toga ſpectes edita, ſiue ſago.
Regibus aſſedi tribus, impoſuiq́ coronam,
Exuuias victo bis quater hoſte tuli.
Effera ſubmiſit, duce me, Dithmarſia collum.
Libera bis ductu Dania facta meo eſt.

Sic

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Sic ſatur inuictæ fama virtutis, & armis,
Succubui fatis, nunc habet aula poli.

ALITER.

QVis fuerim bello, quis pace referre recuſo,
Inuidiam conflent ne mea geſta mihi.
Dicet id inuicto Dithmarſus Marte ſubactus,
Biſq; aſſerta mea Dania clara manu.

DANIEL RANTZOVIVS DVX EXERCITVS REGIS DANORVM Friderici II. in Suecos. H. R.

ME quoq; viuentem complexus amore propinquis
Illuſtres inter iuſsit habere locum.
Nec res, quas recitem deſunt mihi fortiter actæ,
Sed prohibet victus cuncta referre pudor.
Hoc dicam ſaltem, ter aperto Marte Suecum
Expertum noſtras non ſine clade manus:
Tres belli amiſiſſe duces, quos cepimus armis,
Quid moror? ipſe opera fert quoq; vincla mea.
Sex licet inconſtans Mauors mutauerit annos,
Vtrinq; inſignes perdideritq; viros.

ALITER.

QVod me inter tantos Heinrice propinque repo-
Si non iudicio certè id amore facis. (nis,

Dent vitam mihi fata, & nulla redarguet ætas,
Ille ero iudicio, quem cupis eſſe, tuo.

FRANCISCVS A BROCKENHVSEN REGNI DANIÆ MARISCHALcus ac vniuerſæ peditatus dux.

PRo patria tecum qui belli munere iunctus
Sæpius hoſtiles eſt populatus agros,
Pro patria tecum qui iuſtis inclytus armis
Oppida contriuit Suecica, caſtra, duces,
Pro patria tecum qui læſus vulnere ſphæræ
Occubuit, fato vix remorante diem.
Hic tibi nunc merito, vt magno Patroclus Achilli,
Rantzoui iunctus proximiore loco eſt.

GVNTHERVS COMES SVVARTZBVRGENSIS.

EGregia natum generis deſcendere ſtirpe,
Ingenio viſum eſt non ſatis eſſe meo:
Sed claris etiam factis extendere nomen,
Et ſtudijs belli, cura, vigere tenet.
Sic contra Gallos multa cum laude feroces,
Et Mahometigenas fortiter arma tuli.
Sic tibi ſuſcepi bellum, Friderice, gerendum,
Cum peteres armis Suecica ſceptra tuis.

Vnde

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Vnde mihi poſt hæc ſurgit noua laudis origo?
Pænè ſubit, votis fata fauere meis.

ALITER.

QVod Friderice olim tibi opima ſtipendia feci,
Sueco cum Danis Teuthonibusq́ liquet.
Quid ventura dies trahat, id ſcit, qui omnia nouit,
Quæ veniant, quæ ſunt, quæq; fuêre, Deus.

HEINRICVS RANTZOVIVS
AD HERLVFFVM TROLLIVM
Præfectum claßis Danicæ.

ET mihi tu proceres inter ſpectabere Trolli
Hic quibus ex merito iuſtus habetur honor.
Eſt tibi cum multis decus hoc commune, quod arma
Chara pro patria Rege iubente capis:
Eſt tibi cum multis decus hoc commune, quod inter
Tela, mari victor, ſaucius, inde cadis:
Hic tibi ſed propriæ conſurgit laudis origo,
Vllo quæ non eſt interitura die,
Diuite quod cenſu longos poſſeſſa per annos
Prædia vis Muſis eſſe ſacrata pijs.

OTHO RVTE POST TROL-
LIVM PRÆFECTVS
claßis Danicæ.

O mi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

O Miranda Dei, noſtræq́ incognita menti
Iuditia, & nullo diſſoluenda modo?
Quis tempeſtatum melius, pelagiq́ furores,
Solerti ex aſtris nouerat arte vagis?
Quis mihi, ſiue tenere altum, ſeu ſtringere littus
Velles, par marium cognitione fuit?
Nauali explicuit quis fortius ordine claſſem,
Danica cum peterent Sueonos arma vafri?
Fata obſtant, mihi fata negant inimica triumphum,
Conſilia absq́ DEI nulla fauore iuuant.

GEORGIVS AB HOLLE
EQVES BRVNSVVICENSIS.

STemmate, quæ tantum celebri ſe iactat auorum,
Nobilitas dici non mihi vera poteſt.
Sed quæ virtutem ſuperatue æquatue parentum,
Et meritis ortum comprobat ipſe ſuis.
Hic labor, hic animus teneris mihi ſedit ab annis,
Inde mihi aduerſo vulnus in ore tuli.
Hoc mihi ſternenti Gallos infertur honeſtum
Dum tua præfectus caſtra, Philippe, ſequor.
Et me cognouit Suecus, nec proximus illi,
Quisquis eris, tardas experière manus.

ALITER.

Martis

MArtis opus primis toleraui ſemper ab annis,
Militiæ & ſtatui multa trophæa meæ.
Grandia diffindit, nec dedecet ora cicatrix,
Me docet intrepidi pectoris illa ducem.

NEMO ANTE FINEM BEATVS.

DVm verſat dubio vitam fortuna tenore,
Fœlicem ſeſe dicere nemo poteſt.

POſt has tabulas fortiſsimorum ducum, ſequuntur ordine quorundam Illuſtrium Principum & Comitum imagines, quas herus ex Iconibus ſibi ex Belgico transmiſsis effingi, atq; exprimi curauit: Principes autem, quorum formam imagines referunt, hi ſunt: Ferdinandus Toletanus Albanus, Lodouicus Borbonius Condæus: Gulielmus Vranienſis, & Vuolfgangus Palatinus. Comites vero hi: Iohannes Arnsburgenſis, Lamiralis Eggemontanus, Nauarcha regis Galliarum Admiralius, Anglottus, Ludouicus Naſouienſis, Petrus Ernſtus Mansfeldenſis.

Quod autem horum imagines poſtremo ferè loco conſtitutæ ſunt, non eo conſilio factum eſt, quod reliquis quos ſupra enumerauimus, gloria rerum geſtarum inferiores ab hero habeantur. (non enim latet herum, nonnullos cæterorum, ab his laudibus bellicis etiam ſuperari) ſed quod cum illi ſummis laboribus bellicis perfuncti, iam maxima ex parte extremum vitæ ſuæ diem obierint, hi omnes ferè ſint ſuperſtites, & adhuc in gra-

ui bellorum diſcrimine verſantes, acerrimis prælijs inter ſe de victoria dimicent, ſtrenuamq; Regibus ſuis in armis operam nauent.

Cum autem Mars ſit communis, & bellorum caſus ancipites atq; incerti, deniq; cum vulgus hos duces, pro fortuna ipſorum, laude, vituperio, honore, & ignominia, afficiat, ideo herus inuidiæ & ſuſpitionis euitandæ cauſa, nulla carmina, quæ res geſtas eorum complecterentur, picturis ſubijcere voluit, ſed ſpatium ibidem ſatis amplũ, quod poſteri ſui Epigrammatibus poterunt exornare reliquit: Eo tamen in loco dictum Ciceronis conſpicitur:

QVICQVID EIVSMODI EST, IN QVO NON POSSVNT PLVRES EXCELLERE, IN EO PLERVNQVE FIT TANTA CONTENTIO, VT DIFFICILIMVM SIT SANCTAM SERVARE SOCIETATEM. Et aliud item dictum Caij Iulij Cæſaris: SI VIOLANDVM EST, IMPERII CAVSA VIOLANDVM EST, IN ALIIS REBVS PIETATEM COLAS.

Veruntamen cum inter comitem Iohannem Arnsburgenſem & herum, ſumma ſemper coniunctio & amicitia extiterit, deberi à ſe, tanto viro, quem inopinata Martis vis perculit, putauit, vt breui carmine memoriam nominis ipſius conſecraret. Itaq; ſub effigie amici ſui chariſsimi, in ſempiternum amoris beneuolentiæq; pignus & monumentum hos verſiculos extare voluit.

Iohan.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

IOHANNES COMES ARNSBURGENSIS IN PHRISIA CÆSUS, HEINRICUS RANTZOVIUS.

SI quibus inconſtans peperit fortuna dolorem,
His ego me ſocium dicere iure queo.
Et mihi natales genus, & connubia magnum
Nobilitas factis quæ fuit aucta, dabant.
Cum gereret bellum Germanide Carolus ora,
Bureni conſors ſtrenuus arma tuli.
Vt noua turbauit fortes diſcordia Belgas,
Regis ab Hiſpani partibus ipſe ſteti.
In Phriſia vitam mihi mors ita flebilis aufert,
Sic rapiunt claros triſtia fata viros.

ALITER.

NOn moror, in bello cecidi quod victus ab hoſte,
Pugnando fortes claudere fata decet.
Hoc queror, obſcuro perij quod milite cæſus,
Nec laudem de me ſtrenuus hoſtis habet.

IAm videntur adhuc tres togati, ſub quibus verſiculi ſequentes leguntur. In vna autem tabula ſunt duo Cardinales depicti, vt Antonius Peronetus Atrebatenſis, & Lotharingicus: In altera vero nobilis Iohannes Freſius, Sereniſsimi Regis Danorum Cancellarius.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

ANTONIVS PERONETVS ATREBATENSIS ET LOTHAringicus, Cardinales.

DEſine mirari hîc armatis eſſe togatos
Immixtos, ducibus cardineosq́ patres.
Bella manu haud gerimus, mens eſt armata ſub omnẽ
Fortunæ caſum conſilijs validis.
Conſilijs noſtris motus componimus orbis,
Impia cum Reges bella mouere ſtudent.
Non decet, vt patriæ patres certamina nectant,
Magnosq́ irritent ad fera bella viros.

APOSTROPHE H. R. AD IOHANNEM FRESIVM CANCELLARIVM Regis Danorum Friderici II.

NEc tu carminibus noſtris indictus abibis,
Freſi, canicie ſparſe decente caput,
Nam tua Rantzouio certè de ſanguine creta
Eſt auia, vt verſu te quoq́ iure canam.
Addo tamen maius, duplici vt te iure nepotes
Rantzuouidum hos inter me poſuiſſe legant.
Nam tua te virtus ad ſummos vexit honores,
Inſuper & ſtudij præmia larga dedit.
Id quod erat geminis facundus Neſtor Atridis,
Dania te ſenſit Regibus eſſe ſuis.

Exter.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Externum bellum bellè non ceſſerit vlli,
Si non ſit Neſtor, conſiliumq́ domi.
Longa igitur tibi nent fatales ſtamina Parcæ,
Implentes vitæ luſtra bis octo tuæ.

SVnt autem ibidem adhuc quatuor collocati, quibus proprius & ſingularis locus eſt attributus, cęteriſq́ quaſi exemti videntur.

MAVRITIVS SEPTEMVIR SAXONIÆ.

ARma, animus, virtuſq́ meis maturior annis,
Carole nota tibi, Turca fuêre tibi.
Namq́ in Pannonicis, quod geſtū eſt fortiter agris,
Omne manu noſtra conſilioq́ ſtetit.
Tu quoq, Landriſij ad muros es Galle repreſſus,
Exutuſq́ armis, non ſine clade, tuis.
Ergò mihi in ſeptem proceres Germanidos oræ
Aſcito, Cæſar bella gerenda dedit.
Huic etiam clauſis bellum feci Alpibus, arte
Heſſus ab Albano cum duce captus erat.

ALITER.

PLurima nunc pacata forent, niſi ſtamina vitæ
Rupiſſet medio tempore Parca mihi.
Namq́ meo decreta animo ſententia ſtabat,
Marte mori, aut pacem Marte parare meis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

ADOLPHVS DVX HOLSATIÆ ET SLESVICI.

VIx mihi prima genas veſtibat flore iuuenta,
Te procul vt patria, Carole Quinte, ſequor.
Vſq; adeò mea mens iuuenili ardebat amore,
Noſſe vrbes, claros militiaq; viros.
Nec votis fortuna meis bona defuit vnquam,
Signa tirocinij plurima Metis habet.
Inde domum rediens Dithmarſorum agmina fudi,
Vltus auos, animum dedocuiq; trucem.
Nec noſtras Gotha, nec Grimſthenia ſaxea vires,
Imperij ſocio milite cincta, tulit.

ALITER.

QVi toties lecto, Reges, cum flore iuuentæ,
Holſaticos quoties qui repulêre duces.
Seruati noſtræ gens imperterrita palmæ,
Dithmarſi, victas Marte dedêre manus.

HEINRICVS IVNIOR DVX BRVNSVICENSIS.

NVlla humanarum quàm ſit conſtantia rerum,
Collige ab exemplo, qui legis iſta, meo.
Hilsheimenſe ſolum primo ſub flore iuuentæ,
Per valida adieci finibus arma meis.

Gauden.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Gaudentem ſpolijs, Heſſus cùm Saxone, partis,
Armata patrio vi pepulêre ſolo.
Vt niger hos vicit Iouis ales ad Albidos vndam,
Felix amiſſos occupo rurſus agros.
Perpetuum at nihil eſt, & ab omni parte beatum,
Fortuna alternans datq; adimitq; datum.
Nam geminos natos vna Mars impius hora,
Abſtulit, hos letho machina dira dedit.
Haud quenquam dubiæ fas eſt confidere ſorti.
Vita aloës multum, mellis habet minimum.

PHILIPPVS LANDGRAVIVS HESSIÆ.

ME belli, varia afflixit fortuna procella,
Optatos portus inueniente Deo.
Exul in vndecimum Vlricus VVirtnbergicus annũ,
Inuito noſtram Cæſare ſenſit opem.
Et mihi pulſus agris Leo Brunſuiganus auitis,
Captus cum nato poſt ſine cæde ſuo.
Nec Carolum fuerit mihi turpe laceſſere bello,
Sed nocuit temerè nos habuiſſe fidem.
Vincula ſimplicitas parit: en cuſtodia ſeruat,
Dum quinq; Autumnos Pleïas orta facit.
Quod niſi Mauricium dolor armauiſſet acerbus,
Tam mea non fuerat pœna futura breuis.

Me Gener et Natus tandem   Huc victribus arm
Ad patrios salvum restituere lares

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

HVc vſq; viri egregij & celebrati. Occuparunt autem hi loca honeſtiora, & ſub aſpectum cadentia. Tenebricoſiora verò conceſſa ſunt hiſce ſequentibus, Chriſtierno, & Erico Sueco, quod malè à plurimis audiant, & à præſtantiorum imaginibus, niſi dehortandi cauſa ſpectatores minimè debeant auocare.

CHRISTIERNVS II. REX DANORVM QVONDAM.

NOn mihi ſi centum linguæ ſint oraq; centum,
Dicere facta ſatis pro ratione queam.
Innocuos mactare viros, & humata ſepulchris
Eruere, & flammis oſſa verenda dare.
Non tondere pecus, totam at deglubere plebem,
Vxore excluſa, te Siebrechta, frui.
Delitiæ illa fuêre meæ, ſtabileſq; fuiſſent,
Ni priuauiſſet me Deus ipſe throno.

ALITER.

DIſcite iuſtitiam moniti & non temnere Chriſtum,
Quicunq; in vultus figitis ora meos.
Carcere in vndecimam fermè trieterida captus,
Sæuitiæ magnus Rex luo ſupplicium.

ERICVS XIIII. EIVS NOMINIS SVECORVM REX, IN VINcula coniectus.

Quid

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

QVid memorem mea facta miſer? reticere luberet,
Cæde & coniugio notus vbiq; meo.
Sexaginta meis manibus ſine iure peremi,
Pars mihi magna horum ſanguine iuncta fuit.
Quoquò ergo aſpicio, diri mens conſcia facti
Occurrit, miſeris excruciatq; modis,
Nunc mihi præceptor Dionyſius ilia crudo
Traiectus ferro, triſtis Erinnys adeſt.
Nunc proceres Orco miſsi, atq; innoxia bello,
Ante meos oculos perdita turba volat.

ALITER.

ME quis Alexandro ſimilem inficiabitur vnquam
Obtruncat proceres ebrius ille ſuos.
Sobrius ipſe etiam ſatior vel cæde meorum,
Perfoſsi manibus, qui cecidêre meis.

SVB D. HEINRICI RANTZOVII IMAGINE AD LECTOREM.

SI quis erit, quem fortè iuuat ſic quærere, quare
Hi tabulis præbent ora videnda viri?
Is ſibi virtutis proponi exempla probatæ,
Quàm vitijs ſpretis diſcat amare, ſciat.
Quamq; ſit inſtabilis vitæ fortuna caducæ,
Quàm varios ſeruent lubrica fata modos.

H Quam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Quam ſubito magnæ ſpes euaneſcere caſu,
Et ſoleant labi grandia cœpta virûm.
Quiſquis es, incertæ diuerſa pericula vitæ,
Et dubiæ ſortis ſpernere fata, caue.
Nam caro ceu fœnum eſt, & gloria noſtra velut flos,
Mane viget primo, veſpere lapſa iacet.

IOANNISCVS MORIO RANTZOVIORVM.

QVid prohibet ſi me viuentem ſemper amauit,
Nunc Domino hoc iunctũ me quoq; ſtare loco.
Stat quoq; piſcator, ſtomachum ſi piſcibus ille,
Iucundis animum paui ego ſæpe iocis.
Morio non vulgaris eram, iuueneſq; ſeneſq;
Luxerunt raptum funere, luxit herus.
Illi mordaces poteram depellere curas,
Ridentemq; iocis exhilarare meis.
Aut illos imitare, iuuat ſi perdere vitam,
Aut me, ſi cordi eſt viuere dulce tibi.

ALITER.

HVc ades ô quicunq; venis nouus hoſpes in arcem,
Picturis oculos paſceris atq; tuos.
Quid mirare duces miſer ardeſciſq; tuendo?
Neſcis quale tegat ſplendida vita malum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Lerna periclorum, & certi ſentina laboris,
Prudentum vita eſt: ſtultus at hiſce caret.
Ergò agè ſtultitiam ſimula, ſic nulla ſubibis
Munia: donantur pectora ſtulta rude.
Vt fugeret longi maleſana negotia belli,
Siſyphides littus fertur araſſe maris.
Aut flue delitijs, & duc inglorius æuum,
Aut mercare graui, grande, labore, decus.
Ingreditor, quodcunq; velis iter, vnus vtriq;
Finis, Mors fatuum cum ſapiente rapit.
Viuere non tibi vis, alieno vt tempore viuas?
Quid num poſt vt edas, antè famem moreris?
Ah nimio fallax emitur, me iudice, nomen,
Viue tibi, nimium nec ſape, tutus eris.
Viue tibi, nec te crucia, neq; craſtina cura,
Hoc ego prudentes admoneo fatuus.

ABſolutis iſs, quæ ad latus vtrunq; intra vallum ſunt, locus admonet, vt aduerſa fronti aggrediamur. quæ etſi vt ſpecioſiſsima in veſtibulo narrationis Rhethorcu-lo cupiã ponenda videri potuiſſent, quo elegantia & di-gnitate omnes in admirationem ſui raperent, ego tamen ordinis rationem prius habui, quàm venuſtatis. Dan-dam enim operam putaui, ne obſcura & intricata euade-ret narratio, quod nulla æquè re vitari poteſt, ac ordine & conſequentia.

Proinde veſtibulum & cochlis, quia ipſis ædibus prominent, earum quoq; delineationem ante ſubijcie-mus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

mus. Quanquam veſtibulum nullum hic eſſe Philologos quiſpiam dixerit, quod hunc ſemicirculum Cochleę gradibus vacuum, eo nomine appellare dedeceat, is tamen ſi in hoc ſtantes clientes cum ad Patronum cupiunt admitti, neq; intra ædes, neq; ſub dio eſſe attenderit eundem, quem veterum veſtibula præſtare vſum, non negabit. Sunt autem ante pagmenta ſaxea, & ſuperius limen eminentibus expreſsionibus biuinorum capitum & racemorum inauratorum eſt exornatum: ei vero ſaxum latius eſt impoſitum, quod inciſa inſignia Illuſtriſsimi Septemuiri Auguſti Saxoniæ ducis tuetur, & eius donum, cochlidis gradus, candida gratitudine huiuſmodi verſibus celebrat.

HEINRICVS RANTZOVIVS IN COCHLIDEM SVAM LAPIDEAM.

HÆc Cochlis, exciſis, quam conſpicis, ardua ſaxis,
Magnanimi donum principis illa mihi eſt:
Saxonicam qui frena tenet Septemuir in oram,
Et pius Auguſtum nomine req; refert.
Hic mihi donauit lapides, cum miſſus ad illum
Dania cui paret, nomine Regis, eram.
Ipſe ſuum munus commendat muneris autor,
Grataq; ſunt magnis dona profecta viris.
Ergò etiam nobis dono data principe tanto,
Gratior hæc noſtra ſtabit in arce Cochlis.
Et ſpectaturis ſero teſtabitur æuo,
Nobile ſe munus Saxonis eſſe ducis.

Ipſa

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

IPſa Cochlis eſt octagonos, & inſtar pæne publicæ turris attollitur gradibus ſeptuaginta vno, ſeptenis pedibus longis, dextante craſsis, quorum retractiones plus quàm ſeſquipedales ſunt factæ, ne alij alijs obuiam venientes incurrere cogantur, & vt honeſtæ mulieres aut ſenes, prehenſo brachio per cochlidem deducantur. Retractiones poſt nouenos gradus plerunq; ſunt ampliores, in quibus ſubſiſtentes feſsi, velut in areola reſpirare queunt, ſi pergere velint. Nam ſola cochlide ad omnes contignationes, et conclauia conſcenditur, nimirum gradu ſexto, ad podium, quod circa cochlidem fornicatur, delumbato ad arcum lacunari, ſic tenuiter, vt quaqua verſus Lunæ à coitu redeuntis effigiem repræſentet.

Id podium, cum ius dicitur, quantumuis clatratis feneſtris & valuis obturetur, propter aëris ſęuitiam, tamen conſtanter audit & reddit Iudiciorum præſidi voces eorum, qui ad hoc, ſub conſcio æthere, vt moris eſt Holſatis lites dirimunt. Ea oportunitas & alias familiam in officio continet, quæ nunquam pręſens & abſens eadem eſt, ſi ſperat fore clam. At dum videt vocales muros verba referre auerſis dominis, arundinem, vt habet fabula aures Midę clamare, feneſtras Argo ipſo oculatiores, nequitiam, deſidiamq; coarguere, effrenes animi motus pudore & metu tantiſper conſtringit. At podij orientalem partem, ſedile ſiliceum eſt, quod ſimul baſis exiſtit arrecti illic ad parietem ſaxi, inducentis Bredenbergam, verſus hos loquentem:

CVm ſterili tumulus ſtarem infœcundus arena,
Nilq; meus, ſentes præter, haberet ager.

Me Satyri tenuêre rudes, Fauniq; bicornes,
Et quæ vipereo ſanguine monſtra ſcatent.
Quos vbi Iohannes ſubmouit, nobilis heros
Rantzouius, cœpi cultior eſſe locus.
Ille valens animo, & victricibus inclytus armis,
Eſſem munitæ, fecit, vt arcis opus.
Quam modo, Pïerides complexus mente venuſta,
Filius Hinricus perpolit arte ſua.
Sic mihi pro Faunis Mauors, atq; innuba Pallas
Mœnia tutantur: cætera habent Charites.
At te Chriſte precor, qui nutu cuncta gubernas,
Vt tutelaris Iuppiter eſſe velis.
Rantzouiumq; mihi, & natos, carosq; nepotes,
Cum longa ſaluos poſteritate dare.

HOc podio hyeme, aut nubilo die nihil magis fuerit ex vſu: Vbi verò cœlum hilarius captare, apricari, tueri, & odorari plantarum floſculos erit animus, gradus vigeſimus quartus cochleæ te ad ſubdiale podium ferat. Id ſuper hyemali eſt amœniſsimum, & ne vitium faciat, pauimentum, rudere veteri affuſa calce ſolidatum & feſtucatum, atq; binis ordinibus figlinarum teſſerarum, plumbo vſto incruſtatarum complanatum. Eius oræ peribolis ferreis, quarum perticæ arrectoriæ lilia ex ferro operoſè referunt, cinguntur, vt ſecurus prolapſionis in illo ambulare, terramq; tutò deſpicere, imò caput inter nubila condere, errantem Lunam, Solisq; labores ferè digitis attrectare liceat. Etenim ſupra ſubdiale eſt podio-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

podiolum, tabulis auro, varijsq; coloribus diſtinctis au-guſtum, in quo artificioſum & ſubtile automaton horologium, cuius denticulati orbes interius libramentis ſic impelluntur, vt exterius in Auſtrali tabula planetæ ſenſim emergant, & dierum nomina oſtendantur: In Septentrionali duo ſtyli horas, atq; earum quadrantes diſcriminent: à fronte ad Orientem cataphracti equites, haſtis ad ſingulos horarum quadrantes, ſeruato elapſorum quadrantium numero, alternatim iucundo ſpectaculo minori campanæ incurſent, velut præmonentes, maximam latè iamiam boatum daturam, horasq; diſcriminaturam. Quid verò ab ipſa Tabula orientali ſit expectandum, haud facilè dixerim, ſi rationem, ſtructuramq; operis deſideres ſcire, ſin vſum qualemcunq; tantum exoptes, ſatisfacient tibi hi in illa ſcripti verſus:

HOc opus æquales ſpacijs diſtantibus horas,
Lapſaq; ſub terras, ortaq; ſigna docet.
Quæ mediam cœli labentia ſydera & imam
Obtineant verſo cardine ſigna domum:
Lunaq; quo Phœbo iungatur tempore monſtrat,
Oppoſitum teneat Lunaq; quando locum.
Felices animæ, quibus hæc ſapientia curæ eſt,
Lucidaq; immotis legibus aſtra colunt.
Illas poſteritas meriti memor, inferet aſtris,
Aſtrorum monſtrat, fabrica mira Deum.

VErum cum hoc opus ſit ornamentum arcis, & ceu vexillum, quo exulantes Muſæ conuolent, propoſi-

tum,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

tum, iniurium fuerit, etſi me ſubtilitas operis, meaq; infantia multùm deterreant, reticere ſtructuram, atq; ingenuum Domini ſtudium ſua laude, Philomuſos verò Mecœnate beneuolo defraudare. Neq; enim non fateri coguntur æqui cenſores idem, quod Ariſtippus, qui naufragio in Rhodienſium littus eiectus, cum vidiſſet Geometrica Schemata, ad ſuos conuerſus, exclamauit: Salua, ô comites, res eſt, hominum veſtigia hîc apparent. Aeſtimabat enim ex opere ſtudium eorum, & in artifices egregiam voluntatem, illiſq; ſolis nomen hominum aſſerens, cæteros inanem titulum turpiter gerere ratus, qui nunquam os, in hoc à Deo ſublime datum, ad iucundiſsimum cœli theatrum attollerent.

At vos Rantzouius ſanguis, quos patri in arcis gubernatione ſuccedere fas eſt, & patris animum & eruditionem æmulamini. Date operam, vt tantæ arcis opus, quod eſtis poſſeſſuri, intelligatis, terram, mare, cœlum, Solem infatigabilem, Lunam, reliqua aſtra, quibus cœlum coronatur, Pleiadesq; hyadesq; & robur Orionis, immunemq; æquoris vrſam, noſcatis. Hæc in clypeo Achillis fecit Vulcanus, his Arx veſtra exultat, his patris felix anima nobilitatur. Vos domeſticum, & cum tanto commune viro exemplum, cum adoleuerit ætas, ſat ſcio extimulabit. Vtinam mihi quàm calcar ſponte ſua currentibus addere, tam deſcribere tabulam promptum eſſet. Sed quid tempus non neceſſaria dicendo tero?

Marginem tabulæ orientalis complectitur immobilis circulus, in quatuor & viginti partes, quæ horas deſignant, æqualiter diſtinctus. Hunc duæ aureæ lineæ

per

per centrum traiectæ ſecant, quarum eam, quæ dextrorſum ſiniſtrorſum ducitur, & orientem & occidentem conſtituit, Mathematici Horizonta dicunt: Illam, quæ ſurſum deorſum vergens, ſummi & imi cœli cardinem definit, Meridianum vocant. Per centrum porriguntur tres axes caui, verſatiles, alius alij ita incluſus, vt vnusquiſq; dentatis rotis moueatur. Extimus axis fert orbem, in quo Zodiaci duodecim ſigna ſunt figurata: medius radium, qui in circulo immobili horas, in ſignifero menſes, ſigna & eorum gradus indicat: Intimus autem axis rotat aureum Draconem, qui præterquã, quod quotidie quaſi cum primo mobili ſemel circumit, etiam amplius, vt plurimum, intra diei ſpacium, tredecim partes, biniſq; horis ſingulos gradus percurrit.

Ob oculos autem ponit horas Lunæ, in limbo maioris circuli, tarditatem item & celeritatem motus, diſceſſum et reditum ad Solem, quando Solares radios ſubeat, nouumq; hauriat lumen, quando ex Diametro Soli obijciatur, plenoq; refulgeat orbe, quem deniq; ſigniferi locum pererret. Complectitur etiam hians os Draconis globum, trinas φάσεων formas, creſcentis aut ſeneſcentis Lunæ euidenter oſtendentem, modò, vt Plinius loquitur, curuatæ in cornua, modò æqua portione diuiſæ, modò in orbem ſinuatæ. Etenim alterum hemiſphęrium eſt inauratum, alterum denigratum, partem Lunæ opacam nobis, Lucidam vero Soli obuerſam innuens. Obuertitur autem hic globus à rotula, quæ eſt in ventre Draconis in ſummo eius axis, ſecundum quam rotulam & alia eſt collocata plana, cuius axis tranſit centrum Lunaris globi. Hæc impulſa dentibus eius rotulæ, quæ eſt in extremitate axis Draconis, cogit ſenſim fieri circina-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

tionem globi totius, quod contingit in vndetriginta die-
bus, horis duodecim, & dodrante.

Quid verò de ea ratione dicemus, qua expreſsit arti-
fex, vt vertigine primi mobilis radius denotans Solem
circũuoluatur ſingulis diebus, hoc eſt, vicenis quaternis
horis, vlterius tamen in Zodiaco trigeſimã ſigni partem,
quem gradum appellant, ferè emetiatur? O diuinæ par-
ticula aurę, ſcrutatrix & ęmulatrix ſuperarum domuum.
Dentata rota medij axis, cuius radium aiebamus horas
& ſigna monſtrare, habet denticulos ter centum & ſexa-
ginta. Totidem & hæc, quæ circumagit Zodiacum,
minus tamen vno. Harum duarum rotarum curricu-
lum eſt idem & vnum quindecim dentium, quod ſingu-
lis horis circumagitur. Vbi itaq; quater & vigeſies cir-
cumuoluitur, rotas has duas protrudendo ſemel circum-
agit. At quia Zodiaci rota habet minus vno denticu-
lo, ac ſolaris radij rota, temporiùs quoq; vno denticu-
lo, qui vni ferè gradui æquiparatur, circumeat vicenis
quaternis horis, oportet, vt amplius trecentis ſexaginta
diebus, totus Zodiaci orbis emenſus videatur.

Hæc vt oculi teſtantur, quia cum motu cœleſti con-
gruunt, & quaſi imaginem admirandi operis ſculpunt,
laudandi ſunt, qui, reliquis luxu aut auaritia inſanis, dele-
ctantur ingenioſis inuentis, nec in his comparandis vllis
ſumtibus parcunt. Macti ingenio ac virtute viri, ſic itur
ad aſtra, foris nunc ea ſcrutamini & imitamini, quæ ſub
veſtris pedibus olim ſunt futura. Hæc de automato bre-
uibus dixiſſe ſuffecerit. Nam quæ omiſi, intricatiora
ſunt, nec tam verba, quàm Geometrica lineamenta, quæ
locum hic non habent, requirunt. Deſcribamus itaq; &
Cochleæ tectum, quod reſtat: Id gibboſis tignis con-

ſtat,

ſtat, laminiſq́; cupreis rubrica coloratis veſtitur, ſuper faſtigium ἀνεμοθήρας inauratus verſatilis, ita eſt collocatus, vt à ventis circumactus, octo ventorum nomina in ſingulis lateribus octagoni deſignet, quod etiam in marmorea turri Athenis Andronicus Cyrrheſtes, quem Varro nominat Cypreſten, fecit.

Eſt quoq; ſub tecto cœnaculum lepidiſsimum, ad diuerſas cœli partes, tanquã ſpecula proſpectus habens, alijs feneſtris deſpiciens armenta, greges, arua, agricolas, fœniſectores, Storam & in eo remigantes: alijs templa, ſyluas, prædia, domos, hortos, iter præter arcem facientes, & item alia, quæ oculos iucundè feriunt. Agite vero lectores benigni, ſuperatis cochleę gyris deorſum nos demittamus, ædeſq́; colluſtremus, ab Hypogeio exorſi. Id intergerinis eſt interſeptum, quibus ab vſu nomina dixerunt, carnario, apothecæ, cellæ butyrariæ, caſeariæ, familiaricæ & cereuiſiariæ, vbi quidem & panem faciunt, zythumq́; coquunt, & in cupas recondunt. Aqua autem eò ex puteo deducitur alnis in tubos excauatis, terraq; obrutis, quod baiulis non minimum eſt leuamen. Ex hypogeio ad ædes deuenitur. Hæ ſunt lateritiæ, vt cætera pleraq;, ad perpendiculum factæ, pedibus centum & viginti longæ, ſexaginta latæ, altæ totidem, quatuor contiguorum tecti faſtigiorum. Namq; ea ſi fuiſſent vna, quod oculis blandiri magis poterat, neceſſe fuiſſet, longè ſupra vallum eminerent, & tormentorum curulium globis expoſita, noxam facile caperent: quod conuenienti humilitate nunc eſt vitatum. Qua itur ad ianuam ædium, in ſaxo parieti inſerti hi verſus inciſi cernuntur:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

BREDENBERGA.

ARx ego ſum vallo & foſſa munita profunda,
Nomen de lato monte vocata gero.
Sex & ter centrum Sol luſtra peregerat ingens,
Ex quo natus homo Chriſtus in orbe fuit,
Cum patruele ſuo Fridericus bella gerebat,
Illo qui profugo Danica ſceptra tulit:
Hoc me tunc ſtatuit Iohannes limite terræ,
Rantzouio natus ſanguine clarus eques.
In Domini, ſtirpisq́ ſtruens, & prolis honorem
Condidit, hæc illi maxima cura fuit.
Reddidit ille animam ſuperis, ego duro ſuperſtes,
Et mecum illius nomen honosq́ ſimul.
Sic immota loco ſeros hoc ſpector in annos,
Et tanti eſſe viri nobile teſtor opus,
Quo ſine, nulla ſatis ſunt propugnacula firma,
Tu me præſidio Chriſte tuere tuo.

Vbi ad ianuam deueneris hoc diſti-
chon occurrit:

IAnua ſinceris ego nunquam claudor amicis,
Oſores ſemper clauſa ſubire veto.

VErum hæc exiliora, atrio noſtros animos paſcamus. Etenim hoc eſt ampliſsimum, clientesq́; quàm plurimos, patrono publica iudicia exercente, capit, ne quid quoti-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

quotidianam æſtiuam diætam commemorem. Laquearia, parieteſq; mediani ſecamentis veſtiti, oleo tripla portione ad ſuccinum admixto, miris modis radiant, quinimò colore, criſpoq; macularum diſcurſu aceri certant. Ad decorem maieſtatis, accedunt imagines viuæ conditoris huius arcis, Iohannis Rantzouij, picturæq; venuſtæ, ſententiæq; multæ, quarum quaſdam annotaſſe, non inutile, reor, fuerit.

XENOPHON IN OECONOMICO.

DEus, vt mihi videtur, ab initio naturam mulieris ad opera, curaſq; domeſticas idoneam fecit: at corpus & animum viri, ſic condidit, vt tolerantius frigora, æſtus, itinera, militiam ferre poſsit. Huic igitur, quæ foris agenda, illi domum adminiſtrandam attribuit. Prudentis verò & frugi cùm viri, tùm mulieris eſſe, ſic agere, vt quæ parta ſunt bona ſeruentur, & benè habeant, & alia iuſto honeſtoq; labore quæſita quàm plurima accedant.

MARSILIVS FICINVS.

VIrum ſapientem, felicemq; eum puto, qui cum ex ſolo pendeat Deo, medijs calamitatibus viuit lætus, quem nec metus exanimat, nec dolor excruciat, nec voluptas corrumpit, neq; libido inflammat, & cui ad vota cuncta ſuccedunt, qui omnia, quæ vult habet, Ille ſingula habet, qui nihil deſiderat, ſorte ſua contentus, & eo, quod natura poſtulat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

ALIVD DICTVM EX XENOPHONTE PAVCIS NONNIHIL *mutatis deſumtum.*

QVi tolerantia antecellit, vbi laborandi eſt tempus: & robore, vbi fortitudinis eſt propoſitum: & mente, vbi conſilij opus adeſt, hic profectò videtur mihi iure optimo vir bonus apprimè putandus: Is qui ab amicis decipitur, haud vituperandus: Qui vero ab hoſtibus, maximopere accuſandus eſt. Qui nil credentes decipit, ſapiens eſt iudicandus: Qui vero credentes fallit, impius eſt habendus.

ISOCRATES.

COnare inprimis vitam in tuto collocare, Quod ſi tamen contigerit in periculum te deuocari, quære in bello ſalutem cum honeſta opinione, & non cum pudenda fama. Mori namq; cunctis prouidentia diuina decreuit, ſed honeſtè vita decedere, id bonis tantum viris proprium natura conceſsit.

IN PRIOREM IMAGINEM IOHANNIS RANTZOVII, *Equitis aurati.*

HAc eſt Rantzouij depictus imagine vultus,
Qui decus Holſaticæ nobilitatis erat.
Conſilio bonus, & præſtans illuſtribus auſis,
Pro patria geſsit maxima bella ſua.
Omnia non dicam, ſed & hoc te ſcire volebam,
In magno, virtus, corpore magna fuit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

IN ALTERAM.

FElix quem virtus generoſa exornat auorum,
Et virtute ſuis adijcit ipſe decus.

IN TABVLAM ROMÆ RVINAM OB OCVLOS ponentem.

VRbs ego Roma, patrū quam ſcripta corona rege-
Creſcebam, vt Phœbe dimidiata ſolet. (bat,
Aſt vbi me demens & cœca iuuenta gubernat,
Huius conſilijs funditus heu pereo.
Quiſquis adhuc populos ſceptro, verbiſq́; coërces,
O diſcas caſu cautior eſſe meo.

EX alia parte atrij ſuſpenſa viſitur alia non diſsimilis præcedenti, ſubſcriptis notis verſibus quatuor, quibus poſtremum diſtichon eſt adiectum:

ROma vetus, veteres dum te rexêre Quirites,
Nec bonus immunis, nec malus vllus erat.
Defunctis patribus ſucceſsit praua iuuentus,
Quorum conſilijs præcipitata ruis.
Nec ſimilis ſimilem caſus, da rector olympi,
Adducat noſtræ pernitiem patriæ.

SPectatur hoc loco etiam tabula ab Epiſcopo Lubecenſi Andrea de Barbi regis Danorū Chriſtiani III. cancel-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

cancellario, dono data Heinrico Rantzouio, in qua depictæ ſunt tres menſæ: huic pontifex, Imperator, reges & ſeptemuiri: Illi principes Germaniæ & Italiæ: tertiæ nonnulli Cardinales, inter quos Lotharingicus & Atrebatenſis, & Epiſcopi, omnes ludentes & ad viuum depicti, vt agnoſci poſsint, accumbunt. Hos autem circumſtant conſules ciuitatum Imperialium, comites & nobiles. Alloquuntur illos ingreſsi Turcorum & Muſcouitarum Imperatores ijs, qui ſequuntur, verſibus. Fecialis item ad defenſionem communis patriæ adhortatur.

IMPERATORES TVRCA ET MOSCOVITA.

LVdite ſecuri, dum nos hoſtilibus armis
Hungaricum rapimus, Sarmaticumq́; ſolum.
At niſi proſpicitis, quid res, quid tempora poſcant,
Hic ludus vobis exitialis erit.

FECIALIS.

LVditis ô proceres, & vos fera bella mouetis?
Pace quibus debet gratius eſſe nihil.
Interea Turcæ, ſi ceſſerit Hungarus armis,
Et celer à Moſcho Sarmata iura petet:
Quid ſupereſt, proprios poſtquam ſæuiſtis in artus,
Quin reliquum corpus barbarus interimat.
Mittite nunc ergò ludos, coniungite vires,
Donec in afflicto corpore robur ineſt.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Inq́ hos infeſtis agmen conuertite telis,
Sic veſtra & patriæ gloria ſalua manet.

INitium verò tabulæ pingendæ fuit, heri mei de ſtatu Europæ habitus cum Epiſcopo ſermo, qui poſtea in teſtimonium ſermonis eius tabulam hero transmiſit.

Paſtis hoc ſpectaculo oculis & animis, tablinum, quod eſt ad atrij ſiniſtram, introëamus. Id verò eſt, quo Dominus plurimum gaudet, & in quo exornando operæ non pepercit, ob rerum in Magiſtratu geſtarum monumenta, quæ ibi multa aſſeruantur. Omnia ſectilibus laminis ſingulari arte operiuntur, pigmenta acer, quod pauoninum vocant, mentiuntur, roſæ alternatim, aureis argenteisq́ bracteis ſatiatæ, ex omni parte lucent. Non ſatis eſt vidiſſe ſemel, iuuat vſq́ morari, atq́ oculos explere ſuos, adeò omnia rident, aurumq́ argentumq́ opusq́ inteſtinum, macularumq́ diſcurſus, nunc lachrimoſè criſpi, nunc ſinuoſè ſerpentes, nunc gemmas explicatæ pauonis, caudæ aut pantherinam cutem referentes. Quid verò memorem horologium eiuſdem artificij cum ſuperius deſcripto, etſi minus, in quo ſequens iudicium de Aſtrologia depictum eſt hiſce verſibus:

SYdera corporibus præſunt cœleſtia noſtris:
Sunt ea de vili condita namq́ luto.
Cogere ſed nequeunt animum ratione fruentem,
Quippe ſub imperio ſolius ille Dei eſt.
Sed quia terreſtri mens aurea mole grauatur,
Sub iuga ſæpè ſui corporis acta venit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

QVid dicam inauratum automaton viatorium, quod quanquam ſubtilitate rotularum ea conſtet, ne collum geſtantis & quidem theca munitum, grauet: nihil minus tamen, ac maxima quæcꝫ opera, horas cœliꝗꝫ faciem totam quouis momento ſtupenda arte repræſentat? Quid menſam Mathematicam totius Aſtronomiæ, variorumcꝫ eius inſtrumentorum ideam floridis coloribus, ſic luculenter exprimentem, vt prius ne mireris artificis ingenium, an pictoris felicitatem addubites? Quid tabulam ex argento ſolidã margine deaurata, continentem aſcenſiones ſignorum Zodiaci ſingulis horis per totum annum, item introitum Solis in ſigna Zodiaci, verum locum ad ſingulos menſium dies, præterea quantitatem dierum & noctium, ortum & occaſum Solis ad eleuationem poli noſtri 55. graduum? Etſi ea tabula ob materiam poterat ſibi laudem comparaſſe, tamen à cælatura & argumento magis celebrari meretur. Cenſetur enim ab Aſtrologiæ, in hac cymbrica ora peritis artificioſiſsima, quòd à nemine ante hanc diem res ampliſſima & diffuſiſsima, tanto compendio ſit tractata, verum nuper à meo hero adinuenta primùm, pòſt Aſtrologis conſultis, & operam mutuam dantibus perfecta. Herus enim, quanquam regijs negotijs, quibus plus quàm dici poteſt, diſtrahitur, multum temporis nequit ſuffurari: Tamen ſæpiuſcule ad Aſtronomiam diuertit, & illa honeſtiſsima recreatione, & homine libero digniſsimo delectamento fruendo, tædium ac nauſeam diſcutit, tantoſcꝫ in ea progreſſus fecit, ac ſi ei ſoli perpetuò vacaſſet. Nam præcedenti anno, regi Danorum Friderico, multiſcꝫ alijs literis affirmauit, Ericum Regem Suecorum, iudicio ex Geneſi eius facto, propediem captum iri, quod nunc euentus comprobauit. Verum hæc quia

præſens

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

præſens intueris, nec ego arcis ornamenta exornare, aut oratione aſſequi poſſum, non te moueant, votum certè, & alia D. Heinrici Rantzouij hîc & alibi ſcripta fuiſſe digna, quæ non in tablino deliteſcerent, ſed innoteſcerent omnibus, ſi candidè leges, clamabis, & me, qui hoc opellæ deſumſerim, non ambitionis, aut vanitatis opinor, argues.

HEINRICI RANTZOVII VOTVM AD IMITATIONEM *Xenophontis.*

EGo, quanquam anteponerem vitæ ſecuritatem clarioris fortunæ periculis: Tamen cum Deus Opt: Max: trinus & vnus, nos non tantùm nobis, ſed cùm ſibi, tùm Reipub: propinquis ac amicis, naſci voluerit: ijſdem adductus cauſis, me ipſe vltro laboribus offero, deuoueoq́; & vaſto negotiorum, mari lubens committo, atq; ita impotentis fortunæ procellis & fluctibus caput expono atq; obijcio. Illud verò ab ipſo Deo immortali precibus ſerijs ſemper contendi, & contendo: Primùm vt mihi, meiſq; integram donet corporis ſanitatem: deinde in rebus agendis circumſpectam celeritatem, in conſultando piam prudentiam, in dicendo beneuolam autoritatem, contra hoſtes mitem victoriam, à maioribus gratiæ conſtantiam, ab æqualibus amicitiam minimè fucatam, ab inferioribus obſeruantiam meritis conciliatam, à ſubditis ſpontaneam & fidam obedientiã benignè mihi & clementer conferre dignetur: deniq; vt relicta à parentibus bona conſeruet, rem familiarem proſperet, augeatq;. Poſtremò ſeneſcentibus nobis cymbam noſtram ex tempeſtuoſo hoc mundi pelago,

æterni numinis amore ſenſim perducat, corporiq; vitæ moleſtijs defuncto, in religioſis maiorum monumentis requiem, & in extremo aduentus ſui iudicio, glorioſam reſurrectionem ac beatam immortalitatem largiatur.

IDEM BREVIVS OCTASTICHO EXPRESSVM.

SI mihi pro votis libeat traducere vitam,
Sectariq́; animus quod mihi ſuadet, iter.
Malim ego priuatam ſecurus degere vitam,
Quàm vitæ illuſtris mille pericla ſequi.
At quoniam noſtri partem ſibi vendicat ortus
Publica res, partem poſcit amicitia:
Me curis expono lubens, ſubeoq́; labores,
Da Chriſte, vt faciam grata tibi & patriæ.

AD FVNDOS SVOS HEINRICVS RANTZOVIVS SVMTIS EX *Flaminio pleriſq; verſibus.*

Venuſte agelle, tuq́; pulchra villula,
Saltusq́; & amnes vberes,
Salicta, & vmbra ſibilantium arborum,
Et vda riuis paſcua,
Tuq́; arx honos ſoli, decusq́; Cymbrici,
Storæ propinqua flumini,
Dignis ſatis quis efferet vos laudibus?
Mei parentis optimi

Olim

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Olim voluptas, & quies gratiſſima
Fuiſtis, & poſtquam ſenex
Laboribus domeſticis & bellicis
Perfunctus & periculis,
Terras reliquit, & beatus cœlitûm
Petiuit oras incola:
Vos alter appetiuit vſq; plurimùm
Fundum daturus alterum,
Rogatus & quidem ſæpiſſimè
Mutare ſic decreueram.
Nunc non reliquam. Iam iuuabit arbores
Manu paterna conſitas
Videre, iam libebit in cubiculo
Dulces inire ſomnulos,
Vbi ſenex ſolebat artus languidos
Molli fouere lectulo.
In Vellula capreas iuuabit ſternere,
Ceruiſq; rete tendere,
Et glandibus ſues agreſtes paſcere,
Quid eſſe dulcius poteſt?
Gaudete prata, riuuliq; lympidi,
Stora, atq; culta Vellula,
Lætiq; ruminantium boum greges,
Heri vetuſti filius
Vos poßidet, Deo volente maximo,
Suiſq; tradet poſteris.

Tibi ergò laus, perennis & ſit gloria,
Inſeparata Trinitas,
Verbum, paterq́ ſpiritus ſanctiſſime,
Qui condidiſti omnia.

IDEM EX THEOGNIDE.

Nemo hominũ viuit, qui parte beatus ab omni eſt,
Qui ſapit inuicta ſpe ſua damna leuat.
Alternis fortuna bonis mala plurima miſcet,
Vtraq́ ſunt æqua mente ferenda pijs.
Si mereor, te ſumme Deus rogo pectore toto,
Rebus vt auertas triſtia fata meis.
Attulerint ſed quando graues aduerſa dolores,
Des animum, firma qui ferat iſta fide.

E regione horum Heinrici Rantzouij carminum, ſequentia penicillo, in ſectilibus parietum operimentis ligneis viſuntur:

PHILIPPVS MELANCH-THON EX ANTIGONE *Sophoclis.*

NOn pectus vllius poteſt introſpici,
Vrbis magiſtratus priuſquam geſſerit:
Ego, ſi quis in graui periclo ciuium,
Verè ſalutarem ſciens ſententiam,
Eam, timore victus, occultat tamen,

Hunc

Hunc iudico ciuem eſſe malum ac inutilem.
Et ſi quis antefert ſaluti patriæ,
Priuati amici gratiam atq; munera,
Hic omnium eſt mortalium iniuſtiſſimus.
Ergo Deum teſtem inuoco, ſi patriæ
Diſcrimen impendere videro meæ,
Me voce dicturum, atq; mente libera
Sententiam, veriſſima quæ videbitur.
Nec vllus hoſtis ciuitatis publicus,
Priuatim amicus eſſe ducetur mihi.
Sed nauis hæc, quæ ſeruet omnes vnica
Sit ciuitas, qua cum vehemur integra,
In ipſa amicos quærere florentes licet.

In tabula argentea, quam ſuprà depinxi, ſculptæ ſunt hæ notiones temporum, à ſignis Zodiaci, menſibus, diebus Sanctis conſecratis, & è terra naſcentibus deſumtæ.

ZOdiaci caput eſt Aries, & veris, & anni,
Æſtatis cancer, Autumni pendula libra
Incipit ex imo pluuialis Hyems capricorno

ITEM.

MArtius à medio ver ducit, Iunius æſtum, (ber
Autumnũ September habet, Brumamq; Decem-

Et hæc mutata & emendata paululum ab
Hero in hunc modum:

Feſtum

FEſtum Clementis caput eſt hyemis venientis,
Incipit at tempus Veris Petrus Cathedratus
Æſtatem Vrbanus, Autumnum Symphorianus.

OVIDIVS.

VEr præbet flores, formoſa eſt meßibus æſtas:
Poma dat Autumnus, igne leuatur hyems.

Nunc perſequemur reliquas ſententias parietibus tablini aſcriptas.

TERENTIVS.

ITa vita eſt hominum, quaſi cum ludas teſſeris,
Si illud quod eſt maximè opus iactu non cadit,
Illud quod cecidit ſorte, id arte vt corrigas.

XENOPHON IN œconomico.

CVm didiciſſe mihi viderer, Deos hominibus rei bene gerendæ poteſtatatem non dediſſe, ſine cognitione rerum gerendarum, & perficiundi quod opus eſt diligentia: Prudentibus verò & rem diligenter adminiſtrantibus, aliјs proſperitatem, commoditatemq́; dare, aliјs negare: his rebus adductus, equidem Deos colere cœpi, ac precibus impetrare contendi, & hodie contendo, vt proſperam mihi valetudinem, vireſq́; corporis tribuant, honorem in ciuitate, beneuolentiam in animis amicorum, ſalutem non inhoneſtam in belli periculo, incrementum ſine crimine in re familiari.

Idem.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

IDEM.

CVm animaduerterem ab actionibus iiſdem, alios admodum pauperes, alios perquam diuites eſſe, admiratione captus hæſi, & hoc quid eſſet, inquiſitione & inueſtigatione dignum iudicaui. Cumque perſcrutarer, propriam peculiaremque, cur hęc ita fierent, rationem eſſe deprehendi: Qui temerè & inconſultè negotia gerebant, damnum facere videbam: qui ſtatuto conſilio rem diligenter adminiſtrabant, eos expeditius & facilius agere cum quæſtu animaduertebam.

ARISTOTELES.

QVatuor obſeruare oportet patremfamilias circa pecunias: Nam & quærere poſſe conuenit, & quęſita tueri, alioqui nulla quærendi foret vtilitas: eſſe præterea talem, vt & frui præſentibus & ornari ſciat, & negotia ſic ſunt moderanda, vt omnium ſimul periculum non ſubeat.

PRæter hæc autem, viua imago Ioannis Rantzouij, Heinrici et Pauli filiorum, coniugumque eorum: Andouerpia item, atque immanis gigas in tabella ibidem conſpiciendus exhibetur. Hic lector, mihi in memoriam redigitur prodigioſum quiddam, quod Cornelius Grapheus Andouerpianorum à ſecretis ſcripſit, & multum ad colligendam gigantis vaſtitatem facit: Cathenis ferreis ſuſpenſa viſi in ſenatu Andouerpienſi coxam, dentem, brachium, ſcapulam & tibiam, inſuetæ magnitudinis integra oſſa, quæ putentur Antigoni, eius loci quondam Tyranni: Anatomices peritos ex dimenſione eorum colligere, octodecim pedum hominem fuiſſe.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

..ontroſa me hercule ſtatura, duabus fere partibus amplius procerior, quàm noſtra, & cuius vmbilicus verticem Goliæ in Biblijs ab Iſraëlitis tantopere formidati ſuperemineret. Sed hæc hactenus, nunc quod porrò inſtat, de ærario tablino proximè adhærenti, agamus.

Prominet hoc ex Auſtrali ædium parte denis & quinis pedibus, ab hinc biennio, valido muro extructum, & teſtudine concameratum. Eius feneſtræ, hamatis ex ferro clauſtris, valuiſq; ex ære ſolidis, nihil non arcent, humus, præterquam quod aſarotis, in varios colores & formas tinctis, ſtrata gaudet, etiam foribus ex ære, quibus ad Cryptam ærarij ſecretam itur, fulget & illuſtratur, ne ab incendio & vi noxam facilè capiat. Ipſius autem ærarij fores ſunt ferreis laminis ſtanno incruſtatis obductæ. Foruli exquiſita lectiſsimorum librorum ſupellectile onuſti veſtiunt parietes, ac ſi bibliotheca, non ærarium eſſet: quod vacuum libris eſt ſpacium, id exotica precioſa electri, coralliorumq; genera, in varias figuras tornata, rythmiq; Germanici occupant. Horum, quod ex Syracidis ſecundo & quadrageſimo capite eſt deſumtum, id dimetris, quia Germanica latinis inſerere religio erat, verti poteſt:

VBi manus ſunt plurimæ,
Seclude ſedulò tua,
Seruaq́; ne mala inuolet
Harpya aduncis vnguibus.
Quæ traditurus es tuis,
Horum velim explores prius

Nume.

Numerum, atq; menſuram probè,
Et pondus ijs præſentibus:
Nam ſic miniſtris conſules,
Rebusq; prudenter tuis,
Anſamq; præcides dolis,
Et ſuſpicaci pectori
Vaniſsimum adimes metum.
Accepta verò & data refer
In Codices demta mora,
Nam quisq; proximus ſibi,
Et de tuis, ni videris,
Augere rem ſtudet ſuam,
At tu, tenaci glutino
Qui perfidiſsimas manus
Vnctas habes, vt quicquid hæ
Tangant, velut acetabulis
Sit polypi abſorptum hæreat
Statim, malisq; calculis,
Dolisq; aliena intercipis,
Nunquid ſupremi, non times
Iram verendam iudicis?
Quamuis ocellos faſcinas
Hominum, haud Dei tamen effugis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

SVB EFFIGIE CAROLI V.
IMPONENTIS FRATRI FERDINANDO
coronam, circumſtantibus Germa-
niæ Septemuiris, & hæc tabu-
la dona data hero.

SI tibi plus vltra placuit contendere Cæſar,
Ad foſſas Metis non bene caſtra locas:
Hîc poſitus limes fatalis Carole ſortis,
Quæ tibi tot bellis obſequioſa fuit,
Admonet, ad metam te perueniſſe nec vltra
Victrici, curſum poſſe tenere, manu.
Ergò ſiſte gradum: capiat Ferdnandus habenas
Imperij: reliquum iure Philippus habet.

HIc caluaria quoq; ex alabaſtrite mellei coloris eſt ſculpta, quę Symmetriã oſsium, ſeptem ſuturas, & meatus, per quos venæ & arteriæ aſcendentes cerebrum nutriunt, & item alia ſic repræſentat, vt in ea nihil, niſi quod non maior ſit, & oſſea, deſideres. Quid illa, in ærario dicis? vt animum contemplantis aurum, futuræ & cum omnibus æquatæ ſortis admoneat. Adiuncta eſt ærario cochlis lateritia æquè atq; ſaxea illa, quæ ad ædes orientem verſus eſt maxima, qua ad omnes cotignationes ferè conſcenditur, Bibliothecæ tamen ſubſeruit plurimum, quæ ſupra ærarium, & non minus ac ipſum, teſtudinata iucundiſsimê, & oportunè ſurgit.

Etenim matutinum lumen tranſmittit, meridianum ſeruat continuè, aut excludit, ſi vereris vt humidi venti,

quibus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

quibus ſitus ſqualidus & tineæ procreantur, volumina corrumpat. Ea omnium generum authorum, pro diuerſitate ſcripti, diuerſos occupant forulos, & in claſſes ſeptem ſunt digeſta: Hæc logices, illa Mathematum, ea Phyſices, proxima medicinæ, illa Iuriſprudentiæ, iſthæc Theologiæ, nec non hiſtoriarum, quæ ex omni orbis parte magno ære & labore conquiſitæ ſunt, cenſetur & inſcribitur. Quo ordine quid vtilius, quid pulcrius reperiri poteſt?

Etenim, quod herus dicere ſolet, vti inſanus agricola habetur, qui hordei, fabarum, piſorumq; aceruos tritico commiſcet, ſub ſatione ſeligit rurſus: ita extremæ eſt inſaniæ, indigeſtos & inexplicatos poſsidere libros. Sed men' verba, quibus te pro merito erga me tuo, bibliotheca depingam, poſſe inuenire? Saluete delitiæ, requies nauſeantis, & omnium rerum ſaturi animi, medicina ægri, quæ torpenti orexim potionibus melle Hyblæo ſuauioribus facis & exacuis. Salue bibliotheca, ter quater ſalue. Præ te mihi ſordent omnia conclauia, ſunt argaſtula, latomiæ ſunt, tu theatrum, tu paradiſus mihi. Iuuat profectò, iuuat cum tot virorum illuſtrium monumentis conferre pedem, more apiculæ per tot forulos volitare, belliſsima quæq; decerpere, philoſophorum familijs ad Theologos, ab his ad medicos, vna aut altera hora interdum deficere.

Delectat præclara inuenta, ſi non aſſequi, certè admirari, & ignarum rerum imagine gaudere. Mira voluptas eſt ænea Aſtrolabia, globos Aſtronomicos & Geographicos inter manus & brachia verſare. Aduocant, paſcunt, tenent, animoq; mœſto demunt angores graues, pictæ in pariete terræ, Aphrica, Aſia, Europa,

& his quarta accedens America. Non parum etiam gratiæ addunt ſpecularia, Andouerpia delata, quæ ſeptem artium elementa fictis in id perſonis repræſentant, cuilibet inuſto diſticho.

GRAMMATICA.

Grammatica os tenerum pueri, balbumq́ figurat,
Scientiarum cæterarum ianitrix.

DALECTICA.

Vti hominem ratione docet Dialectica, quare
Meritò artiū apicem magnus hanc Plato vocat,

RHETORICE.

Rhetorice gratos ſermoni aſtuta colores,
Quo dulcius fluat is ad aures, adijcit.

MVSICA.

Concentum inter ſe diſcrimina grata canorum
Aure erudita depræhendit Muſica.

ARITHMETICA.

Hæc contemplandis numeris ars gaudet, eorum
Occulta ſolers eruens myſteria.

ASTRONOMIA.

Aſtrorum vranie curſus, varioſq́ recurſus
Oculis notans, futura mente præuidet.

Geome.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Veſtigare Geometriæ interualla locorum eſt,
Quamq́ alta longa, lata, rerum, corpora.

AT ne ego, lector mi, egregiè impudens tibi videor, qui meum in conterendis heri voluminibus ſtudium tibi in os eructem? Ne videar quæſo. Vir bonus eſt publicum bonum, & riuuli fontis eius deriuantur foras, nulli negantur. Ego benignitatem heri in me claudi ras, nulli negantur. Ego benignitatem heri in me claudi nunquam ſenſi, imò, qua eſt humanitate, me ſæpiuſcule inuitat in bibliothecam, nec me, vt ſic dicam riualem lectitandorum librorum reſpuit, illo præſente, abſente, mihi hæc patet. Ingratus ſim, ni hoc beneficium agnoſcam & celebrem. Atq; vtinam tales viros noſtra ſecula plures tuliſſent, minus furorum, minus bellorum eſſet, minus bonæ literæ malè audirent, & negligerentur. Etenim ſint Mecœnates, & erunt Marones, ſint Antonini & erunt Oppiani. Felices reſpublicæ, quarum principes, tempora, quæ negotijs ſuffurantur, non aleæ, non luxui, ſed ſtudijs honeſtis, ſed libris impertiunt, ijs animos expoliunt, ijs ſua ocia, ijs negotia condiunt, quin eiuſmodi honorem habent, vt cum hero meo de ijs ſic ſentire & dicere non pudeat.

AD LIBROS BIBLIOTHECÆ SVÆ VERSICVLI HEINRICI RANTZOuij, ad imitationem Flaminij.

SAluete aureoli mei libelli,
Meæ delitiæ, mei lepores,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Quam vos ſæpe oculis iuuat videre,
Et tritos manibus tenere noſtris,
Tot vos eximij, tot eruditi,
Priſci lumina ſeculi & recentis,
Confecêre viri, ſuasq́ vobis
Auſi credere lucubrationes.
Vos eſtis requies honeſta mentis,
Iucunda ingenijs bonis voluptas,
Rebus perfugium minùs ſecundis,
In lætis decus & nitor refulgens.
Vos ætate puer virente, magno
Sum complexus amore, nunc vir autem
Multò proſequor impotentiore,
Et quam fata diu ſinent amare,
Vobis immoriar mei libelli:
Ac cum rege lubens fatebor illo
Alphonſo egregio, eſſe cariores
Veſtras diuitias mihi, benigna
Quàm ſors, quas mihi contulit caducas.
Hæc eſt vera beatitudo vitæ,
In caſto thalamo, pia bonaq́
Quæ ſit nupta viro comes laborum,
Iunctum coniuge, functione certa
Inſeruire Deo, breuisq́ vitæ
Semper munia ſedulum ſubire,
Et caram ſobolem ſibi educantem

Lectis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Lectis moribus æmulam, parare.
Multis commoda, nemini nocere.
Tum ſi quando graues premunt dolores,
Et curæ ſubeunt laborioſæ,
Iucunda recreatione mentis,
Triſtes pellere cogitationes,
Aut euoluere, plurima refertos
Priſcorum ſapientia, libellos.
Et ſic tam bene colloqui diſertis,
Æternoq; viris honore claris,
Quamuis ſecula multa iam ſepultis.
Aut pernicis equi ſubire tergum,
Venariq; feras & in doloſos
Nunc paruum leporem fugare caſſes
Et ceruum cane perſequi ſagaci,
Nunc vrſum truculentum, aprumue toruum
Ferro ſternere tranſeunte corpus.
Hæc poſt difficiles grauesq; curas
Optata ingenij quies honeſti,
Hîc vitæ tenor eſt beatioris.
Saluete aureoli mei libelli,
Saluete ex quibus hæc mihi voluptas
Æuum percipitur per omne, grata.
Quàm vos intueor, libenter & quàm
Lubens colloquor, Ecquid æſtimandum eſt
Curis eſſe beatius ſolutis?

M Poſt.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Poſthæc grauis ſententia Senecæ ex Octauia act. 2. ſcripta exhibetur.

Pulcrum eminere eſt inter illuſtres viros,
Conſulere patriæ, parcere afflictis, fera
Cæde abſtinere, tempus atq; iræ dare,
Orbi quietem, ſæculo pacem ſuo,
Hæc ſumma virtus, petitur hac cœlum via.

QVæ in ærario & bibliotheca conſpicienda exhibentur, ea hactenus: reſtat applicitum ærario valetudinarium in interiore domus parte, quod familiæ voces hinnitus equorum, carrorum ſtridores, tempeſtatumq; motus non ſentit. Huius etiam parietes inteſtino opere ſunt intecti (vt omnia quæ infra primam contignationem) & aſteriſcis auri bracteis ſubtenuibus oblitis radiant. In forulis ſtillatitij plantarum vapores, atq;, vt chymiſtarum voce vtar, quintæ eſſentiæ, nec non efficaciſsima alexipharmaca, atq; exquiſita ad varios morbos remedia, ordinatim diſponuntur.

Eſt & ibidem blandiſsima imago Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti affixa, tres digitos in iurantium morem ſuſtollentis, & Ezechielis illud proferentis: Viuo ego, nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat. Hæc imago vmbris, lineis & comminutis angulis ſpectatorum oculos ita faſcinat, vt longè quaſi ex tabula æqua, & ad regulam plana prominere, & ſub tactum cadere videatur. Concauum mundi orbem, (is Chriſti manum implet) & in eo vrbē velut vltra tabulam oſtendit. Quæ extantia videri voluit pictor, ea corpus vmbræ dant

dant ex ſeſe. Sunt autem circa hanc vtrinque deſcripta.

Ex Pſalmo nonageſimo.

O Immenſe & æterne Deus, erudi & doce nos, vt aſſiduè meditemur nobis moriendum eſſe, & quod vita noſtra ſit quaſi herba, quæ manè floret & ſuccreſcit, veſperi ſucciditur & areſcit. Anni vitæ noſtræ ſeptuaginta ſunt, ſi ad ſummum proceſſerit, octoginta. Cumq; præſtantiſsima fuit, labor fuit & moleſtia, quia celeriter præterit, quaſi auolet.

Syracides capite 40. *&* 41.

NE metuas mortem, ſed cogites à Domino ita conſtitutum eſſe, ſuper vniuerſam carnem, & eorum, qui ante te fuerunt, & qui poſt te venient. Et quid recuſes te voluntati diuinæ ſubmittere, ſiue decem, ſiue centum, ſiue mille vixeris annos? Quicquid terra oritur, in terram redigi oportet, quemadmodum flumina omnia mare influunt.

Ibidem capite tertio.

QVi honore proſequitur patrem, eius delicta non puniet Deus, & qui honore afficit matrem, bonum theſaurum colligit. Qui reueretur patrem, & ipſe ex liberis ſuis voluptatem capiet, cumq; orat, preces eius exaudientur. Qui honorat patrem, vita longiore fruetur, & qui propter Dominum præſtat obœdientiam, in hoc mater habebit ſolatium.

VIſuntur hîc & alia, vt Chriſtiani III. Daniæ regis defuncti delineatio, & Heinrici Rantzouij ſub patris

iam tum mortui ante octiduum imagine epigramma ſcriptum, Lamentatio ſyluæ Vellulæ, & Nymphæ inſidentis piſci, cui Storæ nomen accolæ faciunt, & Geſnerus acipenſerem veterum interpretatur, & dicta quædam non inutilia: Poſtremo æneæ quinq; tabulæ, ſecamentis parietum affabrè inſertæ, in quibus monumenta quorundam Rantzouiorum Itzehoæ humatorum ſunt ſculpta: quæ omnia ſigillatim recenſenda duximus.

HEINRICVS RANTZOVIVS.

Hic pater exhalans animam, conceßit ad vmbras,
Hinc mihi ſemper erit lugubris ille locus.
Ingrediens cari mortem lugebo parentis,
Dum reliquus noſtro corpore ſanguis erit.
Cumq; quid humanum eueniet, ſi fata probabunt,
Tu locus ægroti, tu morientis eris.
In te confugient, (quoniam ſecretus es) omnes,
Accipiet morbus quotquot in arce meos.

VELLVLA.

RAntzouius poſtquam crudeli funere raptus
Ceßit ad Elyſij regna beata ſoli.
Fleuerunt montes, fleuerunt paſcua, & amnes,
Atq; pharetratæ candida turba Deæ.
Aruit immenſo viridißima ſylua dolore,
Vellula, glandiferis culta cacuminibus.

Squalet

Squalet ager, lætisq́; carent nunc frugibus arua,
Cuncta dolent, tanto depereunte viro.

STORA.

RIuule, cur præter ſolitum tuus humor abundat,
Dic Stora, lucidulam quis tibi turbat aquam?
Rantzouij miſerum me triſtia funera turbant,
Creſco ego de lacrymis perditus ipſe meis.
Ille erat heu ſummi viuens mihi cauſa decoris,
Ille mihi moriens abſtulit omne decus.
Ne mihi quis lympham violaret, condidit arcem
Me prope depreſſo, Palladis arte ſolo.
Extinctum plangant pax & cum Marte Minerua,
Relligio, Charites, Cimbrica terra patrem.

IESVS SYRACH.

MI fili explora, quid corpori tuo ſit ſalubre & vide, vt ne quod noxium ſit ei exhibeas, non enim omnia omnibus conueniunt.

Cicero 2. Officiorum.

VAletudo ſuſtentatur notitia ſui corporis, & obſeruatione earum rerum, quæ res aut prodeſſe ſoleant, aut obeſſe, & continentia in victu omni atq; cultu, corporis tuendi cauſa, & prætermittendis voluptatibus.

MEditatum ergo eſſe debet ab adoleſcentia, vt mortem negligamus, ſine qua meditatione, tranquillo animo nemo eſſe poteſt. Moriendum enim certè eſt, & id incertũ, an eo ipſo die, ſapientiſsimus quiſq; æquiſſimo animo moritur, nec eum vixiſſe, pœnitet, quia ita vixerit, vt non fruſtra ſe natum exiſtimet, & ex hac vita diſcedit, tanquam ex hoſpitio non ex domo. Commorandi enim diuerſorium natura nobis, non habitandi dedit.

VIſuntur & eodẽ loco quæſtiunculæ, quas cum omitterem, ratio nulla fuit: Quid eſt vita? Beatorum lætitia, miſerorum mœſtitia, expectatio mortis. Quid eſt homo? Mens incarnata, phantaſma temporis, ſpeculator vitæ, mancipium mortis, tranſiens viator, anima laborioſa, parui temporis habitaculum.

MONVMENTVM IN HONOREM ET MEMORIAM PROGENITORVM SVORVM *poſitum ab Heinrico Rantzouio anno* 1568.

IN ęnea hac tabula Heinricus Rantzouius, pio erga maiores ductus affectu, ſculpi & deſcribi curauit nomina, annosq; obitus progenitorum ſuorum, quorum in memoriam lapides & monumenta collocata viſuntur, in primario D. Laurentij templo Itzehoæ, ad altare ſanctæ trinitatis: quod altare ab ipſis Deo trino & vno, non paucos ante annos dicatum, annuisq; & perpetuis in hunc vſque diem prouentibus liberaliter dotatum eſt.

Mult

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Multi verò ex eadem familia eodem loco humati quieſ-
cunt, quibus hæredes, poſteriqꝫ parum grati in eos, nul-
lum ad memoriam honorem impenderunt. Quare li-
beris ſuis mandat, nepotes poſteroſqꝫ ex ipſis orituros
rogat, ne quem in auita inferre ſepulcra ſinant, cui à ſuis
aliquod non ſtatuatur ſepulturæ monumentum, no-
menqꝫ, ætas, dignitates geſtæ, & obitus in hanc tabulam
annotata referantur.

ANno 1440. obijt Breida Rantzouius, patre natus
Domino Caſtelli Crummendick, proauus Heinri-
ci authoris huius tabulæ. Hic multorum pagorum poſ-
ſeſſor fuit, qui poſtea monaſterio dicti templi partim
precio venditi, partim religionis nomine dono dati ſunt.
Plures quoqꝫ liberos genuit, eorum qui Petrus fuit di-
ctus, eius poſteri hac ætate Domini ſunt prædiorum
Nienhoff & Vuammendorp, quorum ex numero Da-
niel Rantzouius, qui nunc ſummus belli dux contra
Suecum, Danorum regi militat.

Alij præterea duo, alter Hermannus Hamburgen-
ſis, alter Bartoldus Bremenſis Canonici fuêre, quem ca-
nonicatum illis, familiæqꝫ ipſorum certo præfinito tem-
pore, ſingulari quadam indulgentia anno 1489 contu-
lit Pontifex Innocentius IIII. Vndecimo poſt anno
obijt vxor eius Druda Ratlouia, die Bartholomęi. Qui
ambo eodem loco ad latus Auſtrale chori, eo in templo
ſepulti ſunt, ſub lapide albo, in margine quadrata, anno-
tationem annorum obitus vtriuſqꝫ in medio inſignia fa-
miliarum continente. Supra huius caput alter eius fra-
ter cum coniuge ſepultus iacet, lapide cum vtriuſqꝫ in-
ſignibus ita inſcripto: Anno 1450 obijt Caius Ran-
tzoui-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

tzouius, & anno 1439. Anna vxor eius, die Franciſci. Supra Caium tertius quieſcit frater ſub lapide huiusmodi inſcriptionis: Anno 1459. die Petri & Pauli obijt Caius Rantzouius, Inſigne additum nullum eſt, ſpatio tantum, quo includi poſſet, relicto.

Ex aduerſo eius lapidis, ſub quo prior Caius conditus eſt, chorum verſus, iacet ſaxum, nullam imaginem, ſed nudam hanc inſcriptionem, cum vtriusq; inſignibus leuiter inciſis, continens: Anno 1465 obijt Breideke Rantzouius. Anno 1460 Margreta vxor eius. In medio inter hunc & illum quieſcit Metra ſoror germana Breidæ proaui Heinrici viuentis. Hæc nobili ex Reuentlauiorum familia viro nupſit, ex quo cum prolem nullam ſuſtuliſſet, aliquam bonorum ſuorum partem monaſterio largita eſt.

Lapis imaginem habitu ornatæ nobilis matronæ eleganter inciſam præfert, ad cuius pedes vtriusq; familiæ inſignia ſpectantur. Inſcriptio verò hæc eſt: Anno 1489 Dominica cantate obijt nobilis Domina Metta Reuentlauia, quæ contulit huic monaſterio quinq; millia marcarum. Ex aduerſo lapidis eius, ſub quo poſterior Caius humatus eſt, verſus altare S. Trinitatis, ſepultus cum vxore beatam reſurrectionem expectat Heinricus Rantzouius, primi Breidæ filius, Heinrici poſterioris auus. Is fuit præfectus Hamburgenſium in arce Steinburg, nec ſexageſimum ætatis annum exceſsit. Vxorem habuit Oligardam à Bockvuolden filiam Domini in Borſtel, Sirhauen, & Neuerſtorp, quæ multos ipſi filios filiasq; genuit. Poſt obitum viri, cum per 41. annos vidua vixiſſet, octuagenaria ferè peſte obijt. Lapis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

pis duobus viri, fœminæq; ſimulachris inſignitus, hanc inſcriptionem habet: Anno 1497 die Sabbati, poſt Viti obijt Heinricus Rantzouius filius Breidæ. Anno 1538. die Sabbati poſt Lætare Oligarda vxor eius.

Inter hunc & Caium in medio tertius iacet lapis viri, item fœminæq; & puellæ affabrè inciſas monſtrans imagines, ſub quo requieſcit Paulus Rantzouius primi Heinrici filius, patruus poſterioris, vnà cum vxore Abela & filia Anna. Fuit conſiliarius Friderici I. Regis Daniæ, præfectusq; & adminiſtrator aulæ eius. Inſcriptio talis eſt: Anno 1521 die Viti veſperi vita exceſsit Paulus Rantzouius, filius Heinrici. Anno 1526 die Mercurij poſt paſcha Abela vxor eius. Anno 1533 octaua Martini Anna Rantzouia. Ad idem latus chori, vbi angulum efficit, lapis iacet ſubniger, duplicem referens imaginem, matris, cum infante linteis, faſcijs, vt defuncti ſolent, illigatæ, informi præterea circumſcripto ſpatio, quo viri viuentis adhuc, poſt mortem, imago incidi poſsit.

Sub hoc Magdalena, Ioannis Rantzouij equitis filia, ſoror Heinrici poſterioris, à patre, fratribuſq; honorificè primum condita eſt, deinde in paternum monumentum per fratres translata. Nupſerat viro nobili Oſevualdo à Vuiſche, cumq; annos vixiſſet 29 & menſes circiter quinq;, diem ſuum in puerperio clauſit, ante tamen puerulum enixa, cum quo tumulata eſt. Lapidis inſcriptio hæc eſt: Anno 1557 die S. Auguſti obijt Magdalena à Vviſche, filia Ioannis Rantzouij equitis.

Iuxta columnam, cui contiguum eſt altare, ſepultus eſt Caius Rantzouius, primi Heinrici filius, patruus poſte-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

poſterioris. Diſceſsit anno 1560. cum vixiſſet annos 72. Fuit à conſilijs Chriſtiano II. regi Daniæ, duciq; Holſatiæ Adolpho, & præfectus Trittouienſis, Dominusq; caſtellorum Hannorou, Clekamp & Cherubi. Vxorem habuit Idam ex familia Blomen, quæ viro defuncto, annum non ſuperuixit. Ex hac multas ſuſcepit filias, filiosq;, quorum nonnulli, eo viuente, impuberes mortui, duo in bellis periere, hic in Caroli V. Imperatoris Germanico, ille in eiuſdem expeditione Metenſi, reliqui in matrimonium pro ſtatu ſuo honeſtè ſunt elocati.

Anno 1564 die Ianuarij 23 obijt Catharina filia prioris Heinrici, amita poſterioris, quondam Abbatiſſa eius monaſterij, cum id 20 annos prudenter admodum, fideliterq; rexiſſet, iamq; octogenaria maior ætatem ageret. Sepulta eſt in periſtylio eiuſdem cœnobij auſtrali in angulo, quo loco ei frater Ioannes Rantzouius eques, monumentum lapide parieti iniuncto ſtatuit. Anno 1565. 13 die Decembris obijt ſtrenuus heros Ioannes Rantzouius eques auratus, cui viro ætate illa, in re militari hæc regio aquilonaris vix parem habuit. Fuit ſummus bellorum dux, & intimus à conſilijs, tribus ordine Danorum Regibus. Friderico II. Chriſtiano III. & Friderico II. ducibusq; Holſatiæ Ioanni & Adolpho fratribus.

Octies iuſta acie ſemper victor cum hoſtibus conflixit. Danicos ſubinde exortos, & inteſtinos et externos tumultus, virtute ſingulari & felicitate admiranda repreſsit. Dithmarſos ob hoſtes ſæpe proſperè profligatos, totq; annorum libertate ferocientes, iugum accipere coëgit. Cuius memoriæ ſempiternæ, quam rebus ipſe à ſe geſtis promeritus eſt, grati erga parentem filij,

Heinri-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Heinricus & Paulus Rantzouij, pro ſe quoque conſulere volentes, haud tenui impenſa elegantiſsimum ipſi monumentum, tribus amplius vlnis prominentius, ad idem latus templi prope clatros chori poſuêre, ex lapide affabrè inciſo atque ita læuigato, vt procul ſpectantibus candidi marmoris ſpeciem reddat, cui impoſitæ ex marmore, vtriuſque parentis imagines, miro artificio viuos exprimunt. Addita præterea diuerſa & illuſtria vitæ eius elogia, Cryptaque ſubtus ædificata, quam perpetuum familiæ ſuæ monumentum eſſe voluerunt.

Hæc ita in æneis tabulis, poſt has aliæ vacuæ, in quas poſteriorum dignitates & vitæ ſculpantur, relictæ ſunt.

ADhæret valetudinario amplum vaporarium, Dicæta hyemalis, penicillo picta, cui culina eſt proxima, è qua tubuli maceratorũ piſcium, ſalſuginem, colluiemque naribus noxiam excipientes, deducuntur in ſtructiles ſub area cloacas, quæ aquam pluuiam exonerant in foſſam. Inde gynæconitis thalamus, amphithalamus, apodyterium & balnearia ad atrij dextram porriguntur, quę omnia quod ſimiliter ſunt pauimentata, & abiegnis ſecamentis veſtita, ſigillatim volui attingere. Prærogatiuam tamen thalami, peripetaſmata verſicoloria, & ex Phocylide Oſij verſus in eo ſcriptos non omiſerim:

Coniugij decus eſt ſancti haud præſtantius vllum,
Quàm ſi caſta viro coniunx eſt mite leuamen,
Curarum, alternas & alit concordia flammas,
Alter & alterius ſolamen & vnica ſpes eſt,
Donec vtrunque ſenem non cura, aut lite, ſed annis
Effectum, placido componant fata ſepulcro.

NOſtra narratio quaſi preteruolauit ea, quæ circa atrium ſunt: nunc Cochlide ad primam contignationem aſcendimus in Orcheſtram, quæ præterquam quod Aſarotis pauimentata, & eius ſpecularia varia, orbiculata, exagona, quadrata, triquetra & alius figuræ, atque duodecim menſium labores muta & loquenti poëſi decantantur, etiam ſtudio antiquitatem æmulandi gratiam promeretur. Etenim partem Orcheſtræ ſibi vendicat λογεῖον quod pulpitum eſt cancellatum, duodenos altum pedes, vbi ſcenici, & qui fidibus, tibia, pneumaticiſque organis ſciunt, conſiſtant, Infra logeum pocillatorum eſt ſtatio, & abacus ductilis.

E laquearibus ſuſpenditur candelabrum ex ære, multorum brachiorum, admirandæ magnitudinis, artis & conſtructionis, quod duo robuſtiſsimi baiuli non facilè manibus loco mouerint. Focus alarijs, ante quos Leones ex cupro ficti, canemque Moloſſum æquantes, & elegantiſsimè quaſi exurgentes, reſplendet. Parietes varijs tabulis, præcipuè vitam aulicam, & diuæ pecuniæ bigas, ſub oculos ponentibus, exornantur. Aula autem ſic eſt depicta ex Luciani περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων adumbratione, interſperſis verſibus: Palatium in faſtigio montis abrupto ſitum eſt, veſtibulo inaurato, lubrico & præcipiti aditu. In interiore parte domus OPVLENTIA ſedet, tota, vti apparet, aurea, deſiderabilis, & ſui amore inflammans intuentes. Porrò amatorem aulæ ſtupeſcentem, & aurem oculis deuorantem, SPES verſicolor introducit. Recentem aulicum excipiunt duæ mulieres, *FRAVS ET SERVITVS*: hæ labori per manus tradunt: Ille confectum & morbidum ſenectæ committit. Poſt contumelia adigit ad deſperationem. Ex hinc ſpes auolans euaneſcit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Tum verò miſer extruditur non per aureas, quas ingreſſus erat, fores, ſed per poſticum quoddam tenebroſum & occultum, pallens, tremulus, ventriculoſus, annis pannisq́ʒ obſitus. Deniq́ʒ eiecto occurrit Pœnitudo. Poſtremo tot modis confectum, & iam trepidum, incuruum, in ipſo contumeliæ dolore, ſagitta interemtum, Mors optatiſsima, ſola fœderis tenax, præcipitat in egeſtam ſcrobem.

HEINRICI RANTZOVII
EMBLEMA DE AVLA.

Moenia, quæ ſummo ſpectant de vertice montis
 Sydera, dic, quodnam nomen & omen habent?
Aulam Roma vocat, ſedes regumq́ʒ ducumq́ʒ eſt,
 Luxu, diuitijs, ambitione potens.
Lubrica mortalis vitæ, & ſinuoſa palæſtra,
 Excipiens prauos non minus atq́ʒ bonos.
Cur iuuenis Lauri reſidens viridantis in vmbra,
 Triſtia defixus Lumina ſpectat humum?
Ille operum patiens mœſto ſub corde volutat,
 Quam malit vitam, quod ſtudiumq́ʒ ſequi.
Ne trahat ignauam laſciua per ocia vitam,
 Molliaq́ʒ ætatis tempora ducat iners.
SPES Dea, cur niuea iuueni ſtat proxima palla,
 Commonſtrans digitis regia tecta ſuis?
Allicit incautas iuuenum reſpublica mentes,
 Et ſplendor nimias qui comitatur opes.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Sed cur aſtat honor Tyrio velatus amictu,
Cui leuis ambroſio ſpirat odore coma?
Nominis & famæ cuncti fulgore trahuntur,
Ambitio multis exitiale malum eſt.
Cur FORTVNA *aſtat læto blandiſſima vultu?*
Adiuuat audaces ſorsq́ Deusq́ viros.
Ergò quisquis amas vitam traducere in aula,
Continget votis aula petita tuis.
Fata hominum cedunt interdum proſpera cœptis,
Irrita nec ſemper fert pia vota Notus.
Quid de nocte ſtruunt BACCHVSq́ CERESq́ VENVSq́
Ocia lætifero condita melle fouent.
Hæc capiunt fluxa iuuenum dulcedine mentes,
Vt ſe regna, Deos inter habere putent.
Interea luxu, tranſactæ corpora noctes
Attenuant, animis & vigor omnis abit.
Cur abiecta iacet PALLAS? *cur aliger ille*
Hanc leuat, & pictas non ſinit ante fores?
Nil animum formaſſe iuuat pietate, bonisq́
Artibus, & mores addidiciſſe graues:
Si non eloquio polles, verſatile ſi non
Affers ingenium, multiplicesq́ dolos.
At iuuenem excipiens aurata compede vinctus
Dic cur regales ſtat LABOR *ante fores?*
Sit licet immenſo circumdatus aulicus auro,
Suſtinet immenſi grande laboris onus.

Suc-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Succeſſusq; dolens hominum, cur iuncta labori
Squallida vipereo felle ſtat INVIDIA?
Nemo fuit, nec erit tam præſtans fortibus auſis,
Vt valeat morſus effugere INVIDIÆ.
Vt comes eſt, radios per ſolis euntibus, vmbra,
Virtutem liuor ſic comitatur iners.
Aulai in medio cur torua CALVMNIA *picta eſt,*
Et quam præterea, cætera turba, vides?
Quo non ſacrilegæ penetrant mendacia linguæ,
Iactaq; ſub blandis, ſcommata ſalſa, iocis?
Nam quicunq; ſua virtute emergere neſcit,
Obtrectare alijs, creſcat vt ipſe, ſolet.
Dic cur PERFIDIA *aſsiſtit? quia tempore noſtro*
Sub blando eſt fidei nomine rara fides.
Peſsimus is certè eſt inimicus, quisquis amicus
Creditus, occulta ſubdolus arte nocet.
Quid fallax media vult ASSENTATIO *in aula*
Mollia caudatæ tegmina vulpis habens?
Quisquis adulari, palpumq; obtrudere neſcit
Blandius, hunc aulam non adijſſe velim.
Nam paraſitus edax regum dominatur in aula,
Principibusq; placet dulcior ore colax.
Semper adulator veſcens popularibus auris
Blandiloquus Domino, quæ placuêre, probat.
Cur iuuenem rurſus NEMESIS *deturbat ab aula,*
En quam non magnis eijciens foribus?

Admo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Admonet hæc Nemeſis ne quis nimis alta requirat,
Eſt aliquid, paruam poſſe habitare caſam.
Multos aula viros ad ſummum euexit honorem,
Aulaq́ permultis attulit exitium.
Ferre moram, moderari iram, contemnere riſum,
Dura pati, cunctos aulica vita docet.
Cur morbus pallens regali limine pulſum
Excipit, & tremulo tarda ſenecta pede?
Debebant multi, poſito bene fine malorum
Viuere, non vllo ſollicitante metu,
Quos vbi iam ſubeunt morbi, triſtisq́ ſenectus,
Deijcit extremo tramite cauſa leuis:
Deſpectiq́ iacent, & dulcia limina ſæpe
Eiecti mutant, exilioq́ domos.
Nil fulſiſſe iuuat meritis inſignibus olim,
Nil rerum molem ſuſtinuiſſe grauem.
At cur aßiſtit tumulum prope noxia torquens
Spicula, funeſta MORS violenta manu?
Fallit ſpes & honor, fallit fortuna laborq́,
At Lacheſis certam ſeruat vbiq́ fidem.
Rebus ab immodicis animum ſubducito ſemper,
Ante oculos vitæ, ſit tibi meta, tuæ.

HEinricus Rantzouius in imaginem pecuniæ, iunctis eius currui duobus viris trementibus & pallentibus, velut bijugis, quorum iugum circumcirca mucronibus aculeatis eſt adornatum, ſemita ſpinis ſparſa. Ipſa pecu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

pecunia, reginæ habitu, ſupplicem latronem cor pugio-
ne traiicientem chlamyde tegit, Pandemia muliere glo-
bum terræ ferente, & feſtiue inſequente.

REgina, quod nomen tibi? Pecunia.
Qui te vehunt Diua? pauor & periculum,
Cur panditur Chlamys tibi, quiſue tegitur?
Tremens crumeniſeca, latro, atq; morio.
Quid illa, quæ Sphæram ſuo fert vertice,
Notat, cor humeris bulliens tuis locans?
Pandemia eſt, quæ, quia ſceleſtos protego,
Me ſequitur, atq; cum orbe toto ad me ruit,
Si me potitur, amplius quærit nihil.
O miſera, compararis & periculo,
Periculo & retineris, & tecum aduehis
Innumera vitia Tun' beata crederis?

Poſt hanc de Phaëtontis caſu tabula
ſequitur. H. R.

ASpicis vt Phaëton rapido Iouis occidat igne,
Nil mirum, punit corda ſuperba Deus.
Hic veros habuit Clymenen, Meropemq; parentes,
Iactauit Phœbo ſe tamen eſſe ſatum.
Quin etiam conſcendit equos Soliſq; quadrigas,
Atq; ſuis impar viribus vrſit opus.
Sed mortalis vbi, temerè cœleſtia captat,
Neutrum habet, at faſtus præmia fulmen habet:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Te modulo metire tuo, qui talia ſpectas,
Ne grauet infirmum ſarcina magna caput.
Qui fueris hic eſſe velis, ſublimia vites,
Vltra qui peram non ſapit, ille ſapit.

In duodecim menſium labores in ſpecularibus figuris expreſſos Heinricus Rantzouius.

IANVARIVS.

Iane biceps, anni finis, redeuntis origo,
Lætus ad igniuomum decoque parta focum.

FEBRVARIVS.

tibi *Qui Februo mihi nec pelles, nec ligna reſeruas,*
Falleris, hàc currum, quà ratis ibat, ages.

MARTIVS.

Vomere ſcindit agros, noctesq́; diebus adæquat
Martius, & Veris nuntia hirundo redit.

APRILIS.

Cana viret tellus, ſe frondibus induit arbor,
Aprili gemmans eliciente decus.

MAIVS.

Salue ter felix ô Maie Smaragdine ſalue,
Temperie certent tempora nulla tibi.

Iuni.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

IVNIVS.

Iunius æſtiuo detonſa tempora lana,
Defendas pecori ſolſtitium iubeo.

IVLIVS.

Sub brumam ne fortè pecus moriatur Iuli,
Proſpicis, & curua gramina falce ſecas.

AVGVSTVS.

Iam matureſcunt Auguſti munere fruges,
Cumq́ amplo ſortem fœnore reddit ager.

SEPTEMBER.

Auguſti Ceres eſt, Septembris munus Iachus,
Vnde homines viuunt, nos duo perficimus.

OCTOBER.

October muſtum calcatis exprimit vuis,
Et ſerit hæc, anno quæ redeunte, metat.

NOVEMBER.

Autumnus quæcunq; dedit conſumo Nouember,
Et pinguem hyberna glande trucido ſuem.

DECEMBER.

Haud auis, haud fera venanti deeſt vlla Decembri,
Quamuis ningat atrox & gelet vſq; vadum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

AD meridiem pinacotheca, quæ eadem dormitorium regis Daniæ dicitur, cætera conclauia aſarotis, camino, alarijs ex orichalco cælatis, & leonũ hiantium ſpecie fictis, periſtromatibus, lectiſq; precioſis longè vincit, tabellis etiã ad certamen vſq; luxuriat. Nam Carolus, Ferdinandus, Maximilianus Germaniæ Imperatores, Sigiſmundus Sarmatię, Franciſcus Galliarum, Philippus Hiſpaniæ, Iacobus Scotiæ, Eduardus Britannię, Chriſtianus Daniæ, reges, Solymannus Turcarũ Tyrannus, Ioannes Septemuir Saxonię, atq; alij reguli, noſtro tempore fama apprimè noti, ad viuum expreſsi hìc conſpiciuntur. Ioannis quoq; Rantzouij ſua inaurata arma induti icon ex membris eius ſimilitudine tota ita eſt in cupro, à Ioanne Lundenſi Dithmarſiæ pictore, expreſſa, vt neſcio quid maieſtatis heroicæ, ac ſi viueret, ſpirare ac eiaculari videatur. Sub ea aureis literis hæc ſunt ſcripta: Icon Ioannis Rantzouij equitis aurati, qui tribus regibus Septentrionalibus, cum cæteris proceribus Danicis ac Cimbricis, nempe Friderico I. Chriſtiano III. & Friderico II. Diadema regium victrici manu, ſingularíq; prudentia impoſuit: Econtra Chriſtiernum II. Friderici auſpicijs, tribus regnis, Danico Suecico & Noruegico auertit, oramq; Cimbricam à Lubecenſibus Duce Alberto Megapolitano & comite Chriſtophoro Oldenburgenſi, in libertatem vindicauit: Epiſcopos in Dania nonnullos, ditionibus eorum ad regnum translatis, in ordinem redegit: Dithmarſiam cum rege ac principibus ſuis Holſaticis vltimo dux iſtius belli ſubegit. Hodie qui eſt annus à natiuitate Ieſu ex Maria ſeſquimilleſimus ſecundus & ſexageſimus, eſt ſeptuagenarius, cum tamen cani importuni non ſint, ac ſupereſt illi animi vigor, corporis robur, celeres ingenij motus, habet &

adhuc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

adhuc pertinacem & amplam rerum præteritarum memoriam, & ex his futurarum ſummam prouidentiam.

SVB PYRA DIDONIS SE FERRO SVB ÆNEÆ NAVIGATIONEM TRAIICIentis, & morientium affectu planè ſeruato expirantis H. R.

AMor venenum dulce, quem non illicis?
Primo ſuauior quidem melle Attico,
Sub fine vincis fellis amaritudinem,
Quam non voluptatem videbat Eliſſa, cum
Maneret Æneas? vbi is littore ratem
Soluit, quid illa miſerius? quin pectoris
Crates ſui diſrumpit enſe Troico,
En muſta qui bibit, ebibat fœcem quoq;.

SVB LVCRETIÆ STVPRO S. TARQVINIVS LVCRETIÆ H. R.

SI clamas, ferro morière Lucretia: vincam
Sic pugnans: ſin das, quæ volo dona feres.
Abnuis? interimam, cum quo dormiſſe feraris
Seruum, & adulterij teſtis adulter ero.

LVCRETIA TARQVINIO.

SExte, quid ô facis? ô frœnis inhibeto furorem,
Ante fores Nemeſis ſanguinolenta cubat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Viuit adhuc idem, qui punijt Ilion ingens,
Ad tua conniuet nec malefacta Deus.
Scilicet vnius noctis peritura voluptas,
Expellet regnis teq́; genusq́; tuis.

REX: Qualis autem ſit picturæ forma ex verſibus Sole clarius apparet.

STat REX in medio nudus quem cingit vtrinq;
Ciuis, Sacrificus, nobilis, agricola.
Hoc monet, vt regi ſint publica commoda curæ,
Et colat inprimis numina ſancta Dei.
Namq́; vbi rex nimium luxuq́; addictus & armis
Nec populi memor eſt, nec pietatis amans:
Euertit miſeros talis petulantia ciues,
Euerſis princeps, ciuibus, ipſe perit.

SENECA.

ERrat, ſi quis exiſtimat ibi tutum eſſe regem, vbi nihil tutum eſt à rege. Remiſsius enim imperanti melius paretur.

IDEM.

Regibus boni, quàm mali ſuſpectiores ſunt, ſemperq́; his aliena virtus formidoloſa eſt.

DION.

NEmo credit eos, qui vim inferre poſſunt, ſi Iudicum munere fungantur, ex Iuſticia agere: Verum hæc omnium

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

omnium eſt opinio, ſpeciem eos, ac quaſi adumbratum quoddam exemplar Reipub: propter verecundiam, veritatem actionum ſuarum prætendere, ac ſub Iudicij nomine cupiditatem ſuam explere.

Prope dormitorium regium eſt, conclaue cubiculariorum, in quo raptus Proſerpinæ, & Ceres mater eam quæritans eleganter exprimitur. Huic contiguum eſt ſacellum ſanctum & auguſtum, in cuius ara marmorea, miri candoris interlucente auro bracteato ſculpta eſt Euangelica parabola de filio prodigo, Lucæ 15. Quid ego tibi laudem pauimentum emblemate vermiculato ſtratum, quid æreum baptiſterium, candelabra, auream Redemtoris noſtri crucem, diuitem, ad ſacra facienda ornatum, pulpitum, conuerſionem D. Pauli, quid deniq; baptiſmum Iohannis iucundum ſpectatu, & vnde te vel repentina inceſſerit religio? Videas λόγον θεάνθρωπον immergi aquis, cœlo aperto, & comitibus angelorum aliquot myriadibus Spiritum ſanctum corporali ſpecie, tanquam columbam deſcendere: æternum Patrem dicere, in hoc filio ipſe mihi placui: Cernas hos induere veſtimenta, ſtillare illos, aliq́s contremiſcere frigida perfuſos, alios magno niſu diſcingere ſeſe, & vt abluantur lauacro regenerationis ipſo vultu præ ſe ferre. Eò loci, vbi herus meus ſacris intereſſe conſueuit, patris Ioannis Rantzouij epitaphium è Dania miſſum in æs luculenter inciſum viſitur:

CVm placido vitæ mutaſſet tempora fato
Ioannes heu Rantzouius.
Luxerunt nati, coniunx, Holſatica tellus
Vno ore plangenteis patrem.

Mars

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Mars tumulo impoſuit Laurũ, Zonamq́ tropħæumq́
Et hoſtibus demptas opes.
Pax etiam, aut concors huic, aut contraria Marti
Amantem laudauit ſui.
Fama hinc diſpergens latè ore manuſq́ ſecuta eſt
Virtutum teſtimonia.
Qualiter hunc igitur vixiſſe putabimus annis
Luſtrorum bis ſeptem & tribus?
Tot, namq́ hic vixit, quem Mars, pax, fama perennis
Requirant, laudent, efferant.
Et pia cum natis coniunx viduata marito,
Et patria, lugeant patrem.

AD FORES HENDECASYL.
LABA HEINRICI RANTZOVII
conſpiciuntur.

HVnc, quicunq́ ſubis locum, reſiſte
Paulum, ſi placet, atq́ paucula audi.
Votiuum Domini vides ſacellum,
In quo res peragit ſacras, & ore
Noſtræ percipitur ſalutis autor,
Funduntur q́ preces, piæq́ voces
Et dicuntur & audiuntur. Ergo
Arcem ſi venis huc videre ſaltem,
Illius ſtudium bonamq́ mentem,
Qui poni voluit ſibi, probato,

Aut

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Aut ſi res ita fert tua, æmulare,
Et ſemper pietatis eſto cultor:
Sin huc ingrederis, ſacris vt ipſe
Interſis ſimul, ad fores, prophanas
Omnes exue cogitationes,
Et mentem indue ſancta cogitantem,
Præſentemq; puta Deum videre,
Ad quem verba facis, precesq; fundis,
Illi corde pio, piaq; lingua
Pro donis age gratias benignis,
Collauda, venerare, concine, atq;
Dictis ſuppliciter precare votis.
Huic ſoli eſt operi locus dicatus,
Illud te monitum prius volebam.

IN TABVLAM DE CONVERSIONE D. PAVLI.

EX operum meritis non pendet vita ſalusq;,
Per Chriſtum acceptos gratia parta facit.
Exemplum eſt Paulus, quo vix crudelior alter,
Qui populum Chriſti perſequeretur, erat.
Is tamen errorem edoctus, gratisq; receptus
Iuſticiam fidei viuificantis habet.

COnſpicitur in pariete etiam hæc ſententia Senecæ: Si ſcirem Deos peccata ignoſcituros, & homines

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

ignoraturos, adhuc propter vilitatem peccati, peccare erubeſcerem.

Idem Seneca: Ita viuendum cum hominibus, tanquam Deus videat. Sic loquendum cum Deo tanquam homines audiant.

Quà domus ad Caurum vergit, Gynæcium eſt nobilium, & hoc conuenientiſsimis, vt cætera pleraq;, tabellis exornatur, Etenim ſupremum prouerbiorum Salomonis caput, Ideam & quaſi normam vitæ mulieribus proponens, diſtributum eſt in ſex quaſi partes, quarum quæuis in totidem vitreis laminis, ſtanno, ne pelluceant, incruſtatis, tam exquiſito picturæ & colorum genere, nec non auri argentiq; ſubtenuibus bracteis eſt expreſſa à Iohanne Londenſi Dithmarſiæ pictore, vt rethorculum efficatiori orationis fulmine, mentem fœmineam ſua ſede & ſtatu dimouere & informare vix poſſe, in animum inducam. Pro ſua cuiuſq; tabulæ argumento Dimetra Iambica annexa cernere eſt.

FElix, proba qui coniuge
Dei potitus munere,
Vincit Smaragdos Indiæ,
Laborat & net impigrè.

Hæc, inſtitoris fortibus
Eſt conferendaq; manibus.
Veſtem parauit, vendidit,
Victum manuq; quæſijt.

De no-

De nocte ſurgens dat ſuis
Penſum, cibumq́ ancillulis,
Lucerna non extinguitur,
Huic vir breui ditabitur.

Domus negotia inſpicit,
Agros emitq́ & conſerit,
Non ocioſa deuorat
Panem, nouum ſed præparat.

Paſcitq́ egenos largiter,
Non cogitans inaniter
Perire: Quæ Deum colit
Dans pauperi cœlum accipit.

Dos eſt quibuſdam plurima,
Et forma vultus ſplendida,
Sed quæ laboris & Dei
Amans, corona hæc eſt viri.

AD orientem æſtiuum eſt cœnaculum, quod venatorium dicunt: Nam ſuſpenduntur in eo venantium tabulæ duæ, plurima ceruorum, platycerotumq́ cornua, quorum pleraq́ inaurata, vnum etiam clauo fixum in tabula, reliqui corporis lineamentis in ea ſic grauiter affictis, vt ridendo terriculamento, ſpeciem cerni iam iam impetum in intrantem facturi, præbeat. Eſt quoq́ cernere Venerem cum Cupidine apprimè venuſtam, & ſuſpenſa è lacunari candelabra ex ramis ceruinorum

norum cornuum orichalco circumdatis, & in modum coronæ iunctis. Pauimentum (vt ab omni parte nomen agnoſcas) canum, venatorumq́; cornu inflantium imagines figlina arte inuſtas præſentat. Quæ in tabula venatoria priore reperi, huc aſcripſi.

LAudibus eximijs ars eſt decoranda Dianæ,
Si non exſuperet cum feritate modum.
Reddit enim timidos proceres ad prælia fortes,
Anxia lætificans corda dolore graui.
Mollitiem pellit, ſæuiq; cupidinis arcus,
Languida iucundo membra labore leuat.
Sternit apros, ceruosq́; premit, qui damna colonis
Triſtia dant rudibus, dum malè farra terunt.
Suppeditatq́; dapes, nigræq́; alimenta culinæ,
Pellibus hirſutis corpora nuda tegit.
Ergò venandi ne tu contemne laborem:
Hic tibi quandoquidem commoda dicta feret.

H oc ſtudium patribus	*Cultũ quoq; teſte probatu*	*R*
E bræi vatis	*Relligione ſacr*	*A*
N omine Eſau venandi	*Inſignis laude quid? an no*	*N*
R obuſtus Nimrod	*Sic quoq; clarus era*	*T*
I nfeſtus ſi non ſis	*Triſti clade coloni*	*S*
C ur refugis ſtudium?	*Iure fruare tu*	*O*
V enari quiſquis	*Non gaudes Zoile lux*	*V*
S is mollis licitum eſt,	*Aut piger vſq; ſit*	*V.*

Sub

TABVLA.

SI ſpartam, Chriſti quæ munere contigit, ornes
Et facias pura conficienda, fide.
Nunc leporem catulo quid obeſt, excire ſagaci?
Nunc in frondoſo tendere rete iugo?
Ardua nunc in apro venabula condere diro?
Nunc vario ceruos exagitare metu?
Ipſe Deus generi dedit hæc animalia noſtro,
Quis tibi conceſſum ius prohibere poteſt?
Quid quod ad arcendos faciat Venatio morbos:
Qui bene venatur, ſanior eſſe poteſt.
Quid quod ſollicitis arentia corpora curis
Lætificet, vires ſuſcitet atq; pigras.
Quid quod militiæ ſpecies ſit magna tremendæ,
Horret ſi quis apros, horret & ille viros.
Quid quod Oriſt.eæ radiantia tela Dianæ
Excutiant arcus ſæue Cupido tuos.
Præterea nigræ quod fert alimenta culinæ
Nudaq; detracta corpora pelle tegit.
Hactenus Exiguis Immenſa Negotia Rythmis
Explico, Ieiunis Cantoq; Vaſta Sonis.
Reſtringas Autem Nimium, Temniſue Sequenda
Occino, Venator Ius Violare Solet.

APOLLO ARBITER, CORAM QVO DE PRÆSTANTIA DISCEPTANT, VENVS Iuno & Diana Venationis Dea, cuius ceruo, ſecundum eam cauſa iudicata, corona, præmium decernitur H. R.

MArgaridum niueam nectens Eris atra coronam,
Quæ minus ô Diuæ, noxia, tollat, ait.
Tum Iuno: Paridis dirimantur iurgia voce
Num Venus hoc etiam iudice ſerta feret?
Phœbus ad hæc: Animos Iuno, ſed corpora Cypris
Corrumpit virgo hæc ambo, Diana fouet.

QVERIMONIA LEPORIS RYTHMICA.

FLeuit Lepus paruulus,
Clamans altis vocibus,
Quid feci hominibus,
Quòd me quærunt canibus?

Apertis oculis dormio,
Parum iuuat id quod video,
Quid feci hominibus,
Quod me exagitant canibus?

Longas aures habeo,
Nec prodeſt, quod audio,

Quid

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Quid ſeci hominibus
Quod me vexant canibus?

Breues pedes habeo,
Curſu velox abeo,
Quid prodeſt? ſequuntur homines,
Et canes incitant celeres.

Paruus ſum & placidus,
Et nemini noxius,
Quid feci hominibus,
Quod indagant canibus?

An in hortos quod irruo,
Olusq́ quod comedo
Nonnunquam & tenuem
Quod proculco ſegetem?

Hanc hanc iuſtam ſcilicet,
Cauſam putat quilibet,
Vt canibus agitet,
In caſſibus lancinet.

At quid non atrocius,
Quid non & damnoſius,
Lupus facit rabidus,
Et ſus valens dentibus.

Hos

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Hos rarus proſequitur,
De me præda petitur,
In me canes aluntur,
Et retia nectuntur.

Adde dum me canibus
Sectantur velocibus,
Sæpè ſic proterunt ſegetes,
Quod centum nequeunt lepores.

Ego petor indies,
Mihi nunquam eſt quies,
Quid ô quid feci hominibus,
Quod me lacerant canibus?

Pellis eſt ignobilis,
Ad nullam rem vtilis,
Quid feci hominibus,
Quod me agunt canibus?

At caro mea dulcis
Et quæ ſapiat multis,
Hæc eſt, hæc cauſa hominibus,
Quod me inſectantur canibus.

Poſtquam vident me fugam capere,
Hiſce, hiſce ab omni latere

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Inclamant: quæ illis eſt maxima
Voluptas, mihi Mors eſt pallida.

Canes vbi tenent me,
Dentibus laniant me,
Lætor, ſi effugio,
Si non, malum aufero.

Captus in aulam deferor,
Cum gaudio excipior,
Veru infixus torreor,
Inde in menſam collocor.

Lætis animis me comedunt,
Vinoq́ dulci, ſe proluunt,
Quid eſt, quod feci hominibus,
Quod me perſequuntur canibus.

NVnc accedo ad ſecundam contignationem, quæ etſi paululum cedit inferiori, tamen tam munda eſt, vt hoſpites elegantes accipere poſsit. Etenim pauimentata eſt, & albario opere polita vndiq; Intergerinis autem interſepitur & diſcernitur in cubicula quatuor, ambulationem, & (ſi licebit ab vſu nomen notam rei ponere) ſphæriſterium oblongum: in quo pilari luſiuncula, palæſtricaq; hironomia liberi heriles reficiuntur, & grata viciſsitudine nunc literis, nunc progymnaſmatibus bellicis imbuuntur, ne remiſsiones negatæ odium ſtudiorum faciant ingenuis. In labores Herculis cum Mythologijs à patre, tanquam irritamenta virtutis, li-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

beris propoſiti cernuntur, quos ob raræ & reconditæ ſapientiæ & eruditionis ſignificationem præterire non debeo: Sunt autem inter ſeptem columnas lapideas diſtributi, ſuper has ex lapide albo virtutes fœminarum habitu conſpiciuntur, Iuſtitia, Temperantia, Fortitudo Patientia, Charitas, Fides & Spes.

HERCVLIS ACTA PRÆCIPVA.

CVM MYTHOLOGIIS.

I. HERCVLIS FACTVM.

INfans, in cunis, geminos à Iunone immiſſos ſerpentes, manibus præhenſos, extinxit: Cum vnà cubans Iphiclus frater territus, parentes fletu excitaſſet.

MYTHOLOGIA.

SErpens antiquus ijs maximè, de quibus ex benigna propaginis, aut ſyderum inclinatione, virtutis opinionem concipit, ab ipſo ortu tendit inſidias. Hos econtra tum ſancti angeli ſuſcipiunt tutelari præſidio defendendos, tum ipſa virtutum ſemina, & igniculi naturæ inſiti, ſeſe nec volunt nec poſſunt deſerere.

SECVNDVM.

ADoleſcens hydram colubris & capitibus pullulantem, in Lerna palude telis & claua oppugnauit, tandemq; facibus & igne conſumſit, cum cancrum hydræ ſuppetias ferentem, preſſu pedum interemiſſet.

Mytho-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

MYTHOLOGIA.

ADoleſcentia violenter à prauorum ſubinde renaſcentium appetituum impetu infeſtatur, quibus mundi delitiæ cauſam & materiam ſubminiſtrant. Contra hæc in tali ætate lubricis initio veſtigijs, tanquam in paludinoſo ſolo, conſiſtit ratio, donec virtutis & pietatis ſtudio exercitioq́ꝫ confirmata, hydram appetituum, cum mundi cancro peſſundet & conſumat.

TERTIVM.

LEonem inuſitatæ magnitudinis in Nemæa ſylua inter Cleonas & Phliuntem, cum omnem eam regionem infeſtaret, iugulauit: Cuius ipſi pellis poſtea fuit pro indumento.

MYTHOLOGIA.

LEonem iugulauit fortiſsimum, quiſquis repugnantes rectæ rationi appetitus, non modo ſanis deliberationibus & conſilijs refrænauit, ſed ijs omnem omnino ferociendi detraxit facultatem, atq́ꝫ mentis & rationis iudicio effecit obedientes. Quid hoc indumento pectori generoſo pulchrius eſſe poteſt?

QVARTVM.

DIomedem Thraciæ regem, hominem dirum & ſanguinarium, qui inhumaniſsima crudelitate equos ſuos aduenarum paſcebat carnibus, occidit, eumq́ꝫ viciſsim iumentis ſuis obiecit deuorandum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

GEneroſus animus non poteſt non odiſſe & execrari Tyrannos, vt infeſtiſsimos libertatis & ſocietatis humanæ hoſtes: qui tamen, vindicante in eos iuſto æterni Dei iudicio, ea plerunq; incurrunt mala, quibus alios ipſi afflixerunt.

QVINTVM

hyſpidis

IN hiſpitis Erimanthi montis iugis, aprum terribilem & Arcadiam vaſtantem cepit, & viuum humeris impoſitum detulit ad Euriſtheum.

MYTHOLOGIA.

ret

MAgiſtratus in monte poſitus eſt, edito videlicet & illuſtri loco, in manu tyranni atq; improbi rempub: apri inſtar, vaſtat & conuellit. Sed quisquis eum legitime adeptus eſt, & recte gerere vult, viuum conſeruare debet, neq; committere, vt ipſius culpa & ignauia ſalutare eius in repub: exercitium intermoriatur.

SEXTVM.

ACheloo pro Deianira Oenei Calydonum regis filia, cum ipſo certanti, ſeq; initio in ſerpentem mox in taurum vertenti, alterum auulſit cornu: ſicq; ille victus, in ſui nominis fluuio ſeſe occultauit.

MYTHOLOGIA.

QVi mente praua & malis artibus ad Reipub: gubernacula aſpirant, in omnes ſe formas callide, vertunt,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

tunt, quo magis voti fiant compotes. Tales conſilio monendi, aut authoritate coërcendi ſunt, vt ſua ſorte contenti, in ſui nominis fluuijs occultentur, & in ea, quam nacti ſunt, priuatæ vitæ ſtatione conquieſcant.

SEPTIMVM.

IN Libia apud Lixum oppidum Antæum gigantem, terræ filium, à matre duplicatum robur, quoties terræ proiectus eſſet, aſſumentem, tandem lucta pectori aſtrictum ſuffocauit.

MYTHOLOGIA.

QVi vulgi fauore euecti, legum ſepta perrumpere, & rempub: turbare nituntur, contra hos non ſolum legitimo magiſtratus iure, ſed arte quoq; agendum eſt, vt ſubtractis, quibus contra patriam abutuntur, præſidijs, improbi eorum conatus, abſq; tumultu & ſeditione extinguantur.

OCTAVVM.

INterempto Dracone peruigili, aurea mala Heſperidum, quæ Atlantis filiæ fuerunt, ramis decerpſit, & ad Euryſtheum detulit, vt his frueretur.

MYTHOLOGIA.

AN non Draconis inſtar auari peruigil eſt animus, qui dies, atq; noctes ſola opum cupiditate inflammatus, angitur, & æſtuat? An non hoc extincto animi morbo, Heſperidum aureis malis fruitur, quiquis indulgentis fortunæ beneficijs conſiſtente intra ſuos fines quisquis

 vtitur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

vtitur moderatione & liberalitate? An verò Dracones hi ſunt, qui tum ad Reipublicæ labem, tum ad priuatorum detrimentum, monopolia inſtituunt? quibus vtinam Herculea claua reges & principes aurea monopoliorum mala, cum tanta publica, priuataq́ꝫ calamitate plerumq́ꝫematureſcentia, è faucibus eriperent.

NONVM.

ATlantem feſſum Syderib. ferendis, laborum parte leuauit, cum humeros aſtrorum ponderi ſubmiſiſſet.

MYTHOLOGIA.

CVm Atlante verò an ſyderum pondus ſuſtinent ij, qui omni cogitationum, actionumq́ꝫ ſuarum vi, ad cœleſtia tantum contendunt? An potius ij, qui regibus, alijsq́ꝫ Magiſtratibus conſilia recta & ferendis Imperij oneribus idonea ſubminiſtrant?

DECIMVM.

GErionem tricipitem ſiue triformem fulguris filium in Gadib. ſuperauit, eiuſq́ꝫ armenta in Latium tranſtulit.

MYTHOLOGIA.

QVi paraſiticis artibus ſe dedunt, triformes efficiuntur, Nam ſimul adulatoris, falſi amici & decoctoris perſonam induunt. Hos deuincit & Armentis ſpoliat, quisquis eos à menſa & conuictu ſuo, atq́ꝫ ab omni adeò conſuetudine & familiaritate, penitus facit alienos.

VNDECIMVM.

Cacum

CAcum Vulcani filium in vaſta ſpelunca degentem & Latium infeſtantem latrocinijs & incendijs, cum mugitu boum interuerſi pecoris receptaculum deprehendiſſet, in ſpeluncæ veſtibulo claua interemit.

MYTHOLOGIA.

FVres, ſicarij, latrones, incendiarij & ſimilia humani generis ſtercora, incauernis degunt bonorum fugientes conſpectum & ſocietatem: In horum ſpeluncas atq; latibula quocunq; modo inquirere magiſtratus debent, vt infamibus ſupplicijs plectant compræhenſos.

DVODECIMVM.

CEntauros Ixionis & Nubis filios ſemihomines & ſemiequos. Hippodamen Pirithoo nuptiarum die eripere volentes, bello ſuperauit.

MYTHOLOGIA.

FIt non raro, vt qui inter equeſtres homines indulgentius aut negligentius educati ſunt, Centaurorum animos induant, minusq; cæteris hominibus ſe delinquere exiſtiment, ſi rapinis rem augeant familiarem, aut alienas temerent nuptias. Hi continendi ſunt, vt ab illicita animum reuocent cupiditate.

DECIMVMTERTIVM.

ALceſten Admeti Theſſaliæ regis vxorem, quæ pro mariti ſalute vitam ſponte depoſuerat, ab inferis ad preces Admeti reduxit, cum Cerberum claua ſuſtuliſſet.

Mytho-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

MYTHOLOGIA.

NIhil in coniugio dulcius perpetua amicitia, & ad omnia honeſta conſentiente voluntate, vbi, quod alteri graue eſt, alter in ſe præoptat deriuari. Proinde tales procliuius ex aduerſis eripit ille, à cuius omnia dependent voluntate.

DECIMVMQVARTVM.

HEſionem Laomedontis Troianorum regis filiam beluæ marinæ expoſitam, & ad ſcopulos religatam, occiſo ceto liberauit.

MYTHOLOGIA.

HEſionem ſpectas? Virgo eſt, nuda eſt, vincta eſt, beluæ obiecta & crudeliſsimæ morti propinqua eſt: Ec quid illa calamitoſius? in eius perſona pupillos, viduas, orphanos, omnesq́ adeò oppreſſos, & tuæ opis egentes, mente conſidera, Hos vt tuearis atq́ ſubleues, id eò magis tibi incumbit, quo plus & tu potentia, opibus, authoritate, gratia, conſilioq́ vales, & illi periculo, atq́ ærumnis ſunt viciniores.

DECIMVMQVINTVM

VEſte indutus, quam ipſi Deiamira conciliandi amoris ergò, accepta de Iole fama, per errorem miſerat, quum peſtifero Neſsi Centauri ſanguine imbuta eſſet, veneno totum corpus inuadente, grauiſsimorum cruciatuum dolore atq́ impatientia, pene in rabiem actus, ſemet in ſtructam pyram in Oeta monte coniecit, ſicq́ expirauit, ætatis ſuæ anno 52.

Mytho-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

QVam luctuoſus exitus viri fortiſsimi? Sic fit, vt qui vagis fœminarum congreſsibus per omnem vitam ludunt, aut ab ijs, quibus excellunt, artibus, deſerantur, aut eorum fructu, nec diu nec verè gaudeant, quæ fortiter & præclare agendo optimè adminiſtrauerunt.

Quod aduerſus & picturas attinet, reliquorum huius tabulati conclauium, non adeo multæ viſuntur, Graphica tamen oppugnatæ à Turca vrbis in Milite Rhodiorum militum, Inſula, mirum quam tremefaciat intuentes. Deinde verſiculi quoque ſequentes ibidem leguntur.

EVRIPIDES.

Iniuria nos afficere nunc hi adueniunt
Ne metue, bile ferueant licet atra,
Mortalium nec cæterorum facta improba,
Tacita ſiquidem, tardante quoq; pede
Fortuna corripiet malos in tempore.

LEO IMPERATOR.

PIum admodum religioſumque eſt, communibus in negotijs priuatarum inimicitiarum recordationem deponere, neque propter proprium commodum, aut priuatam offenſionem, communem rem impedire, Sed in Repub: procuranda, omnia eiuſmodi abijcienda ſunt, tum quod ad perſonas tum quod ad res attinet, & ſolum in id quod Reipub: vtile eſt intuendũ, atque id agendum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

ITEM MVSCÆ EPITAPHIVM SVBSCRIPTVM VRNÆ EIVS CALI-*ci, in quo ſubmerſa fluitat.*

GVſtatrix iacet hic lautorum Muſca ciborum,
Et conuiua frequens Cæſaris in tabula.
Non volucris roſtro, ſtimulis nec Araneæ aduncis,
Cretica ſed guſtans pocula, pota cadit.
Nil opus eſt luctu: quis enim tam nobile fatum
Lugeat? eſt auro condita, merſa mero.

HActenus arcem & præcipua, quæ in ea ſpectantur, quod potui delineaui. Tertiam enim contignationem, frumentarium tabulatum, atq; item quæ ad has ædes ſunt, magnum granarium & equile tempori minimè ſecuro inſeruiens, indicanda tantùm duxi. Itaq; rectâ ex alto in portum inueherem, terrisq; defeſſam proram aduerterem, niſi ædificia & hortos prædij addere animus geſtiret quaſi corollarium, quod dum lego, paululum mihi des etiam atq; etiam beneuole lector, rogo. Prædij ædificia ad orientem arcis collocantur, & in duas partes, ruſticam & fructuariam, etſi interdum concurrunt, diuiduntur: quæ omnia, vnà cum horto conſepta ſunt querneis arboribus runcina diſſectis, ſic editis, ne quiſquam alterius humeris ſubleuatus, eas tranſiliat.

Agger viæ editior, ſilicibus ab arce vſq; ad viam publicam eſt conſtratus. Equile quinquaginta plus minusue equorum capax eſt, ne quid ſtabulariorum cubi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

cula & ephippiorum, phalerarumq; conclauia comme-
morem. In eius prima contignatione, frumentum, ſe-
cunda, paleæ reponuntur. In foribus hoc ſcriptum vi-
ſitur: Oculus domini paſcit equum. In bouilis vtroq;
latere vltra centum vaccæ, præter tauros & iuuencos
ſtabulantur. In fronte eius eſt villici habitatio, & bu-
bulcorum cellæ, vbi vulgare hoc: Veſtigia Domini pin-
guefaciunt agrum. In area excutiuntur è ſpicis grana, &
acus euannatur. Haud procul à bouile ſunt haræ, oui-
lia, χηνοβοσκεῖον, & columbaria tria: eorum duo binis pa-
lis, ferreis laminis indutis, ne quis feli, alijsue beſtijs adi-
tus pateat, ſuſpenduntur, & plurima loculamenta reci-
piunt.

Fructuariam partem occupant fœnilia, & qua-
tuor horrea penſilia, quæ montes Holſati à ſimilitudine
appellant. Ordinantur autem ſic: Sex trabes in hexago-
non diſpoſitæ, & perpendiculariter ſurrectæ, in terram
adiguntur, quibus faſtigiatum culmen imponitur, cuius
tignis ferreæ fibulæ clauis affiguntur, quæ amplexæ
trabes, faciunt vt culmen attolli, aut demitti, vt horreum
vacuum aut repletum fuerit poſſit, vecte in bigarum te-
mone poſito. Porrigitur autem temo per axem ad
tres pedes, in qua parte vectis ille ſurrectus collocatur:
Longiorem vero, quia iungi ſolent equi, incumbenti-
um pondus ad terram deprimit, ſurgente ab altera parte
vecti, & culmen attollente, vti fit in librarum lance pro-
pendente. Bigæ etiam rurſum prorſum actæ magnoꝰ
ſunt vſui, vt altius vel ſubſidat vel emergat culmen.

Terebratæ autem ſunt per interualla trabes, vt tra-
iecto per fibulam & trabes ferro, culmen pendeat im-

 motum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

motum. Longum eſſet & non neceſſarium dicere cortes & ædificia, quæ pilentis inauratis, arceris, plauſtris, retibus, plagis & cæteris, quibus cœlum pluuium eſt inimicum, ſunt facta. Hortum amœniſsimum ingrediamur, qui non ſolum ſuauitate odorum, qui efflantur è floribus, ſed guſtatu fructuum, aſpectu pergularum, vitium, topiarij, herbarum rararum, arborumq́ in quincunces poſitarum, ludentium piſcium, cygnorum, cantuq́ auium neminem non allicit & tenet. Bene igitur dicere memini, nobiliſsimum genere, eruditione, & virtute virum Heinricum Rantzouium, ſibi vel marmoreas domos ſine hortis latomias videri, nec illuſa auro lacquearia ægrum ſuum animum tantum recreare, quantum in horto amaraci vnicum puluinum. Proinde in quinq; præcipuè diſcernitur partes, pomarium, topiarium, pergulas, aluearium & olitorium. Verum malorum, pyrorum, cotoneorumq́, perſicorum, meſpilorũ, prunorumq́ genera nil attinet recenſere. Oleam tamen, caſtaneas, iuglandes, corylos, moros, ficus, thymolæam, iuniperos, ſabinam, buxos tonſiles, Laurus, Cymbricum frigus ferre addiſcentes, Item, Ilicem aquifoliam non aculeato ſed læui folio, & in iuſtæ arboris magnitudinem creſcentem, non reticuerim. Quod ſi eodem modo omnium fruticum & herbarum huius horti contexerem catalogum, inexputabilis & tædioſus emergeret numerus.

Rariores tamen, quæ mihi in mentem veniunt, nequeo, quin recitem, elementorum ſecutus ordinem. Abrotanum mas & fœmina, quam hic chamæcypariſſum vocant, Aquilina, Angelic acoſti vires ſupplens, Aron,

Biſtorta,

Biſtorta, quæ limonium eſt, vt quidam volunt, Bellidis variæ ſpecies, Bugloſſa, Chalta, Calendulam vocant, Caryophylli flores, Carduus Mariæ, & qui benedictus nuncupatur, Crocus verus, Colutea, à ſolo Theophraſto deſcripta, quam hîc perperam Senam Arabum faciunt, Cucumeres, Cucurbitæ, Chamæmelon odoratu nobiles, Glycyrrhiza, Helenium, Hemionitis, Helleborus, Intybum, Iris, Lilia, Lybiſticum, Lichnis coronaria, Leucoia, Menthæ Corymbiferæ, Melanthion, Pimpinellæ genus acetarijs expetitum, Sanguiſorbam hic dicunt, Pœonia fœmina, Phyllis, Pulegium, Roſarum multæ ſpecies, Roſmarinus, Sampſuchus, Scholymus eſculentus, Pſeudonardi duæ ſpecies ſylueſtres, Staphilini tres, Satureia, Thymus, Violæ. Omitto Apium, rutam, hyſopum, lactucas ſeſsiles, maluam, raphanum, napos & olerum genera plurima.

Herbarum, quas recenſuimus, multæ in mille formas deſcriptæ, modò D. Iohannis & Heinrici Rantzouiorum, eorumq́; coniugum nomina dicunt, modò in animalium, modò in eorum Labyrinthorum, qui acu pingi conſueuêre, formas effigiantur, multæ in puluinos ordinatim diſponuntur. Vua autem criſpa & Ribes vulgo appellata (quarum hanc læuem, illam aſperum Ceanothon veterum Geſnerus interpræatur) areolas in ſæpis modum cingunt eleganter: Lætiſsimis vitibus pergulæ coloratæ opacantur topiato opere vtrinq; & veluti in teſtudinatam porticum iugantur, vbi non ſecus ac in nemore vmbroſo ſedeas, obambules, cœnites, & proiectilibus æreis pilulis ſeu orbiculis in menſa oblongiori ludas, & colluſoris orbiculos metam præoccupantes.

tes vel menſa detrudas, vel præeas quin etiam Solſtitium atq; ardorem Syrij, imbremq; capiti defendas. Præterea ſuper pergulas ædicula turrita, ſcandalis tecta ſurgit, per feneſtras in Diœtam capreoli ſerpunt, pampiniq; eam inumbrant. Subter hanc Vertumnus Amaltheæ cornu ferens, cum verſibus in lapide inciſis conſpicitur.

HEINRICVS RANTZOVIVS.

POmiferum quicunq; venis nouus hoſpes in hortum,
Ne mea miratus quæ ſit imago, roga.
Eſt mihi Vertumno nomen, quia vertor in omnes,
Quas animus formas geſtit habere meus.
Nunc habitu meſſor, nunc ſum robuſtus arator,
Nunc manibus iures gramina ſecta meis.
Nunc frondes poterunt credi, vitisue putata,
Mollia nunc ramis poma reuulſa ſuis.
Quæ lubet, hanc ſumo faciem, res nulla repugnat,
Quælibet in vultus apta figura meos.
Hinc eſt primitias anni, quod grata vetuſtas,
Inq; meas aras lactea dona dabat.
Seu patulis ſurgens ramis produceret arbor,
Seu varijs cingens floribus herba caput.
Nunc adeo, toto quæcunq; leguntur in horto
In manibus ſpectas munera prima meis
Poma, nuces, vuas, pyra, pruna, Cydonia, mora,
Quæq; nimis longum cuncta referre foret.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Si lubet è multis aliquid, quodcunque lubebit,
Accipe, larga manus nil tibi noſtra negat.
Hoc ſaltem oro vnum, pleno ſi ventre recedes,
Dicas, Vertumni munere vado ſatur.

NOn procul apiario ſphæriſterium, arboribus & vitibus pulcerrime virentibus opacum ſpectatur. Ad ipſum vero lapis eſt erectus, phalæcijs eiuſmodi in eo ſcriptis.

HEINRICVS RAN-TZOVIVS.

QVam ſpectas apibus domus dicata eſt,
Ex magna ratione. Nam propinqua
Quondam examen apum reſedit arce,
Huc latos procul aduolans per agros,
Cum vix vndique iam parata ſtaret,
Quod fauſtum ratus omen eſſe, paruam
Hanc illis Dominus domum locauit,
Et ne deijciant, iubet, nepotes
Neu quiſquam moueat loco, precatur.

EXamen autem illud, ex quo cæteræ apes iam quadraginta annos, minus duobus, omnino ſunt propagatæ, domi arcis in candelabro æreo, è lacunari catenis demiſſo reſedit, cunctis nouitate rei ſuſpenſis omnibus his ἡδυοικὸς (ſic enim appellare libet) elegantia ſua &

ſitu

ſitu non eſt inferior. Quippe qui piſcinam ponte iunctam, hortos, ſyluas, & arua deſpicit, & ſine aëris nocumento Solem exorientem, meridianum, occidentemq́ admittit, aut cum voles excludit. Nec ſatis eſt cœlo hunc liberiore frui, ni & pinacothecæ, quæ in arce eſt, dubiam faciat palmam.

Oſtentat enim cum ſtupore omnium præſtantiſsimi & incomparabilis herois Iohannis Rantzouij et coniugis Annæ Icones, ab artificioſo lithoglypho ex alabaſtrite, iuſſu heri mei elaboratas: ex candido verò ſaxo & ex parte deaurato ſeptem planetas, Nympham pharetratam & ſtando dormientem, Priapum verecundum, atq́ equum inſtratum, puparum enim & ſigillorum mirifico deſiderio herus tenetur. Iconi Iohannis Rantzouij, & poſtremis tribus, ſequentia epigrammata ſubſcribuntur.

SVB TOGATI IOHANNIS RANTZOVII ICONE EX ALA-*baſtrite H. R.*

H oc Ego Non, Ratio Illius Cum Vera Subitu R
E ſſe decus magnum ſtatuo, tractata per arm A
N on etiam pacis ſtudio ſibi quærere nome N
R ecte agitur ſumtis, cum pax componitur armi S
I d decus eſt verum. Sic tu pater optime bell A
C um gereres regum, hoc peragebas omnia fruct V
V t ſtabiliretur pax & concordia regn I
S ic & ego contendo, meo pax vt bona ſuaſ V
Regnet Agris Noſtris, Seq́ Addat Vt Inclita VirtuS

Nym-

NYMPHA VENATRIX HORTI ET MEDICINÆ CVSTOS H. R.

HVius Nympha loci, parui cuſtodia ſtagni,
Dormio dum ſtando foſſa reclino caput.
Parce meum, quicunq; ades hîc abrumpere ſomnum:
Seu tibi ſtare lubet, ſiue ſedere, tace.
Me meus Heinricus Dominus cognomine Rantzou,
Excubias horto iuſsit habere ſuo.
Si ſtrepitum facis, & ſomnum mihi rumpis, in horto
Clamabo furem te poſuiſſe pedem.

PRIAPVS.

VT reor, indignum nemo ſcelus eſſe putabit,
Quod volui pulcræ virginis eſſe comes.
At mihi ne iunctam thalamo, quis credito: non eſt,
Non adeo ſordet libera vita mihi.
Stulta meum rapit officium, ſeq; ingerit vltrò,
Inq; meo cuſtos vult vigil eſſe loco.
Stultus ego contra ſeruo vigilantior illam,
Et pariter mentem paſco oculosq; meos.
Victa iacet ſomno, tu ſis quicunq; caueto
Rumpere, ſoli hoc eſt fas licitumq; mihi,
Si non obſequeris, fuſtem falcemq; recuruam
Non fruſtra ſumtos experiêre mihi.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

EQVVS SYMBOLON HEINRICI RANTZOVII.

Fidus ego Domino, Domini feror acer in hoſtes,
Dumq́; libens alijs ſeruio, ſic pereo.

FORTVNA EST VIRTVTE & induſtria conſeruanda.

SYmbolon Erici Volckmari de Berlepſen, Conſiliarij Electoris Saxoniæ, quod herus etiam hoc loco propter eius venuſtatem & mutuam illorum amicitiam extare voluit.

Virtutis Vincenda Voluptas Viribus.

Non alijs, ſed virtutum vincenda voluptas,
Viribus, eximiæ ſi tibi laudis honos.

PRædij ædificia, quæ dixi tabellis querneis ſæpiri, ea hactenus: nunc agros & pagi formam inuolo. Verum quemadmodum animo concepi, ſic verbis, vt exprimam, vereor. Imaginare oblongam quadraginta ſtadijs aream Smaragdinã, transuerſim foſsis intercïſſam, per medium qua via regia eſt, continuis ſalicibus veſtitã, intermiſsis villarum tectis ornatam, vtrinq; verò aggeribus & aquis incluſam. Etenim pagi Bredenbergæ ſeptentrionale latus cingit in longum Stora fluuius nauigabilis, qui:

Δὶς μὲν γὰρ τ᾽ ἀνίησιν ἐπ᾽ ἤματι, δὶς δ᾽ ἀναροιβδοῖ,

hoc eſt: his dierum noctiumq́; ſingularium interuallo vi

Albis in Oceanum ſe exonerantis, tumeſcit, & in ſe ipſe reſidit, nec vltra trecentos & quinquaginta paſſus diſtat ab arce. Itaq; Oceani diuitias nauigijs commodiſsime miniſtrat, & ruris copias quoquo verſum exportat. Hic fluuius celebris quoq; eſt ob munitionem à Carolo Magno, (vt Francorum hiſtoriæ teſtantur) in eius ripa ad retinendum vicinos populos ſubactos in officio exſtructam. Ad oram verò auſtralem incumbunt ei paludes decliues, ſcaturigines & aquas, pluuijs collectas euomentes.

Egregiè dicat quis, munitus eſt natura hic pagus, ſed quem depreſſo ſolo, totum pœnè innatare aquis, paludique quam terræ frugiferæ ſimiliorem eſſe neceſſe apparet, & in quo ornando à Iohanne Rantzouio longè celeberrimo & prudentiſsimo habito, tantum operæ ſumi non debuiſſe videatur. Id medius fidius (ignoſcite faſſo) ipſe cum viris in magno pretio eo tempore habitis affirmaſſem, ſi tum natus, & præſens intuitus loca, & interrogatus fuiſſem, operæ pretium ne eſſet hic munitionem condere, & pagum illum ſtagnantem Lernam ductis foſsis in melius prouehere. Etenim pagus ante annos 38. ſpeciem ſtagni ferè perpetui æſtate præbuerat, hyeme ſpeculi & præter piſces & fœnum raró quicquam incolis ſuppeditarat.

Illi Crœſo ditiores colebant, qui tantum pecoris alebant, quod frugibus annuis commutarent. Reliqui fœnum, annuum terræ cenſum, Itzehoam, quæ Bredenberga diſtat duo millia paſſuum ſæpe deportabant, & drachmis aliquot venditum, non ita mulis compotatiunculis inſumebant, interdum & inſtantis anni ſpem dubi-

reſidet.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

am decoquebant. Quod ni ad hamos & retia ad extremam anchoram fugiebant, mendicando ſtipem corrogare cogebantur. Pedes ob aquarum copias rarò ædem ſacram viſus eſt ingredi, æſtiuo tempore niſi vadaſſet. Proinde eo recuſato, aut equo, aut lintre veheretur oportebat, qui ſacra facere in animo haberet.

His tamen incommodis tantis paterfamilias ſapientiſsimus, & dux feliciſsimus Iohannes Rantzouius nihil terreri, ſed totus in amorem patriæ effundi, vela animi ſui pandere, ad auxilium terræ inerti omnem animi aciem intendere. Itaqꝫ territorium Bredenberganum conſentiente ob egregiè nauatam in bellis operam primo Friderico Daniæ rege, à Borsholmenſium monachorum collegio emit, & in adiacentia rem bello partam collocauit, aggeremqꝫ quaſi obicem Storæ validiorem obiecit, foſſas ſeptenis pedibus latas, quinis altas per quoduis iugerum excitari iuſsit.

Hæ ſtagnantes aquas ad Storæ alueum deducunt, poſitis ſuper aggerem cauatis arboribus & earum valuis ſic libratis, vt tumeſcente & impellente æſtu claudantur, eo reſidente pateſcant, & collectas ex agris aquas expuant. Ne vero ex paludibus meridianis recentes aquæ ſubinde ſcaturirent, & ibi duxere aggerem. Hac admiranda & diuina induſtria vir ſagaciſsimus, qui ad arma tantummodo natus videbatur, omnium opinionem pręclarè vicit. Nunc enim Bredenberganum ſolum frumenti & leguminis nullum genus recuſat, triticum, olyram, triangulare illud in modum fageæ glandis frumentum, farina triticeæ ſimile, folijs hederæ, rubicun-
dis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

dis & bipedalibus geniculis, quod, quia latinum nomen vetus adhuc ſub iudice pendet, ad imitationem Germanorum Fagotriticum dixeris: auenam, item milium, fabas, piſa, & alia huiuſmodi. Atq; vt ſolidum & perpetuum præſtaret hoc beneficium χωμεπισκόπων collegium inſtituit, quos ne quid vitij facerent aggeres & foſſæ, circumſpicere, & deſides noxæ dedere imperauit.

In ore omnium eſt Hercules, nec ſeculis ſex & viginti aboleri potuit, quod Lernæam hydram quinquaginta capitum debellarit, hoc eſt, paludem auram peſtilentem eructantem ingeſta terra ſolo æquarit, quam reris laudem ſibi comparabit ſuorum ſubditorum pater Rantzouius? Et nati natorum, & qui naſcentur ab illis in aſtra ferent. In cuius laudem reges & principes conſpirant, quem viuentem ſubditi in oculis ferebant, cuius defuncti ſacroſanctam memoriam habent, cuius cum beneuolentia et honore mentionem faciunt exteri, cuius pietatis & beneficentiæ & exiſtimationis buccinatores ſunt ſacri miniſtri. Neq; id immerito, aut enim re aut conſilio iuuabat omnes: Cuius locupletiſsimus teſtis, vt cætera taceam, Munſterdorpia eſt conſtituta, in qua venerandi huius regionis D. paſtores conuentus agunt, de doctrina, & coniugiorum quibuſdam intricatis negotijs, qui diu iam fieri deſijſſent, niſi hic regem deprecatus fuiſſet, ne reditus ſacros in profanum bellum conuerteret.

Quid quod ædem ſacram, & turrim Bredenbergæ ſuis ſumtibus ædificauit, & reſtaurauit, quam rude iam donatus à rege, frequens adijt, illud ſæpe recitans: Vnũ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

rogaui à Domino, vt inhabitem in domo eius cunctis diebus vitæ meæ. Ad eius exemplum nullus non ſubditorum ſe componebat. Memini tamen, cum ad ædem properaret curru deſilire eum, & cuiuſdam caſam irruere, quem ſacra negligere præ ſomno ſolitum, deprehenſum in lecto, malè haſta multauit, & impietatem dedocuit. In hac æde Iacobus Qualius eques peſte occumbens, eſt ſepultus. Ei Heinricus Rantzouius monumentum fecit ſaxeum, cum eiuſmodi inſcriptione:

QValius ante diem crudeli vulnere raptus
Mortua in hoc tumulo membra Iacobus habet.
Cumq́ noua poſtquam ſex tantum coniuge menſes
Proh dolor, vnanimis vixerat, occubuit.
At memor Heinricus fidei, quam præſtitit olim,
Hoc Rantzou ſtatuit triſte doloris opus,
Vt ſit perpetui lacrymabile pignus amoris,
Et ſimul vt capiat præmia rara fides.

LApis etiam parieti inſertus à D. Heinrico Rantzouio aureis literis hæc oſtentat: Huius templi reparatori, turris nec non arcis vicinæ Bredenbergæ fundatori, Daniæ quondam liberatori & Dithmarſiæ domitori Ioanni Rantzouio equiti aurato, filius Heinricus gratitudinis ergò poſuit.

REſtarent adhuc plurima, quæ appellatione prædij, in quo deſcribendo verſamur, comprehenduntur, vt mola aquaria, ἀνεμόμυλον quod decuſſatim craticeis &

lino

lino intectis alis à leni vento circumagitur, piſcationes, venationes & alia. Verum ſi his longius immorarer, in immenſum creſceret liber, nauſeamq; tibi, lector moverem, quam metuo vt ſæpius concitarim, dum omnia ſine delectu & ſplendore, quod nihil non accumulanti euenire oportuit, eructo, & impetum continuæ orationis, verſibus inſertis retardo. Sed quia omnes angulos arcis & prædij tecum circumire vna opera propoſui, non narratio, quæ deſcribit, ſed arx, quæ deſcribitur, longa videri debet. Etſi verò me non fugit, quam difficiles Momos ſim habiturus, quos ſatietas rerum noſtratium cepit, ſtupore autem externarum ſic ducuntur, vt eas, quæ ante pedes ſint, non animaduertant, imò has ne quidem faciant flocci: tamen candidum lectorem, non dubito, de hac qualicunq; lucubratiuncula clementer iudicaturum, idq; vt faciat etiam atq; etiam rogo.

Nam quanquam non inficias iuerim, plurima eſſe, apud exteras nationes, digna de quibus habeatur ſermo: tamen ijs operam ſolummodo impendere, eorum meditatione ceu viſa Gorgone perpetuo obrigeſcere, de noſtratibus profundum agere ſilentium, eaq; debitis encomijs defraudare, id verò (dicam quod ſentio) viri ſorte ſua non contenti, iniqui & ingrati Deo & hominibus, vel ſi opus ſit pluribus contenderim. Sunt enim & apud nos viri aliaq; opera, quæ pleriſq; exterorum præripiant palmam, aut dubiam relinquant. Vide enim mihi (ne meum negotium ſemper non agam) quàm delectabilis, quàm vtilis patriæ & Domino ſit munitio Bredenbergenſis, quibus duobus ædificandi rationem Socrates apud Xenophontem metitur: vide etiam mihi car-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

hi carmina, dignaue ea omnia, quæ inuoluerentur ſilentio? Vt habeantur, meo narrantis vitio accidere poteſt.

Nam quid ego illud Cymbricæ gentis columen & decus, vindicem libertatis Danicæ, heroa Iohannem Rantzouium, virtutum bellicarum & togatarum tanquam ſpeculam ſublimem poſitum, ad quam laudis vtriusq; cupidi dirigant curſum, quid, inquam, ego illum commemorem? De illo orbis mundi loquitur nunc, & loquetur ſemper, vt hydram Bredenbergenſem exiccarit, vt trium ex ordine regum Danicorum, Ducumq; Holſaticorum à legationibus, â conſilijs, à bellis perpetuò fuerit, & operam inenarrabilem nauarit. Ante marmor gypſo illuminauero, ante bellicum toto audiente exercitu ſtipula cecinero, quàm tuas, lector, aures militaribus & togatis laudibus hoc viro & Rantzouidum familia dignis, impleuero. Ea enim, vt paululum digrediamur, in hac Cymbrica parte longè ante abauorum memoriam, perpetua & quaſi per manus tradita laudum & honorum lampade fulſit præ cæteris.

Verum cum fortiter facere, quàm fari maluerint, nec tam ſtylo luculento, quàm gladio curruſcante pugnare in delitijs habuerint, nimis ſerò ad literas Martium animum poſt tempora Caroli Magni, qui primus ſtudia artium, linguarum & religionis in his oris excitauit, appulêre. Qua re factum, vt veſtigia huius familiæ, rerumq; in his oris geſtarum, rari annales extent, & difficulter acta temporum eruantur, niſi in ſubſidium monumenta poſita defunctis, & publici codicilli vocentur, cuiuſmodi mira eſt penuria. Credidere enim nefas antiqui

antiqui Holſati verbis ſuis, quàm pellibus atramento illitis, appenſa ceræ maſſa, fidem minorem haberi. Aſſeruantur tamen à Ploënenſibus literæ datæ, anno poſt Chriſti redemtoris natalem milleſimo, ducenteſimo, trigeſimo tertio, quibus iure ciuitatis, quod Ius Lubecenſe hîc appellant, donantur, mentione facta duorum Rantzouiorum, qui actioni interfuiſſe ſcribuntur. Hi iam tum apud Adolphum quartum comitem Cymbricæ oræ, qui poſtea cucullum relicta gubernationis mole, induit, ſummos magiſtratus & nomen illuſtre gerebant.

Ex illo me hercle tempore, factis & ſplendore familiæ, honores, & magiſtratus aſſecuti ſunt maximos, & in pretio ab omnibus habiti, ita vt inde facile colligi poſsit, tunc temporis etiam nomen Rantzouiorum magnum & amplum fuiſſe. Namq; anno, qui fuit à ſalutifero partu milleſimus, trecenteſimus & trigeſimus quartus, Kiloniæ ſepultus honorificè eſt Bruno Rantzouius, Vuoldemari ducis Iutlandiæ conſiliarius ſummus: Sicuti & eodem loco, à ſuis humatus conſpicitur, anno reparationis per virgineum partum milleſimo, trecenteſimo, & nonageſimo, Vuoldemarius Rantzouius, qui Nicolao comiti Holſatico à conſilijs intimis fuit. Hæc teſtantur monumenta benè meritis à gratis poſteris erecta, quorum etiam non pauca in primario templo Itzehoënſi adhuc conſpiciuntur.

Quod autem eorum res geſtæ maxima ex parte interciderunt, temporum iſtorum iniquitati aſſcribendum eſt, quemadmodum & illud, quod plurimi Rantzouio-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

tzouiorum ſunt defuncti, in quorum memoriam nulla ſunt conſtituta monumenta, ſola poſterorum culpa accidiſſe videtur. Silentio tamen præterire nequeo, hanc familiam Hamburgi canonicatum, Kilonij, Segebergæ, Itzehoæ, & paſsim in vicinis Eccleſijs aliquot, beneficia Eccleſiaſtica ad diuinos cultus celebrandos, ante multa ſecula inſtituiſſe & fundaſſe. Nam extant adhuc literæ in Cœnobio monialium Pretvenſium, quæ teſtantur, quempiam ex ea Rantzouiorum ſtirpe progenitum, eodem Cœnobio vnà cum cæteris donis, militare munus, nempe viginti octo equos obtuliſſe, ac in memoriam progenitorum & poſterorum ſuorum conſecraſſe. Quemadmodum & Metta Rantzouia, monaſterio Itzehoenſi quinque millia marcarum dono dedit.

Rantzouios etiam non minus gratia apud Holſatos, quam authoritate atque opibus valuiſſe, id vel inde colligi poteſt, quod Dithmarſis, anno 1404. iniquitate loci circumuenti & cæſi, vt Rantzouium & Peggeuiſcum captos redimerent, oportunam munitionem Delbruggen, quæ prælustris viris, vt occuparetur, conſtiterat, & præſidio valido tenebatur, hoſtibus Dithmarſis conſentientibus principibus, & totius nobilitatis flore, reddiderunt. Nam quod quatuor & viginti Rantzouij anno 1469. ſubſcripſerint ei fœderi, quod à primoribus totius ferè Holſaticæ nobilitatis, in omnes tam ciuitates, quàm proximos duces, qui ſententijs, ab ijs latis minimè acquieſcere, ſed apud alios competentes iudices eos accuſare vellent, ictum eſt, & præcipuè (quanquam tectè) Chriſtiernum, I. Daniæ

niæ regem, Fratre eius Gerhardo comite vt vocant Oldenburgenſi, nimis acerbe præter æquum & bonum, Holſaticam rem adminiſtrante initum, id inquam notius eſt, quam vt commemoratione indigeat. Quanquam magnam partem huius familiæ, amore principis, & vitandi diſcriminis rebellioniſq; notæ cauſa, ea non probaſſe crediderim: ~~quanquam non inficiarim~~, hunc Nobilitatis conſenſum, quem rex coniurationis nota aſpergebat, ab illis defenſionis boniq; publici prætextu excuſatum fuiſſe. Sed hæc controuerſia non multò poſt ſine ſtrepitu, veluti intra domeſticos parietes fuit inter regem & Nobiles tranſactione ſublata.

Anno deinde 1500. Cum Iohannes Danorum Rex, & Holſatiæ princeps ſe Cæſaris Auguſti Diplomate, patri Chriſtierno à Friderico III. Rom: Imper: liberali donatione conceſſo, quo Holſatiæ principibus Dithmarſia iure clientelari attribuebatur ſatis munitum crederet, capiendęq; poſſeſsionis ergò armatus in Dithmarſiam progrederetur, Rantzouij deeſſe ſuo principi noluerunt: quo non ſatis auſpicato pugnante, quatuor ex primoribus eius familiæ fortiter dimicantes ceciderunt.

Hic nequeo, quin etiam recitem Rantzouios octo ſimul & eodem tempore ſenatoriam dignitatem apud Chriſtianum III. Daniæ regem & Holſatiæ duces obtinuiſſe, & nunc iam arces, pagos, & prædia fertiliſsima & ampliſsima vltra quadraginta poſsidere, & inter eos pleroſq; longe cenſum Senatorum Romanorum tri-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

millium aureorum praesentis pecuniae.

ginta millia Aureorum prompta pecunia ſuperare, non nullis præſertim ad centena millia vſque Dalerorum, vt vulgo dicunt, ſignata moneta progreſsis. Qui arma nunc ferunt ſexaginta inueniuntur: Inter quos DANIEL RANTZOVIVS primarius dux belli, quod, Rex Danorum cum Suecis gerit: Et Mauricius & Paulus Rantzouij in expugnatione Gothana vnius Turmæ ductores fuerint. Plurimi autem horum apud regem Daniæ, ducesq́ Holſatiæ conſiliariorum iam nunc munere funguntur. Impuberum maſculorum tanta eſt copia, vt paucis annis numerum Fabiorum Romanorum ſuperare aut adæquare poſſint. Quare cum hæc familia ante Caroli Magni tempora fuerit, & adhuc nihil aliud ſit, quam bellicoſorum militum & Magnanimorum ducum quaſi perpetuū ſeminarium & prædictas poſſeſsiones ſine magna virtute non acquieſcerit, & tam diuturno tempore fuerit tutata, non nullis ad principatus Eccleſiaſticos & Epiſcopales honores euectis, vt fuit noſtro tempore, Balthazarus Rantzouius de Nienhaus Lubicenſis Antiſtes. Spero nullum fore tam iniuſtum rerum æſtimatorem, qui hac celebri Rantzouica arce deſcripta, aliquam mentionem fieri vetuſtatis & ſplendoris huius gentis ægrē ferat.

Quanquam ego ſane parum de rebus geſtis & dignitate Rantzouiorum, in tam anguſto temporis ſpacio, quo apud eos ſum commoratus, explorare potuerim. Nam quod ad me attinet, ingratitudinis eluendæ maculæ gratia hanc opellam ſumſi. Cacoethes

thes

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

thes ſcribendi & in bibliopolijs proſtandi, non tam animum mihi prurijt, ita vt etiam nunc maximè exoptem, quo exoriatur aliquis, qui me longè à tergo relinquat, prorſusq; obſcuret. Interea ego telam debitam, quod facere potui, licijs ſubactis pertexui.

Si quid erit, vt erit, tuberoſum, inæquale, minus elegans, te, candide lector, rogatum velim, vt quantum vituperij macies ſtyli promeretur, tantundem veniæ ingratitudinis eluendæ cauſam à te impetrare, non grauatim patiare.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

BREVIS NARRA-
TIO VNA CVM EPISTOLIS & Epitaphijs nonnullis, de vita, præcipuis rebus geſtis & obitu, nobilis ac ſtrenui viri DANIELIS RANTZOVII copiarum ſereniſsimi Regis Danorum Friderici II. in Suecos primarij ductoris.

N*Obilis ac ſtrenuus vir* DANIEL RANTZOVIVS, ex equeſtri & veteri RANTZOVIORVM familia in Cymbria ſiue Holſatia, patre Godſcalco, Regum Daniæ quondam conſiliario, ac domino caſtrorum Nienhoues & VVammendorp natus, ſcientia rei militaris, virtute, authoritate, & fælicitate præſtans fuit bellator. Hic cum in teneris annis á patre manſuetioribus literarum ſtudijs addictus eſſet, ſumma cum felicitate ijs incubuit, & præter Germanicam, quæ ipſi vernacula ac natiua fuit, linguas Latinam, Italicam ac Danicam exacte & expedite, ~~calluit~~, didicit.

Poſtea verò, vt cum gloria ingenij bellicæ etiam diſciplinæ laudem coniungeret, progreſſu ætatis, generoſum ac Heroicis virtutibus excellentem animum, ſiue diuino quoddam inſtinctu, ſiue naturæ etiam impetu atq; inflammatione adductus ad rem militarem adiecit. Proinde vna cum Illuſtriſsimo Holſatiæ duce Adolpho, in Imperatoriam Caroli V. aulam profectus eſt,

ibidemq́ per triennium ferè commoratus, in Italiam contendit, vbi inter Caroli V. proceres ac præfectos per quinquennium verſatus, militiæ diſciplinam percepit, cumq́ ex eo ſingularis fortitudinis, cum ſumma prudentia coniunctæ eluceret ſignificatio, vnius cohortis ductor ibi conſtitutus eſt.

Ex Italia ipſi reuerſo, adminiſtratio arcis Peyne in ducatu Brunſuicenſi ſitæ, à principe Adolpho commiſſa eſt. Cum autem tum temporis ab eodem Holſatiæ principe in Dithmarſiam bello domandam expeditio ſuſciperetur, Daniel Rantzouius eum in vſum copijs vndiq́ comparatis, in eó bello primò duabus cohortibus peditum eſt præfectus: Deinde verò, duce Schonueſio ab hoſtibus cæſo, à legione eiuſdem propter ſtrenuam in bello nauatã operam, reiq́ militaris inſignem peritiam in defuncti ducis locum ſurrogari poſtulatus eſt. Cum autem Dithmarſica gente ſubiugum redacta nouum bellum inter regem Danorum & Suecos exortum eſſet, Daniel Regiæ Maieſtati ſuam quoq́ operam negare noluit, cum alioqui iuſtam excuſationem propter natam ex nobili Dammiorum familia ſibi iam tum deſponſatam ſponſam prætexere potuiſſet. Itaq́ primo viginti quatuor cohortes peditum Regi adduxit, quarum ipſe præfectus eſt deſignatus, mox autem ob ſummam in rebus gerendis prudentiam & fœlicitatem, totius belli adminiſtrator copiarum militarium in Suecos primarius dux eſt electus. In quod bellum difficillimum & iam ſeptenne, vir animoſus ſummis laboribus, & ſudoribus bellicis perfunctus, pro rege ſuo, & regno Daniæ vitam, fortunas & omnia re-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

liqua cum Suecis, magna hoſtium edita ſtrage commi-ſit: In campo Aſtorffheide, quatuor millibus viginti ſex millia hoſtium in fugam vertit 5. millibus ex his cæ-ſis. Spacio ſemeſtri regnum Suetiæ, ad quod omnis adi-tus arduus & penitus obſtructus videbatur, magna itine rum contentione ac difficultate, admirabiliq; adhibita celeritate, in ipſa hyeme per loca inacceſſa anguſta, & ob copioſum numerum hoſtium ſpe Danici exercitus delendi, & ab omni commeatu, reliquiſq; copijs inter-cludendi, eo confluentium, iter faciens, peragrauit, multaſq; arces, pagos & agros vaſtauit, ac depopula-tus eſt. Inter quæ id raræ fœlicitatis eſt, quod tribus di-uerſis prælijs totidem ſummos belli duces in poteſta-tem redegit, & captos ſuo regi viuos tradidit. Cumq; illud tempus accidiſſet, quo Erico Regi, procerum cæ-de, ſuaq; Tyrannide, & grauiſsimorum criminum cul-pa deformato, Fratres regni gubernacula eripienda eſ-ſe exiſtimarunt, eorumq; maior natu, dux Findlandiæ Iohannes, periculi imminentis ratione habita, tractatio-nem pacis à rege Daniæ per literas peteret. Daniel Sue-cicorum ingeniorum non ignarus, cum ſimulatè id po-tius, temporum neceſsitate ab ipſis dari, quam ſerio à Suecis fieri præuideret, victoriæ potius curſu vten-dum donec hoſtis ex animo pacem flagitaret, eſſe cen-ſuit. Qua in re illum militari prudentia rectè con-ſuluiſſe, exitus comprobauit. Quum contra Daniæ Rex mitiore decreto, Suecorum in ſpeciem pacis con-ſtituendæ ſimulatas actiones pro veris & minimè lu-bricis admitteret: quippe qui illos & ſuo genio ſyncero quidem & minimè fucato æſtimaret. Dux Iohan-nes, cum fratre Erico capto, rerum in Suecia potitus

eſſet, domiq; omnia pacaſſet, tabulis per ſuos, de pace cum Danis conſcriptis, minime ſe teneri prætulit: Itaq; ad arma reditum eſt. Et Daniæ quidem Rex arcem Vuarpurgam arctiſsima obſidione cinxit: dumq; omnibus ad oppugnationem comparatis, Daniel dum dirigendis machinis æneis, occupatur, impacta capiti ex hoſtili tormento Sphæra, vitam ei ſubito eripuit, non ſine præſentis Regis, totiusq; exercitus, gemitu, lachrymis & luctu.

Et hoc modo vir omnium iudicio generoſiſsimus ac fortiſsimus habitus, in milites liberalis & beneficus acriter pro Rege, & libertate Daniæ pugnans, in ipſo ætatis flore, ac ſplendoris, honorumq; faſtigio immatura morte occubuit, & victor in ipſa victoria perijt. Ad cuius laudem hoc etiã accedit, quod vtroq; parente, huius belli tempore defuncto, Regem, paternæ hæreditatis adeundæ gratia non deſeruerit, ſed operam ei ſuam vſque ad extremum vitæ halitum præſtiterit fideliſsimam. Exuuiæ mortui duabus turmis equitum vſq; ad mare Balthicum deductæ, iuxta tenorem teſtamenti ab ipſo, ſibi præſagiente, rerumq; humanarum fragilitatem perpendente conditi, in auitum progenitorum ac maiorum ſuorum ſepulcrum, in æde ſua parochiali in Vueſtenſehe ſitum illatæ ac à duce Adolpho, Legatis Lubecenſium, ac totius Holſatiæ nobilitate certiſsima & firmiſsima futuræ reſurrectionis ſpe, ſepulturæ honorificè mandatæ ſunt.

Deceſsit Anno Domini, M. D. LXIX, Die 11. Menſis Nouembris.

Hein-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

HEINRICVS RAN-
TZOVIVS IOACHIMO
Hinckio I. V. Doctori Decano
Bremenſi: S. P. D.

REddite mihi hodie ex Lubeca ſunt literæ, vir clariſsime, ex quibus primo ſumma cum lætitia percepi, arcem Vuarpurgam à ſereniſsimo Danorum Rege oppugnatam ac in deditionem redactam eſſe. Poſtquam autem paulò vlterius legendo progreſſus, nobilem ac fortiſsimum virum gentilem & amicum meum Danielem Rantzouium, copiarum Regis Daniæ in Suecas primarium ductorem, in hoſtili oppugnatione eius arcis, vnà cum cæteris verſantem fortiter pugnando mortem occubuiſſe intellexi, lætitia hæc in ſubitum conuerſa eſt mœrorem. Quanquam verò in calce earundem literarum adiectum erat, huiuſmodi rumorem, qui de luctuoſo præſtantiſsimi viri interitu paſsim ſpargeretur, obſcurum, incertumq; eſſe: Tamen neſcio qua animi diuinatione, vel potius præſagio permotus vereor, hanc famam veriorem eſſe, quàm vellem.

Nuper enim ipſe Daniel Rantzouius ex caſtris literas ad me dedit, propria manu exaratas, cum alioqui maximis & ampliſsimis negotijs bellicis impeditus, miniſtrorum ſuorum opera in ſcribendo ante hac vti conſueuerit. Hæ literæ omnem præ ſe ferebant humanitatem, amorem, atq; beneuolentiam, & circa finem hæc ſequentia verba latina habebant: HIS VALE cum vxore & liberis tuis dilectiſsimis, meq; tibi commendatum

& ſeruum & amicum tuum promtiſsimum habeto. Vale iterum atq; iterum &c. Ideoq; hæc verba legenti mihi, neſcio quo pacto ſiniſtra ſuſpitio de graui aliquo caſu, amico meo impendente incidit. Auget hanc iniectam ſuſpitionem, quod, cum nuper quoſdam verſus, imaginibus ac tabulis defunctorum quorundam Herorum ac Ducum, in arce mea Bredenbergenſi depictorum aſcriptos, ipſi legendos exhiberem, & inter hos, carmina ſuæ quoq; picturæ ſubiecta, legeret, mutato nonnihil vultu, omen illud auerſatus, in hæc verba eruperit: Quid viuus inter tot mortuos? Infelicis enim ominis loco habebat, ſuam quoq; effigiem inter defunctorum Ducum imagines collocatam eſſe.

Poſtremo huc heſternæ noctis accedit ſomnium, quod de Danielis Rantzouij arce circiter auroram habui. Dormienti enim mihi viſum eſt, me ad eam arcem, cuius ſpecies oculis in ſomnis obiecta erat, iter habere, eiuſq; magnificam ſtructuram ſumma cum admiratione ſuſpicere, ſed mihi rurſus paulatim ab arce diſcedenti, vultumq; in eam reflectenti, inſignis arcis moles viſa eſt in exiguum lapideum ſubſidere monumentum, cuiuſmodi illud eſt, quod ante aliquot annos, patri meo in primario Diui Laurentij templo Itzehoënſi ſtatui curaui. Cum autem ſomnia mea non omnino ſint vana, ſed exitus & euentus ijs nonnunquam reſpondere ſoleat, hæ & aliæ veriſimiles rationes animum meum propter incredibilem amorem, quo ipſum Danielem ſemper complexus ſum, nihil non mali ſuſpicantem, in dolorem conijciunt acerbiſsimum.

Sed

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Sed cum virum fortem, non ſolum in rebus ſecundis, verum etiam aduerſis, animi grauitatem, conſtantiamq́ꝫ tueri deceat, meo vulneri hoc remedium adhibendum eſſe cenſeo, vt, ſi quid acciderit illi humanitus, harum rerum cogitatione dolorem meum leniam: gentilem meum & amicum Danielem, pro incolumitate & ſalute Regis ac patriæ acriter pugnantem occubuiſſe, vtq́ꝫ exiſtimem, vitam in ſatis multos annos ei prorogatam eſſe, cum præſtantiſsimis rebus geſtis, poſt multiplices & varias dimicationes, bellicoſq́ꝫ ſudores, ampliſsima virtutis ornamenta, nempe gloriam immortalem, ad quam à pueritia inflammatus fuit, conſecutus, poſteris ſuis nominis & familiæ amplitudinem auctam & illuſtratam tradat, & relinquat: Cum regis Daniæ copias per multos annos in Suecos duxerit, eorumq́ꝫ exercitus tribus belli Ducibus captis, fuderit atq́ꝫ diſſipauerit: Deniq́ꝫ cum maiorum ſuorum veſtigijs inſiſtens, Rantzouiorum more fortiter dimicando, mortem cum ſumma gloria oppetierit honeſtiſsimam.

Quare cum hæc ita ſint, & ex præmiſsis indicijs nihil aliud colligi poſsit, quam eum ex hac mortali vita ad æternam vitam conceſsiſſe, non tam dolori indulgendum, quàm pijs manibus defuncti debitum & extremum officium præſtandum eſſe arbitror, ideoq́ꝫ breue Epitaphium in eius obitum à me conſcriptum, gratitudinis ergò ſepulcro amici mei incidi curabo. Quod tibi non exiguo fortaſſe dolore, ob hunc triſtem & lacrimabilem caſum affecto, ſignificandum eſſe duxi. Plura ad te ſcriberem, verum ſummi luctus acerbitas me à ſcribendo auocat. His vale. Datæ ex caſtro Segeberg 27. Nouembris. Anno M. D. LXIX.

Epita-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

EPITAPHIVM DA-
NIELIS RANZOVII
AVTHORE H. R.

NObili viro Danieli Rantzouio, equiti Holſato, Domino caſtrorum Nienhoues, Troieburgi & Vuoldenhorn: Belli inter Sereniſsimum Danorum Regem Fridericum II. & Suecos, per ſeptennium geſti, ſummo Duci, & primario adminiſtratori: multarum pugnarum acerrimarum, cum Suecis manu prorſus impari commiſſarum victori: In illorum regione viarum obſtruſarum, & ante hac incognitarum inueſtigatori ac inuentori, eorundemq; vrbium, pagorum, & agrorum euerſori ac depopulatori, de Rege ac regno Daniæ optimè merito, gentili, cognato, & amico ſuo chariſsimo, qui in obſidione arcis Vuarpurgæ, tormento ictus, moriendo vincens vitam viriliter profudit, Heinricus Rantzouius D. Iohannis Rantzouij filius in ducatibus Regis Daniæ Vicarius, hoc non tàm priuati, quàm totius Daniæ ac Holſatiæ luctus perpetuum monumentum mœrens non ſine lacrimis poſuit.

Obijt anno Domini M. D. LXIX
XI. die menſis Nouembris.

IOACHI-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

IOACHIMVS HINCKI-
VS I. V. D. NOBILI AC
MAGNIFICO VIRO
Heinrico Rantzouio
S. P. D.

ILluſtriſsimus princeps meus Dux Adolphus anteuertit nuncium tuum de obitu clariſsimi viri DANIELIS RANTZOVII gentilis tui: Vtriuſq; autem literæ eò mihi fuerunt gratiores, quò magis ex ijs perſpexi, Illuſtriſsimum principem priſtinæ familiaritatis, te vero agnationis ius, & vtrunq; veſtrum rerum ab eo geſtarum gloriam, recto & grato animi candore agnoſcere. Dolet vterq;, & non immerito. Quid enim illi grauius accidere potuit caſu eius viri, quem inter domeſticos educatum, et albo ſenatorum aſſcriptum, periculo de eius in re militari peritia & fide, bello Dithmarſico facto, ad Danicum bellum ſic emiſit, vt virtutem ducem, comitem verò fortunam adiunxiſſe ei videretur? Tuum verò mœrorem ſi quis miretur, is plane ignorat, quantam animi perturbationem bene etiam cordatis viris afferat agnatorum immatura mors, qui varijs bellorum caſibus virtute ſuperatis, ſpem immortalis decoris viſi ſunt familiæ ſuæ inuecturi.

Iuſtiſsimè verò Sereniſsimus Rex noſter eius viri morte afficitur, cuius fidei hactenus grauiſsimi belli ſummam ſatis auſpicatò crediderat. Te quidem fama de morte eius accepta perturbat, & mihi quoq; vt veteri eius amico permoleſta eſt: ſed quo vultu optimum Regem exiſtimas animam èxhalantis coram ſpectaſſe de-

 ceſſum?

ceſſum? Noſti Regis excellens & benignum ingenium, quàm arctè eos complectatur, quos exploratæ fidei, & integritatis ergò, charos habere cœpit. Eius vicem inprimis doleo, quod tali viro orbatus eſt, & ex animo precor æternum Deum, qui nouit Regem noſtrum pacem maluiſſe quàm bellum, niſi lubrica hoſtium fide, & vafris artibus deluſus, & retractus ad arma fuiſſet, vt noui Regis, ſi non deſierit ſanguinarij fratris inſiſtere veſtigijs, robur frangat, & gentes diſsipet qui bella volunt: Regem verò noſtrum victorijs illuſtret, & diuturna pace vita eius ad multos annos feliciter extendat.

Ad te quod attinet, æquum eſt vt luctum ponas. Neq; enim reduci ille ad vitam hanc poteſt, & omnino ſemel ei moriendum fuit. Quem caſum cum ſubierit ſumma cum gloria, in conſpectu Regis ſui fortiter pugnans, pro patria, pro aris & focis, & pro cauſa iuſtiſsima, rebus antè ſæpe feliciter geſtis, quid tibi relinquitur, cur doleas? Neq; enim omnibus belli ducibus, imò paucißimis talem vitæ exitum, qualem parens tuus habuit, contingere memini, qui poſt bellorum quaſi compagine quadam connexorum, plurimumq; pugnarum illuſtres victorias domi ſuæ in complexu vxoris & liberorum, nuſquam à fortuna grauiter læſus, piè & placidè vitam cum morte commutauit. Habet hoc ad laudem & gloriam agnati tui non minimum momenti, quod oblatam morte patris opulentam hæreditatem, ædificijs & hortis Italica elegantia exornatam, & adhæc ſponſam moribus optimis & forma inſignem, maluit, recrudeſcente hoſtium culpa bello, negligere, quàm Re-

gis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

giſ deſertor videri. Merito igitur viuo illi abs te honor hic eſt habitus, vt eius imago inter heroas domi tuę ob benè merita conſpiceretur, qui veſtræ familiæ per ſe quidem ſatis illuſtri, non modicum bellici ſplendoris lumen videtur attuliſſe. Vale. Datæ Bremæ die 14. menſis Decembris.

Anno M. D. LXIX.

MICHAEL REDERS
I. V. D. ET DECANVS Hamburgenſis.

NOBILI AC PRÆCLARO DOmino Heinrico Rantzouio, regias in Holſatia vices gerenti D. ſuo obſeruando S. P. D.

NVper ad me ex præfecturæ tuæ regio caſtro Segebergenſi, Nobilis & Magnifice D. Heinrice, de triſti obitu generoſi tui gentilis Danielis Rantzouij literas & amoris tui, & doloris teſtes dediſti, quibus certè quod decebat, afficiebar admodum. Quis enim non doleret, hunc Rantzouium tantis præditum heroicis virtutibus, in ipſo faſtigio præclaritatis, altioribus iam deſtinatum, adeo ſubito & Reipub. & gentilibus præreptum emori? qui non minus animi fortitudine, quam rebus heroicè geſtis, omnium quaſi oculos in ſe conuerterat

uerterat, & apud remotiſsimos quoq; & nomen & famam fuerat adeptus. Inſigni hic amore præ cæteris te amplectebatur, vnicè obſeruabat, & prælustre quid de veſtra meditabatur proſapia. Certè autem tales eſſe fortunæ vicibus & ludibrijs expoſitos dolendum eſt: Non enim in eo ad virtutem deerat quidquam, qui politioribus diſciplinis animum egregiè excoluerat, & ex ipſis fontibus priſcam didicerat nobilitatem, antiquæ procul Romanæ militiæ veſtigia ambiens, & qui virtute magiſtra ſub militaris diſciplinæ proceribus quondam præexcellentibus, bellicis ſe aſſuefecerat legibus & armis: Qui tandem cum iam Heroici facinoris ei laurea, quod bellum geſſerat, pro sereniſsimo Danorum rege difficillimum ad ſeptennium vſq; inſigni fide & felici dexteritate, debebatur & præſtò erat, proh dolor in ipſa Vvarpurgicæ arcis oppugnatione & expugnatione adeò ſubitò & infeliciter perijt. Vnde tu quidem vir præſtantiſsime, Reipub: ſortem penitius conſiderans maximè iam doles & afficeris. Nam in ipſis tuæ adminiſtrationis difficultatibus, paucis annis & patrem longè clariſsimum, quo Cymbrica veſtra felicitas fulciebatur, & nunc magnæ ſpei propinquum gentilem, ex nobili facinore heroas ſimul amiſiſti. Verum quod ille in ſtatu mediocri tantã eſt adeptus præeminentiam & immortalem reliquit rerum geſtarum memoriam, pro ſui Regis ſalute ſtrenuè pugnando vitam amittens, quodq; humanæ pars erat fragilitatis, quem aliàs vel febricula ex accidenti extinguere potuiſſet, decenter cogitabis, & dilectum tuum gaudijs æternis deſtinatum relinques. Nec enim vobis recordatione gentilitiæ virtutis, quæ & in parente & Daniele nuper defuncto,

defuncto, alijsq; proauis fuit conſpecta & in te conſpicitur, Rantzouij deerunt vnquam: Quod tuæ quoq; plantulæ, quæ nunc educantur egregiè in locis ad virtutem commodis tibi non obſcurè pollicentur. Deus ad proſperitatem & præſtantiam illos ſoſpitet, et aliquando eodem modo præeminere faciat.

DANIELI, ſicut à me flagitaſti, Epicedion aliquod rude conſcripſi, quod ad te mitto. Fateor autem inter tot occupationes forenſes & moleſtias publicas, mihi alioqui longis annis nec exercitato ad Poëſin, non eſſe animum neq; neruos. Tibi tamen morem gerere volui, non quod hæ noſtræ ineptiæ inſculpi monumentis ſepulturæ, ſed pro Epiſtola haberi debeant, vtinam tibi, cui me totum debeo, & humiliter commendo ſatisfactum foret, quod opto, et pro ſalute & proſperitate tua Deum precor optimum maximum. Vale ex Hamburgo, decimo ſexto Decembris.

Anno M. D. LXIX.

EPITAPHIVM NOBILIS HEROIS DAnielis Rantzouij.

SIſte gradum, faciliq; truces oculo aſpice caſus
Lector & hæc animo ſuſpice fata graui.

 Daniel

DANIEL hac tenui tegitur RANTZOVIVS vrna,
Bellica cui virtus nomen & omen erat.
A teneris ſiquidem lituos & caſtra ſecutus,
Caſtra peregrinis ſanguinolenta iugis,
Claruit illuſtri terris virtute remotis,
Vicinamq́ ſuo Marte notauit humum,
Balthica montoſis vbi forte Suecus ab oris
Hoſtili verſat littora adunca manu,
Immemor & patriæ legis Danica arma laceſſit,
Regali hic iuſſu regia caſtra regit.
Atq quot Iliacus quaſi bellum attraxerat annos,
Belli dux, ſimili Marte, fideq́ gerit.
Hoſtem bis victor deuincit clade cruenta,
Et petit obſcuris inuia regna vijs:
Armatos belliq́ duces audacibus armis
Tres capit, hoſtilem fertq́ refertq́ pedem.
Sed perit, & vincit tandem, Regiq́ triumphum
Aptat ſanguineis atq trophæa genis.
Et ſic cuius acer metuebat nomen & vmbram
Suecus, inacceſsis plebe tremente iugis:
Hic iacet extinctus: nigra tumulatus arena,
Factus vipereis vermibus eſca putris,
Quem præmatura Mars, morte peremit in ipſo
Famæ, atq ætatis flore virente ſuo.

Famæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Famæ, quæ viuit gentilibus immortalis,
Et vitam, ex Chriſti vulnere, miles habet.
Hæc igitur monumenta videns ſuſpiria votis
Iunge decens lector, quò tibi fiat idem.

QVERELA

DANIÆ DE OBITV NOBILISSIMI ET BELLICA virtute præſtantiſs: Herois DANIELIS RANTZOVII, belli præfecti ſupremi

HENNINGO CVNRADINO
Gambriuio Autore.

HEu nihil humanũ ſtabile eſt, ſors cæca vagatur,
Actaq; præcipiti turbine cuncta rotat.
Omnia ceu filo tenui pendentq; tremuntq;
Et varias affert quælibet hora vices.
Quid querar? inuiſi dum Martis ad arma reuertens
Specto rebellantis, vimq;, dolumq; plagæ:
Nil tàm triſte tuli, toto hoc diſcrimine belli,
Funera RANTZOVII quàm properata ducis.

Arx

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Arx mihi de ſpecula cui nomen ad æquoris vrnas
Adiacet, at facies altera ſpectat agros.
Machina cum lectis huc ducitur ænea ſignis,
Aggere, qua latuit cinctus & hoſtis aqua.
Singula dum luſtrat ductor, tormentaq; muris
Applicat, heu vitæ prodigus ipſe ſuæ:
Attulit huic vatum celeres glans miſſa per auras,
Præbuit ac victas hoſtica turba manus.
Hic vir erat, cuius fidei me debeo totam,
Summaq; cui noſtri credita Martis erat.
Quicquid enim fueram fortunæ experta benignæ,
Illius in dextram, Numina prona dabant.
Huic allapſa fuit niueis Victoria pennis,
Semper & in galea viſa ſedere viri eſt.
Magnanimo pugnans toties qui pectore, miſit.
Milite non multo millia multa neci.
Irruit intrepidus, rapidum ceu fulmen in hoſtes,
Indomita ſternens obuia quæq; manu:
Scipiades Italo velut agmina milite fundens,
Pœnorum domuit, corda ſuperba, ducum.
Solus in armatas non horruit ire phalanges,
Compulit & ſubitæ vertere terga fugæ:
Conſtitit in rutilis vt Scanderbegius armis,
Erupitq; oculis flamma, labriſq; cruor.

Sæpi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Sæpius ad ſolum; conterrita Succia nomen
Palluit, & manes nunc ſtupefacta tremit.
Nam niſi victor humo deceſsit, & ardua victrix
Mens quoq; fortunæ, iam ſuper aſtra volat.
Iamq; Ducis ſeptem totos mihi nota per annos,
Conſilium, Virtus, Dextera, corda, fides.
Non melius contra Troiam pugnabat Achilles,
Et non pro Troia fortior Hector erat:
Nec belli vlterius fama eſt diſperſa per orbem,
Inclyta quàm tanti gloria ſpesq; Ducis.
Quem ſi nuper ego potuiſſem audire monentem,
Æquora cum duro frigore ſtrinxit hyems.
Sed te nunc gemitu, fruſtra, votisq; requiro,
Te decorant lachrymis, Martia caſtra, ſuis.
Cœrula te plorat ſub fluctibus Amphitrite,
Ingemit & tinctis, Hafnia celſa, genis.
Rex etiam amiſſum: ſed deſino, nec mihi queſtus
Sarcire hæc poterunt damna, ſed ipſe Deus.

CIMBRIÆ RESPONSIO.

NOn equidem ſuperos, aulæ cœleſtis, honores
Inuideo Iuueni, qui fortunata frequentat
Concilia Heroum, terris quos extulit altè,

Et cœlo æquauit Virtus, vbi cernere coram
Tot datur illuſtres animas, vultusq́ tueri
Rantzouij patris antiquos & luce potiri
Communi, celeresq́ poli mirarier orbeis:
At terris queror ereptum florentibus annis,
Et tot dona ſimul prærepta: nec acrius vllum
Virtutis ſtimulabat amor, vis ignea menti,
Egregiuſq́ decor membris, & plurimus amplæ
Frontis honos, oculiq́, tremens ceu flamma, micantes,
Voxq́ infracta ſono, veſtigia ſtirpis auitæ:
Qui priſcum Herminium ſumtis præſtaret in armis.
Hunc dudum agnoui generoſum Cymbria partum,
Auſoniæ metuenda olim, domitrixq́ Quiritum.
Hunc ſibi gens Chriſti in Turcæ, Heſperiæq́ furorẽ
Poſcerit, & magno afflictis optauerit emptum.
Iamq́ adeò concuſſa dolet Germania luctu,
Amiſſumq́ gemit laceros diffuſa capillos:
Qualis conueniens iuxta Tyberina fluenta,
Marcelli ad tumulum doluit Mauortia Roma.
Æternum ergò Heros ſalue fortiſsime, ſalue
Rantzouìj clarum generis decus, optima dicent
Facta tua, extremo poſitæ ſub cardine gentes,
Germanamq́ fidem extollent, hauſtosq́ labores.
Quantum ô præſidiũ, quantã & ſpem Dania perdis,
Quo ſaluo, regnis equidem nil triſte timeres,

Et quam-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Et quamuis cumulet ſtrages, & cuncta cruentet,
Haud impunè tamen renouaſſet Suecia Martem.
At tu magne Heros, nunc cum conſorte laborum
Franciſco, dederat quem ſtirps Brochuſia, terras
Diſcordes, obitu liquiſtis, & altera regna
Vnanimes colitis, quos ſancto fœdere iunxit
Vna fides, atq; vnus amor, mors ſuſtulit vna:
Illinc deſpicitis viles ex æthere curas,
Et tumidos faſtus, inceptaq; callida mentis:
At potius, multos quæ vicerit vna triumphos,
Optatis pacem: date pacem optantibus alba
Lilia, Narciſſumq;, immortalesq; Amaranthos
Et caro cineri extremum perſoluite munus,
Ad Boream cui Mars ſtruxit pater ipſe ſepulcrum.
Vita hæc eſt flori ſimilis, qui naſcitur horto,
Mane leuans pulcrum caput, ac mox veſpere ponens,
Momentoq; hominum res omnis vertitur vno:
Æternum at ſuperat virtus, magni æmula Solis,
Luſtrantis cœlum radijs, terrasq; calenteis,
Et fruitur famæ nunquam morientis honore.
At tibi ductores fidos, victriciaq; arma
Sufficiat, ſolo qui temperat omnia nutu.

Calend. Decemb. Anno M. D. LXIX.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Grabſchrifft Da-
niel Rantzowen Feldober-
ſten / auff deutſch.

NAch dem der geſtreng vnd Ehrnueſter Daniel Rantzow / Goſchen Sone / Inhaber der Heuſer Nyenhoues / Troieburgk vnd Woldenhorn / etc. der König: Maye. vnd dem Reich zu Dennemarcke / vor einen Feldoberſten / gegen Schweden vnd derſelben König / faſt in das ſiebend Jar gedienet / vnd in derſelben zeit / mit den Feinden viel Schermützel vnnd Schlachtung gehalten / darunter die fürnembſte auff Aſturffheide geweſen / da er mit vier

tauſent

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

tauſent Man/26000. aus dem Fel-
de geſchlagen/vnd in Schweden bis
anher vnerfarne Wege eröffnet/vnd
in dem harten Winter/vngeachtet der
Feinde gewaltige verhinderung/vnd
tegliche Profiant abſtrickung/gezo-
gen: Drey Feldoberſten mit ſeinem
Hauffen gefangen/Vnd als herna-
cher König Erich in gefengnus gera-
ten/vnd König Hans/die durch bei-
de Reichs Rethe gemachte Frieds-
handtlung hinderzogen/darůber fol-
gents das Haus Wahrburgck von
der König. Maye. zu Dennemarck
ſelbſt belagert/dafur iſt er durch den
Kopff erſchoſſen/welches Haus ſich
hernacher ergeben můſſen/Vnd ſonſt
allezeit ſich trewlich/ehrlich/Man-
lich/vnd Ritterlich in ſeinem Dienſt/

 gegen

gegen ſeinem König vnd Herrn / dem reiche Dennemarcken vñ ſeinem Vaterland zu gutem / verhalten / dafur auch ſein leben gelaſſen. So hat Heinrich Rantzow ſeligen Herrn Johans Son / der König. Maye. zu Dennemarcken etc. in den Fürſtenthumben / Stadthalter / ſeinem freundlichen lieben Vettern vnd geweſenen gutem geſellen vnd freunde / dis zu einer gedechtnis / jhme zu ehren / vnd anzeigung jhrer vntereinander gehabten Freundſchafft / bey ſeinem Grabe auffrichten vnd ſetzen laſſen.

Vnd iſt erſchoſſen worden im Jar nach Chriſti geburt *M. D. LXIX.* am xj. tage des Monats Nouembris zwiſchen zehen vnd eilff vhren.

Naſcendo morimur, properantia reſpice fata,
Dumq́; vales mente, & corpore diſce mori.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
LN bis 327 [40:1,-392 4°]